

ВИЛЬЯМ ШЕКСПИР

ТАНЛАНГАН АСАРЛАР

Беш жилдлик

Биринчи жилд

Тошкент
Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти
1981

РОМЕО ВА ЖУЛЬЕТТА

МАҚСУД ШАЙХЗОДА
таржимаси

ИШТИРОК ЭТУВЧИЛАР

Эскал — Верона беги.

Парис — Еш дворян, бекнинг қариндоши.

Монтекки } — Бар-бирига душман икки оиланинг
Капулетти } бошлиқлари.

Чол — Капулеттининг қариндоши.

Ромео — Монтеккининг ўғли.

Меркуцио — Бекнинг қариндоши ва Ромеонинг дўсти.

Бенволио — Монтеккининг жияни ва Ромеонинг дўсти.

Тибальт — Капулетти хонимнинг жияни.

Роҳиб Лаврентий } — Францискан роҳиблари.
Роҳиб Иоанн }

Балтазар — Ромеонинг хизматкори.

Самсон

Григорий — Капулеттининг хизматкорлари.

Петр — Жульетта энагасининг хизматкори.

Абрам — Монтеккилар хизматкори.

Дорифуруш

Уч созанда

Париснинг маҳрами.

2- маҳрам.

Миршаб.

Монтекки хоним — Монтеккининг хотини.

Капулетти хоним — Капулеттининг хотини.

Жульетта — Капулеттининг қизи.

Жульеттанинг энагаси.

Верона фуқароси; ҳар иккала хонадоннинг қариндошларидан бўлган бир неча эркак ва хотинлар; ниқобли кишилар, посбонлар, қоровуллар, бекнинг аъёнлари ва хор. Воқеа: Верона ҳам Мантуяда ўтади.

ПРОЛОГ

ХОР КИРАДИ

х о р

Бизнинг Веронада икки хонадон
Аслу насаблари эрур баробар,
Улар низоларга киришиб ҳар он —
Шу шаҳар аҳлига етказди зарар.

Ва лекин бу душман онлалардан
Туғилган фарзандлар севишиб қолди.
Бу икки бахтсизнинг ўлими билан
Адоват ўзи ҳам гўрда йўқолди.

Шу бахтсиз ёшларнинг муҳаббатини,
Ужар хонадонлар адоватини,
Аламли севгининг мусибатини
Кўрсатиб берамиз сизга шу куни.
Сизлар кечиринглар нуқсонимизни,
Ўйнаймиз аямай биз жонимизни!

I ПАРДА

БИРИНЧИ САХНА

Верона, Майдон.

Капулеттининг Самсон ҳам Григорий деган
хизматкорлари қилич ва қалқонлар билан қуролланган ҳолда
кириб келадилар.

Самсон

Григорий, қасам ичаманки, бизларни қоралашла-
рига сира ҳам чидамайман.

Григорий

Сира ҳам! Бўлмаса бизлар кўмирчи бўлган бўлар
эдик¹.

Самсон

Яъни, демоқчиманки, агар қаҳрланиб юзларимиз
қорайиб кетса, албатта ёқалашамиз.

Григорий

Хўш, ҳозирча тирик экансан, бўйнингни қора сирт-
моқдан чиқариб қўй.

Самсон

Менга сал-пал тегишиб кўрсинлар-чи, калтаклаб
ташлайман.

¹ Бу ерда кўмирчи дейишдан мақсад: ҳар ким ҳам маска-
ра қилиб туришга сазовор бўлинган паст ҳунар эгалари.

Григорий

Тўғри-ю, аммо сени калтакбоз қиламан деб жаҳлингги чиқариш ҳам унча жўн бўлмаса керак.

Самсон

Монтекки ҳовлисининг ҳар бир кучуги менга тегишиб ўтади.

Григорий

Сенга тегилган бўлса, сен ҳам қимир этишинг керак-ки! Мард бардош бериши шарт! Аммо-лекин, сенинг қимир этганинг — аллақачон қочиб кетганинг!

Самсон

Йўқ, шу ҳовлининг бирон кучуги менга тегиб қўйса, бардош бериб қаттиқ тураман. Мен ўзим ёлғиз бошимга ўз арк деворимизни Монтеккиларнинг ҳар қанақа эркагидан ҳам, қизидан ҳам сақлаб олурман, ҳа ўзим!

Григорий

Шунинг ўзи кўрсатадики, сен ожиз банда: ахир, ожизлар деворга орқасини суяб туради-да!

Самсон

Гапинг тўғри; шу сабабли аёлларни, мўрт идиш деб доимо девордаги токчаларга тиқиб қўядилар-да! Мана мен ҳам Монтеккилар ҳовлисининг ҳар қайси бўз боласини девордан ошириб ташлаб, қизларини бўлса деворга суялтираман-да!

Григорий

Эҳ.. бизга нима? Хўжайинларимиз ўзаро бўғишаверсин! Биз фақат уларнинг қароли — бандаси, холос!

Самсон

Барибир! Мен чинакам шаддод бўлмоқчиман: эр-какларни калтаклаб адабларини бериб бўлганимдан кейин, мен қизларга ҳам шафқат қилмоқчи эмасман, мен уларнинг каллаларини олиб ташлайман.

Григорий

Қизларнинг каллаларини-я?

Самсон

Каллалариними? Бошқа жойлариними? Ишқилиб, ўзинг билганингча тушунавер!

Григорий

Ўхў: сенинг бу шаддодлигингни кўрганларгина тушунади, дейман!

Самсон

Мен қанчалик бардош беришимни улар яхши тушуниб қолишар: ахир ҳаммага машҳур ва маълумки, менинг этларим жуда ҳам, жуда ҳам қаттиқ!

Григорий

Хайриятки, сен бошлиқ эмас! Бўлмаса, сендан ўтакетган бадҳазм қоқ балиқ чиққан бўлар эди! Ҳай, шашпарингни ол, Монтеккиларникидан икки киши бу ёққа келяпти!..

Абрам ва Балтазар кириб келадилар.

Самсон

Шашпарим шай! Сен жанжални бошлайвер, мен сенинг орқангда турибман!

Григорий

Ҳай, тагин орқангни орқамга ўгириб чап бера кўрма!

С а м с о н

Мендан хавотирланма!

Г р и г о р и й

Йўқ, худо урсин, мен сен учун хавотирман!

С а м с о н

Менга қара, қонун бизни ёқласин учун, жим турайлик — жанжални улар бошласин.

Г р и г о р и й

Мен уларнинг ёнидан қовоғимни солиб ўтай; улар буни қандай хоҳласалар шундай тушунаверсинлар.

С а м с о н

Хоҳласалар эмас, ботинсалар дегин! Мен уларга себарга кўрсатай. Улар бунга чидай олсалар, демак, биз уларни ҳақоратлаган бўламиз.

А б р а м

Тақсир, сиз бизга себарга кўрсатяпсизми?

С а м с о н

Ҳа, тақсир, мен кўрсатяпман.

А б р а м

Тақсир, сиз ҳали бизларга себарга кўрсатяпмиз, денг?!

С а м с о н

(Григорийнинг қулоғига)

Мен, «Ҳа!» десам қонунга тўғри келадими?

Григорий

Йўқ!

Самсон

Йўқ, тақсир, мен сизларга себарга кўрсатаётганим йўқ, мен умуман себарга кўрсатяпман.

Григорий

Сиз, тақсир, жанжал чиқармоқчимисиз?

Абрам

Жанжал дейсизми, тақсир? Йўғ-е, тақсир!

Самсон

Агар сизлар жанжал чиқаришни хоҳласақаринг, мен тайёр! Менинг хўжайиним сизникидан кам эмас.

Абрам

Зиёд ҳам эмас!

Самсон

Майли, тақсир!

Бенволио кириб келади

Григорий

(Самсонга астагина)

Зиёддир дегин! Хўжайинимизнинг қариндошларидан бири бу ёққа келаётибди.

Самсон

Зиёддир, тақсир!

Абрам

Елғон!

С а м с о н

Агар эркак бўлсаларинг, қани, уришинглар! Григорий, ўша мақтаган зарбангни кўрсатиб қўй-чи. (Уришадилар.)

Б е н в о л и о

(Уларнинг орасига тушиб ажратади)

Тентаклар!

Қилични ол! Бемаъни жанжални қара-ю! (Тибальт киради).

Т и б а л ь т

Уришасан сен ҳам қўрқоқ қароллар аро?
Бенволио, менга қара, ажалингга боқ!

Б е н в о л и о

Яраштирмоқ истар эдим. Қайтар қиличинг.
Ёки уни ишга солки, ярашсин булар!

Т и б а л ь т

Жанжал пайти, яраш сўзи? Бу сўз кўп мурдор,
Худди дўзах, худди сендай, монтеккилардай
Қани номард, воқиф бўл!

Уришадилар. Ҳар иккала хонадоннинг на м о я н д а л а р и,
булар кетидан шаҳар ф у қ а р о с и ва таёқ туган
м и р ш а б л а р кириб келадилар.

Ф у қ а р о

Ҳой одамлар! Чўқмор, найза олиб чиқ илдам!
Уринг Капулеттини ҳам! Монтеккини ҳам!

Халат кийган чол Капулетти ва Капулетти
х о н и м кирадилар.

К а п у л л е т и

Бу қанақа шовқин? Беринг узун тигимни!

Капулетти хоним

Сизга қўлтиқтаёқ керак! Қилич нимага?

Капулетти

Буюрдимки, қилич бер, деб! Боқ, чол Монтекки —
Менга қараб келмоқдадир қилич ўнатиб!

Чол Монтекки ва Монтекки хоним кириб
келадилар.

Монтекки

Эҳ, сен олчоқ Капулетти! (Хотинига).

Қўй, хоним, хотин!

Монтекки хоним

Йўқ, балого йўлиқарсан, ёвни ахтариб!

Эскалбек ўз аъёнлари билан кириб келади.

Бек

Осойишнинг асов, бетинч душманларисиз,
Қариндошлар қони билан пўлатлар доғли,

Сизлар йиртқич одамларсиз, эшитмайсизми?
Томирлардан оққан алвон булоқлар ила
Сўндирасиз адоватнинг қаҳрин, оловин, —
Мен жазолаш хавфи билан дейман сизларга:
Қуроолларни ерга ташланг қонли қўллардан!
Эшитинглар қаҳрланган бекнинг ҳукмини:
Уч мартаба кўп беҳуда ўзаро низо
Чиқардинглар сен Монтекки, сен Капулетти,
Осойишта кўчаларда қизди жанжаллар,
Уч мартаба бу фуқаро хоҳлар хоҳламас
Ҳашаматли сарупо-ю, либосни ечиб
Мажбур бўлди ушламоққа қадим қуроолни
Ва ёқлади бу низода бирон тарафни.
Бундан буён, ё сен, ё сен бузсанг тартибни —

Тиячлик бузган гуноҳкор деб қатл этиласиз.
 Аммо бу гал, ҳаммаларинг, тарқаб кетинглар!
 Мен билан сиз бирга юринг, чол Капулетти.
 Сиз ҳам бугун маҳкамага боринг, Монтекки,
 Ҳукм: Вилла-Франкуда чиқарилади,
 Эшитарсиз у девонда фармонимизни,—
 Қолганларинг, уй-уйларга йўқолиб кетинг!

Монтекки, Монтекки хоним ва Бенволиодан бўлак ҳамма
 чиқиб кетади.

Монтекки

Яна кимлар бошлади-я эски низони,
 Йўқмидингиз, бошланганда бу жанжал, жиян?

Бенволио

Мен келганда жанжал қизиб, ёқалашганди
 Икки уйнинг қароллари бу ерда қаттиқ
 Мен уларни ажратмоқчи бўлдим, шу онда —
 Тибальт қизиб кириб қолди, тиф яланғочлаб,
 Уйнатарди бош устида дўқ қилиб менга,
 Чийилларди ҳаволарни ёриб қиличи.
 Қизиб кетди сўз ва қилич муҳорабаси.
 Оломон ҳам етиб келди, бўлди жанг-жадал;
 Ҳаммалари тинчиди бек келгандагина.

Монтекки хоним

Оҳ, Ромео қайда экан? Қандай шодманки —
 Бу балодан омон қолди кўринмай қолиб!

Бенволио

Хоним, ҳали, шарқнинг олтин деразасидан
 Тонг чоғининг шуълалари липилламасдан —
 Мен ҳасратим босилсин деб кезгани чиқдим!
 Шаҳримизнинг қалъасидан кунботар томон —
 Усиб чиққан анжирларнинг соясида мен
 Уғлингизни кўриб қолдим, бироқ у дарҳол

Яширинди, кириб кетди қалин ўрмонга.
 Мен ҳам бундай туйғуларга ошноман-ку:—
 Қачон ўзинг ўз дилингга зил бўлиб кетсанг,—
 Сен бешбадтар ўзгалардан ҳазар қиласан.
 Таъқиб этмай қайтиб келдим, зотан шод эдим —
 Мендан қочган бир кимсадан қочганимга мен.

Монтеки

Қўп кўрганлар саҳарларда уни ўрмонда;
 Қўшар экан шабнамларга кўз ёши намин,
 Булутларга қўшар экан ноладан булут;
 Лекин, қуёш кун чиқарнинг қирғоқларида —
 Тонг париси ётоғидан қора пардани
 Бир ирғитиб ташлар экан, ўша соатда —
 Ғамгин ўғлим нурдан қочиб келаркан уйга,
 Бекинаркан хонасида ҳамма оламдан;
 Епар экан офтобдан деразасини,
 Ясар экан ўзи учун сунъий бир кеча!
 Қора, ўсал бир ранг бордир унинг дилида,
 Эзгу панду — ўғитгина нажотдир унга.

Бенволио

Биласизми бунинг важҳин, азиз амаки?

Монтеки

Билолмайман, билмоқлик ҳам қўлимдан келмас!

Бенволио

Қаттиқ туриб қайта-қайта сўрадингизми?

Монтеки

Сўраганман, сўрадилар дўстлари ҳатто:
 Аммо фақат қулоқ солар туйғу пандига,—
 Насиҳатчи туйғу бўлса, билмайман қалай?
 У нчидан пишган, писмиқ ҳамда камсухан,
 Юрак сириш очмоқликка йўқдир тоқати.

Ич-ичини қуртлар еган куртак бўлади,
 На баргларин кўкартишга мажол топади,
 На қуёшга бера билур ўз жамолини,—
 Мана шундай гулламасдан сўлмоқда ўғлим.
 Зора билсак қайдан келган шу дарду алам,
 Биз давосин топиб унга берурмиз барҳам!

Ромео киради.

Бенволио

Мана келди. Четга туринг, шу илтимосим!
 Бу сирларнинг ҳаммасини билмоқлик лозим!

Монтекки

Барака топ, ниятингга етгайсан, болам,
 Ростин билгин! Қани энди кетдик бизлар ҳам!

Монтекки ва хотини кетадилар.

Бенволио

Хайрли кун!

Ромео

Шунча барвақт?

Бенволио

Соат тўққиз-ку!

Ромео

Ғам-ғуссали соатларнинг умри ҳам узун,
 Ҳозир бундан кетган киши отам эмасми?

Бенволио

Худди ўзи! Нима чўзар соатингизни?

Ромео

Соатларни тезлаштирган биров йўқлиги!

Бенволио

Муҳаббатми?

Ромео

У йўқ бўлса...

Бенволио

Нима, севгими?

Ромео

Сен севсангу севилмасанг, мана фожиа!

Бенволио

Афсусларки, кўринишда ширин бўлган ишқ-а,
Амалда-чи, шунча аччиқ, шунча жафокор!

Ромео

Афсус, севги кўр бўлса ҳам, бўлса ҳам кўзсиз,
Қайга деса бизни судрар сўроқсиз — сўзсиз!—
Қўй шуларни, қани, қайда овқатланамиз?
Ҳайҳот, ҳали бунда катта тўполон бўлган.
Гапирма, қўй! Мен ҳаммасини эшитиб билдим!
Нафрат, — мудҳиш; аммо севги ундан мудҳишроқ!
Э гаразли ишқу савдо, э нозанин ёв!
Э борлиқлар, э ҳечликлар, э нур ва зулмат!
Осонлик ё машаққатлик, тезлик ва савлат,
Кўринишда гўзал, асли паришон суврат:
Кўрғошин пат, равшан тутун, совуқ аланга.
Соғлом касал ё уйқуда ухлаган бедор...
Севилмасдан бир севгига бўлдим гирифтор.
Гапларимга кулмайсанми?

Бенволио

Йўқ, йиғлаяпман.

Ромео

Хўш, нимага, яхши йигит?

Бенволио

Дардиягга дилбанд.

Ромео

Бу балога йўлиққанлар бари дардиманд.
 Бусиз ҳам кўп оғир эди дилимда алам,—
 Аламингдан ўз алашим ортди яна ҳам.
 Модомики мени шунча яхши кўрасан,
 Шу севгидан хасталигим кўпайди, билсанг!
 Муҳаббат, бу — фарёдлардан ёйилган тутун,
 Назаримда аммо ўтдай кўринар бутун;
 Е кўз ёшдан жамғарилган мотам денгизи...
 Бу доно бир жинниликми? Нимадир бу ҳол?
 Бизни қарахт қилган музлик ёки ширин бол?
 Хайр энди, биродарим!

Бенволио

Йўқ, мен ҳам бирга.

Бу балода қўяманми мен сизни якка?

Ромео

Шу... Узимни йўқотибман, бўлибман хароб!
 Ромео йўқ, қайдадир, хўш... Ким бергай жавоб?

Бенволио

Айтиб қўя қолинг, дўстим, севганингиз ким?

Ромео

Хузуримда фигон тортиб ингра, дейсанми?

Бенволио

Йўқ, асло йўқ! Фақат исмин сўйласангиз, бас.

Ромео

Бу — касалга; васият қил, деган билан тенг.
Ишон дўстим, бу кўп оғир жафокор буйруқ!
Севганим ким? Билмоқчисая? Битта хотин-да!..

Бенволио

Ишқ деганда, мен хотинни олдим ҳадафга.

Ромео

Бўлмаса сен зўр мергансан: севганим — жонон!

Бенволио

Демак, уни кўзлаб отмоқ шунчалик осон!

Ромео

Янглишибсан: унга қараб севги илоҳи
Беҳудага мўлжал олиб узганди ўқни;
У Диана — ой тангриси, ғоят зеҳли.
Беғуноҳ қиз совутидан ўқлар ўтолмас!
Ўқни унга тегдиrolмас севги илоҳи!..
Уни сўзга қамал қилсанг пинагин бузмас,
Ўраб олган қаролларга ғоят жиддийдир,
Олтинларнинг жозибаси унга дахлсиз,
Гўзаликка бой бўлса ҳам, афсуски ажал —
Самарасиз гўзаллигин қамрар бир маҳал.

Бенволио

У умрбод қиз қолишга қасам ичганми?

Ромео

Ҳа, хасислик, саҳродаги чечак сингари,
Илтифотсиз гўзалликни сарғайтиради,
У зурриёт чечагидан қолур бебаҳра.
У оқила, у ҳусидор, гўзал бағоят,

Мен ишқида дардлар топдим, у эса — жаннат;
У севгидан воз кечишга онг ичди, ҳайҳот,
Сўзи қатъий, мен хоҳ ўлай, хоҳ қолай ҳаёт!

Бенволио

Сизга менинг маслаҳатим: ўйламанг уни!

Ромео

Ўргатгин, оҳ, қандай қилиб унутай уни!

Бенволио

Кўзингизга эрк берингу, ҳар ёққа қаранг,
Кўринг тўйиб бўлак сўлим гўзалларни ҳам!

Ромео

Шу усулни гар қўлласам, кўражакмани,
Бошқаларнинг ҳаммасидан удир афзалроқ!
Хонимларнинг пешонасин ўпувчи ниқоб
Ўзи совуқ, аммо гўзал юзни яширар...
Ҳа, кўр бўлиб қолган оира унута олмас —
Кўзинг нури нақадарлик азиз хазина!
Менга шундай бир гўзални кўрсатиб берки:
Бир хотира дафтаридай ўқий шу сўзни:
«Ҳар гўзалдан яна ўзга бир гўзал аъло!»
Унутмоқлик ҳунарини ким ўргатар? Хайр!

Бенволио

Мен ўргатай ёки куйсин менинг виждоним!

Чиқиб кетадилар.

І. ИККИНЧИ САҲНА

Куча.

Капулетти, Парис ва хизматкор кириб
келадилар.

Капулетти

Монтекки ҳам мен сингари жазоланмишдир,
Бу жазомиз жаримадан иборат бўлди,
Икки чолга мушкул эмас сулҳни бузмаслик!

Парис

Сиз ҳам, у ҳам кўп муҳтарам киши экансиз —
Таассуфки, хусуматда яшайсиз мудом,—
Хўш, ҳалиги сўроғимга жавоб не бўлди?

Капулетти

Илгариги жавобимнинг худ ўзгинаси.
Қизим ҳали киборларнинг оламин билмас:—
У ҳаммаси бўлиб энди ўн тўртга кирди.
Яна гуллаб ўтиб кетсин икки ёз фасли —
Ушанда қиз никоҳ учун етилиб қолар!..

Парис

Ундан ҳам ёш оналар бор масъуд, бахтиёр!

Капулетти

Шунинг учун, зотан, улар эрта сўлади,
Ерга кўмдим мен ўзимнинг ҳамма боламни:
Фақат бу қиз умидгоҳдир менга дунёда!
Қиз кўнглини топинг, Парис, бахтга эришинг!
Рози бўлса, мен қиттак ҳам йўқ демагайман,
Йигитлардан сизнигина у танлаб олса
Мен ҳам берай овозимни сиз учун роса!..
Эски удум: бизникида бугун знефат,
Меҳмонларни кечқурунга қилганман даъват;
Лекин, фақат менга маъқул меҳмонлар бўлар,
Бу қаторда ҳаммадан ҳам бизга сиз азиз.
Биз фақирнинг хонасига ташриф буюринг,—
Жононларни кўрсатаман юлдуздан порлоқ,
Сиз кўрарсиз соғлом ёшлик келтирган шавқни,

Шундай шавқки, худди ўшар чўлоқ қишдан
сўнг —

Келиб қолган зебо баҳор севинчларига;
Сиз тотирсиз раъно қизлар ширинлигини,
Ҳаммасини кўриб, тинглаб яхшисин танланг.
Мана шулар орасида бизнинг қиз ҳам бор,
Аmmo голиб бўлишлиги мен учун гумон...
Қани, тўрам, бирга юринг, бу ёққа, қани!

(Хизматкорга қоғоз бериб).

Сен-чи, бориб жар чақиргин Верона бўйлаб,
Рўйхатдаги меҳмонларни, азиз дўстларни,
Таклиф қилгин, бугун кечга бизнинг қўрага!

Капулетти ва Парис кетадилар.

Хизматкор

Рўйхатдагиларнинг ҳаммасига жар қил эмиш! Қай-
дам! Эҳтимол, бу қоғозга: этикдўз — газчўпни, машина-
чи — бигизни, балиқчи — қаламни, бўёқчи — тўрни қўл-
ласин — деб ёзилгандир, қайдам? Бунга ёзилганларни
топгайсан деб буюрдилар; мен бўлсам бу ерга ёзган
киши нима ёзганини асти тушунолмаймак!!! Доно-ю,
донишмандлардан сўраб кўрай-чи! Ана ўзлари ҳам ке-
либ қолдилар!

Бенволио ва Ромео кириб келадилар.

Бенволио

Ишон менга, ўтнинг бири бўлагин босар,
Янги оғриқ даволайди эски оғриқни,
Янги алам камайтирар бўлак аламни,
Ва бошқача эсанкираб айланар бошинг!
Майли, кирса кўзимизга янги дард машъум,
Уша соат йўқолгуси олдинги заққум!

Ромео

Ҳозир менга мос келарди отқулоқ барги.

Бенволио

Нима? Нега?

Ромео

Менинг сиңган оёғим учун.

Бенволио

Эсу ҳушинг жойидами, ўзи нима гап?

Ромео

Жойида-ю, телбалардай кишанланганман,
Мен зиндонда, бир бандимаъ бетаом, бекуч,
Жафокашман... Ҳа, йигитча, ҳа, хайрли кун?!

Хизматкор

Хайрли кун! Биласизми хат ўқишни сиз?

Ромео

Ҳа, ўқийман, қайғулардан ўз қисматимни!

Хизматкор

Бунисини сиз бекитиб машқ қилган бўлсангиз керак. Сўраганим шу ваяданки, шу кўриб турганингизни ўқиб бероласизми?

Ромео

Ҳа, тил ва алифбени билсам, албатта.

Хизматкор

Сиз ҳалол жавоб берар экансиз! Дард кўрманг!

Ромео

Тўхта, йигит, сенга ўқиб берай (*ўқийди*): «Синьор Мартино ўз хотини ва қизлари билан, граф Ансельм ва унинг ойжамол сингиллари; аламзада бева Витрузио хоним; Плаченцио афанди ва унинг нозанин жиянлари, Меркуцио ва унинг биродари Валентин; амаким Капулетти, унинг хотини ва қизлари боҳам; менинг жонон жияним Розалина; Лидия, Валендио жаноблари ва унинг амакиваччаси Тибальт, Лючио ва унинг шўх Еленаси...» Нур аълонур бир жамият-ку; қаёққа таклиф қилишади?

Хизматкор

Тепага.

Ромео

Тепаси қаерда?

Хизматкор

Бизникига, кечки овқатга!

Ромео

Қимнинг уйига?

Хизматкор

Хўжайинимникига-да!

Ромео

Буни мен боя сўрашим керак эди.

Хизматкор

Энди ҳеч қандай сўроқсиз сизга айтиб берай: менинг хўжайиним донг чиқарган боёнлардан Капулеттидир. Агар, сизлар Монтекилардан бўлмасаларинг,

бир қадаҳ шаробни уриб шимиргали бизникига марҳамат қилгайсизлар! Яхши қолинг! (Кетади).

Бенволио

Капулетти уйидаги бу зиёфатда
Соҳибжамол бизнинг машҳур дилбарлараро
Сенинг азиз Розалиннинг бўлгуси албат!
Бор у ерга, шошилмайин оғир кўз ташла,
Таққослаб чиқ бу қизларни севганинг ила —
Зордан қора кўрингуси сенинг оққушинг!

Ромео

Менинг кўзим ўз ишқимга сўзласа ёлғон,
Кўз ёшларим алангага айланса, кошки!
Шаффоф кофир бўлган кўзлар учун ўлимдир
Ёлғон айтиб ўртанмоқлик, тошдай куймаслик.
Севганимдан гўзалроқми? Йўқ баробари —
Жононимнинг, дунё пайдо бўлгандан бери!

Бенволио

Сиз кўргансиз доим уни якка-ягона,
Ёнида ҳеч бўлмагандир бирон дугона,
Таққослай деб кўздан ясанг гўё тарози,
Бир кафида бошқа бир қиз, бирида ўзи,
Кўрарсизки ундан ҳам бор келишган жовон,
Унутарсиз бу биринчи ёрни ўша он.

Ромео

Бораману лекин бўлак ёрни деб эмас,
У олдинги нигоримнинг дарди менга бас.

(Кетадилар.)

УЧИНЧИ САҲНА

Капулетти уйида бир хона. Капулетти хоним билан
энага кириб келадилар.

Капулетти хоним

Қани менинг, қизим, қани? Дарҳол чақиргин!

Энага

Онт ичаман, маъсум қизлик иффати ҳақи,

Уни боя, чақиргандим: Қўзичоқ! Қумрим!
Қани, қизча? Вой ўлай э — қани Жульетта?

Жульетта кириб келади.

Жульетта

Ҳозир мени ким чақирди?

Энага

Сизнинг онангиз.

Жульетта

Мен бу ерда. Нима керак, азиз онажон?

Капулетти хоним

Биласанми... Бизни бирпас қўйгин, энага,
Гаплашгани гапимиз бор,— йўқ, сен ҳам қолгин:
Ўйлайманки: сен ҳам буни эшитсанг бўлар,
Қизим бўйга етганини ўзинг биласан!

Энага

Хоҳласангиз ёшларини соатлаб айтай!

Капулетти хоним

У ўн тўртта тўлган эмас!..

Энага

Йўқ, йўқ албатта.

Тўлган эмас, онт ичаман тишларимгаки,
Гарчи, бор-йўғи тўртта тишгинам қолган.
Неча кун бор авлиёмиз Пётр ҳайитига?

Капулетти хоним

Ҳали икки ҳафтадан сал ошиқроқ қолган.

Энага

Икки ҳафта ё ошиқми, шуни биламан:
 Ўн тўрт ёшга у тўлғуси Пётр кечаси.
 Унга тенгқур бўлар эди, қизча Сусанна.
 Аммо худо уни олди. Раҳматлик бўлсин!
 Пешонамга ёзгани шу. Қисмат шу экан!
 Демокчиман, Пётр куни ўн тўртга тўлар!
 Дарвоқе бунақадир. Яхши эсимда —
 Зилзиладек ўтиб кетди расо ўн бир йил.
 Уша куни мен кўкракдан ажратдим уни.
 Мен у кунни ҳеч эсимдан чиқаролмайман,
 Кўкрагимга аччиғ кўкат суркаб, ўлтирдим
 Қаптархона ёнидаги офтобрў жойга. —
 Бой сиз билан Мантуяда меҳмон эдилар —
 Йўғ-е, эссиз! Эсни қара, ҳа-ҳа, шундайди.
 Аччиғ кўкат сўриб олгач, болагинамиз
 Оғизлари куйиб кетди, тентак қизчанинг,
 У аразлаб кўкракни ҳам итариб қўйди.
 Шунда бирдан каптархона қарсиллаб кетди —
 Мен жойимдан туриб қочдим безовта бўлиб.
 Уша кундан энди ўн бир йил ўтиб кетди;
 Эндигина қиз оёққа босган эди, — йўқ,
 У пилдираб югурарди, қасам ичаман!
 Бир кун олдин пешонаси ёрилган эди.
 Эсимдадир менинг эрим — худо раҳматлик,
 Хушчақчақ бир киши эди, — қизни кўтариб:
 «Бу қандай гап? Йиқиласан, деди, юз билан?
 Чалқанчага йиқилгайсан ақлга киргач,
 Тез фурсатда шундай бўлар, шундайми, болам?»
 Тушмагур қиз дами ўчиб бирдан деди: «Ҳа!»
 Уша ҳазил чиқаётир энди рўёбга,
 Худо ҳақи, умр кўрсам неча юз йиллаб —

Унутмайман, эрим девди: «Шувдайми, болам?»
Тентак қизча йиғисини босиб деди: «Ҳа!»

Капулетти хоним

Бўлди, энди, гапинг қурсин, сайрашни бас қил!

Энага

Хўп, хўп! Аммо кулгим қистар эсимга олсам,
Бирдан босиб йиғисини «ҳа» деганини!
Чаккасидан чиққан гурра, ишонтираман,
Нақ тухумдай келар, десам асло лоф эмас.
Ваҳимали эди бу шиш, у хўнграр эди.
Эрим деди: «Йиқиласан нега юз билан
Бўйга етгач йиқилгайсан чалқанчасига.
Шунақами?»
Қизча босиб йиғисини бирдан деди: «Ҳа!»

Жульетта

Қўй, энага, бўлди энди, илтимосим шу!

Энага

Аллақачон жим турибман, худо асрагур,
Ҳеч кимни ҳам сенча яхши боққан эмасман.—
Тўйингни ҳам кўрсам қолмас эдим армонда.

Капулетти хоним

Худди тўйдан гаплашгани сен билан, қизим,
Мен бу ерга келдим. Қани айтинг, Жульетта,
Эрга тегиш ниятингиз борми, айтингиз!

Жульетта

Бў шарафни хаёлга ҳам келтирмагангизм.

Энага

Мен-ку, сенинг энагангман, яхши биламан:
Сутим билан эмиб олдинг ақлу фаросат!

Капулетти хоним

Ана шуни ўйлаб кўринг, ҳозирда, қизим,
Веронада сиздан ёшроқ хонимлар борки,
Бирмунчаси она бўлди! Ҳатто мен ўзим —
Сизни туққан чоғларимда сиздан ёш эдим.
Мана гапнинг хулласини айтиб қўяйин:
Сизга совчи юбормишдир муҳтарам Парис.

Энага

Эркак десанг арзугудай, — оҳ, оҳ, хоним қиз,
Худди мумдан ясалгандай, ҳаммадан яхши!

Капулетти хоним

Веронада ёз гуллари унга етолмас...

Энага

Ҳа, у гулдир, у чинакам гули раънодир!..

Капулетти хоним

Нима дейсиз, ёқадими сизга у йигит?
Зиёфатда учратарсиз уни бу оқшом.
Чеҳрасининг китобида ўқирсиз албат
Гўзалликнинг қалами-ла ёзилган лаззат.
Чеҳрасининг бичимига эътибор қилинг.
Қаранг, қандай келишгандир юз тузилиши.
У китобда чиқиб қолса бирон муаммо,
Кўзларидан ўқинг, кўзлар англатар бунни.
Қимматбаҳо бу китобга, бу ишқномага
Бирон нафис муқава ҳам керак-ку, ахир!
Балиққа шарт бўлганидай сув чайқалиши,
Яширин ҳар ҳуснга ҳам ялтираш даркор!
Кўзлар учун бу китобнинг ортар шуҳрати
Унинг олтин зарварақи, зари туфайли.

Ҳуснингиздан бўлур ҳусни яна ҳам гўзал,
Лекин сизга бу еткимас ҳеч қандай халал.

Э на га

Халал қайда?! Эрга тегсак семирамиз-ку!

Капулетти хоним

Энди сизга ёқармикин Париснинг ишқи?

Жульетта

Бир қарайман, агар ёқса, ўша соатда —
Кўзларимга эрк берарман истаганимча,
Лекин «бўлди» деб қўйсангиз ерга қарайман.

Хизматкор киради.

Хизматкор

Хоним, меҳмонлар келишди, дастурхон ёзилган,
сизга мунтазирлар. Еш бекани излаяптилар, омборда
энагага лаънат ўқияптилар, ҳамма безовта! Мен меҳ-
монларга хизмат қилиб туришим керак. Қани, қадам
ранжида қилиб, ташриф буюрасизлар! (*Хизматкор ке-
тади.*)

Капулетти хоним

Ҳозир, ҳозир, Граф сизни кутар, Жульетта!

Э на га

Яхши боргин: кун ортидан ширин тун келур!

Кетадилар.

ТҮРТИНЧИ САҲНА

Куча.

Ромео, Меркуцио ва Бенволио беш-олти
ниқобдор киши билан бирга кириб келадилар;
хизматкорлар қўлида машъаллар.

Ромео

Бирон нарса айтаминми кириш олдида,
Ё саломсиз, тўппа-тўғри кираверамиз?

Бенволио

Серсуханлик, кўп гапириш ҳозир расм эмас,
Ахир, бизнинг ёнимизда кўр Купидон¹ йўқ;
Қўлга тутиб татарларнинг рангли ёйини,
Бўжи бўлиб ҳуркитмаймиз хонимларни биз.
Пичирлаган суфлёрлардан сўзлар ўрганиб —
Кириш пайти кўрқиб-кўрқиб айтмоқ не даркор?
Бизни ким деб санасалар — ихтиёрлари:
Биз бир қадар рақсга тушиб чиқиб кетамиз.

Ромео

Сен машъални менга бергин! Ўйин билмайман;
Кўп бадқовоқ бўлсам ҳамки нурни элтаман.

Меркуцио

Ўйин тушмоқ сизга даркор, азиз Ромео!

Ромео

Сизлар кийган этикларнинг пошнаси енгил,
Менинг қалбим бўлса худди оғир қўргошин,
Бу оғирлик мени ерга қоқиб қўйгандир.

Меркуцио

Сиз-ку ошиқ; дунё узра парвоз қилай деб —
Қира қилинг қанотларни ишқ тангрисидан!..

¹ Уша даврнинг инглиз театрларида кўзи боғлиқ Амур ёки Купидон (ишқ тангриси) образи одатий ва шартли фигура-лардан бўлиб «ниқоб» да чиқар эди.

Ромео

Мен бу енгил пар қанотда уча олмайман,
 Жуда оғир ярадорман ишқнинг ўқидан.
 Узим шунча тутқунманки, ғамни тутолмай,
 Ишқ юкини кўтаролмай йиқилмоқдаман.

Меркуцио

Шу юк билан қулаб қолсанг ишқни эзарсан;
 Нозик буюм; у юкларга тоқат қилолмас.

Ромео

Ишқ нозикми? Йўқ, у дағал, у кўп ёвуздир,
 У ноинсоф, санчиб турар худди тикандек.

Меркуцио

Шундай экан, кўпол ишққа сиз ҳам кўрс бўлинг;
 Чақишига сиз ҳам чақинг, қадагг тупроққа!

(*Ниқобни кияди.*)

Юзимни мен яширайин, ғилофни беринг,
 Ниқоб узра ниқоб кияй: Менга нима бор,
 Мени майли хунук десин талабчан кўзлар!
 Бу уятга қўй, қизарсин сохта пешона.

Бенволио

Қани юринг, эшикларни қоқиб кирайлик,
 Аммо олдин оёқларни тартибга солинг!

Ромео

Йўқ, менга бер машъални сен! Қўй, дадил ёшлик —
 Товон босиб топтай берсин бўйра! полларни.

¹ Уша замонларда Англияда гилам ҳали расм бўлган эмас эди. Энг яхши уйлар, ҳатто саройларда полларга қамиш-бўйралар ёзилар эди.

Мен бўлсам-чи, бизнинг эски мақол бўйинча:
 Узгаларга нур элтаман, қараб тураман,
 Уйин яхши, мен ортиқча, ғойиб бўламан!

Меркуцио

Ғойиб эмас, ҳаммамизни безор қилдинг сен!
 Ғойиб бўлсанг, ниҳон бўлсанг, биз сени яна —
 У шуҳратли муҳаббатдан олиб чиқамиз,
 Йўқ десанг ҳам қулоғингдан ушлаб элтамиз.
 Беҳудага ўт ёнмасин! Қани юринглар!

Ромео

Янглишасан!

Меркуцио

Хаёл қилиб турмоқлик бекор!
 Ўт ёнмоқда кун ўртаси чирор сингари.
 Менинг сўзим, сўзларимни баҳолаб турган —
 Беш калладан беш мартаба донороқ, ишон!

Ромео

Бу базмга келишимиз ҳақида қарор —
 Емон эмас, аммо бунда ҳеч бир маъно йўқ!

Меркуцио

Хўш, бу гапни кимлар айтди?

Ромео

Бугун туш кўрдим.

Меркуцио

Мен ҳам кўрдим!

Ромео

Нималарни кўрдингиз тушда?

М е р к у ц и о

Тушда менга айтишдики, ҳамма туш ёлгон...

Р о м е о

Етоғида ухловчининг туши гоҳо рост...

М е р к у ц и о

Малика Меб¹ сизникига қўнган шекилли.
 У арвоҳлар ўртасида доя бўлса-да,
 Олдерменнинг² узуғида ақиқдай холос.
 Одам қаттиқ ухлаганда бурни устида
 Атомларни миниб чопар шу Меб тушмагур!
 Ўргимчакнинг оёқлари — чарх кегайлари
 Соябони — сузанаkning қанотларидан.
 Тизгинлари — ўргимчакнинг нозик тўридан,
 Бўйинчалар ойнинг инжиқ нурларидандир,
 Чигиртканинг пўстларидан ясалган дурра,
 Аравасин ҳайдаётир ушоқ бир чибин;
 Шунча кичик бир чибинки, ялқов қизларнинг
 Билагида ўрмаловчи қуртдан ҳам кичик;³
 Араваси пуч бир ёнғоқ, уни олмахон
 Еки қари бир чувалчанг бошлаб ясаган.
 Париларнинг улар эски аравасози...
 Ҳашамат-ла шундай чопар тунлар бўйи Меб,
 Ошиқларнинг миясидан ўтса у ногоҳ —
 Ошиқларнинг тушларига севги киради;
 Йўли тушса шоҳ маҳрами тиззаларидан —
 Тушга кирар таъзим билан қўл қовуштирмоқ;

¹ М е б — фольклордан чиққан номаълум образ.

² Шаҳар кенгашининг аъзоси. У даврда инглиз амалдорлари бармоғига тақиб юрган узуқларнинг кўзига муҳр ёки киши суратини ўйдириб қўйиш расм бўлган эди.

³ Афсоналарга кўра, ялқов қизларнинг суякларидан қуртлар пайдо бўлармиш.

Ё судьянинг қўлларига тегиб ўтса Меб —
 Албатта у судья кўрар тушда порани;
 Хонимларнинг лабларини бир ялаб кечса —
 Демак, улар тушда кўргай ширин бўгани;
 Уша лаблар ширинликка ўч бўлганидан —
 Меб уларни ҳуснбузар билан қоплайди.
 Агар тўра бурнига Меб бир тегиб ўтса —
 У тушида кўргисидир илтифот — инъом.
 Гоҳо чўчка қили билан қитиқлаб ўтар
 Ухлаб ётган очкўз попнинг тумшугини ҳам,
 Шунда кўпроқ назру эҳсон кўрар тушда поп.
 Бориб қолиб, елиб ўтса солдат бўйнидан,
 Шунда солдат ўз тушида қирғин — жангларни,
 Қамалларни, Испания шамширларини
 Ва ўн қарич чуқур барваст қадаҳни кўрар.
 Ногоранинг гумбурлашини эшитади у,
 Сесканиб тез уйғонади, дуо ўқийди,
 Сўнгра бир оз ором топиб ухлаб кетади.
 Яна ўша Мебнинг ўзи саҳарга довура —
 Қир кокиллар тўқиб турар отлар ёлидан;
 Қокилларни ечсанг демак — бало бўлгуси.
 У жодугар, чалқанча ётган қизларни —
 Устларидан босиб турар, токи қизчалар —
 Кўниксинлар юк-пукларга чидаб туришга;
 Ва ҳалитдан бўлолсинлар кўниккан аёл —
 У...

Ромео

Этади, Меркуцио, худо ҳақи, бас!
 Ҳамма гапинг эзмачилик.

Меркуцио

Балли, бу тушлар,

Одамзоднинг бекор зеҳни туққан фарзандлар.
 Бўш хаёллар ва хулёлар буларга ота;

Энг тиниқ бир ҳаво каби енгилдир улар,
Улар шимол тупроғининг музли кўксини —
Силаб ўтган шамоллардан ҳам беқарордир.
Бироқ, улар қаҳрланса жанубга учар,
Ҳўл шабнамлар қоплаб турган жануб ерига.

Бенволио

Бизни биздан жудо қилур сенинг шамолинг.
Унда овқат тамом бўлди. Кечга қоламиз!

Ромео

Йўқ-е, эрта эмасмикан? Кўнгил сезади —
Юлдузларда ҳал бўлгандир менинг толеим!
Тақдиримнинг аччиқ, шўрлик бошланғичи, эҳ —
Шу тундаги базм бўлур; буни биламан.
Ундан кейин менинг умрим кўп чўзилмас ҳам.
Ҳалок этар гаддор, мудҳиш ва бевақт ажал.
Энди майли! Қани менинг кемам дарғаси,
Елканларни тўғрилаб оч. Е таваккал! Юр!

Бенволио

Ноғорани ур-ҳа, уринг! (Уйда кирадилар.)

БЕШИНЧИ САҲНА

Капулетти уйда бир зал.
Музикачилар кутмоқда. Хизматкорлар қўлларида
сочиқ билан кириб келадилар.

1-хизматкор

Қани у хумпар Потпен?.. Уйни тузатишга мадад
бермайдими, ёрдамлашмайдими ахир?! Лаганларни
алиштириш, қозон-товоқларни тозалаб қўйиш унинг
иши-ку, ахир!

2-хизматкор

Қачонки уйнинг юмушлари панжалари ювуқсиз
икки кишига қолар экан, ишнинг мазаси кетди, дегин!

1-хизматкор

Курсиларни тезроқ олиб чиқинг! Жавонларни су-
риб қўйинг! Кумуш асбоб-идишларга кўз-қулоқ бўлиб
туринг!— Ҳой, сен менга тўқачлардан олиб қўй, чина-
кам ошнам бўлсанг эшикдаги қоровулга, Сусанна
Грайндстонни, тағни Неллини ичкарига киргиз, деб
тайинлаб қўй! Антон! Поптен!

2-хизматкор

Хўп, биродар, тўғрилаймиз.

1-хизматкор

Сизларни катта залда излаб, сўраб, истаб, бақи-
риб-чақириб юрибдилар.

2-хизматкор

Бирданига унда ҳам мунда ҳам ишлаш мумкинми,
ахир? Қани, йигитлар, чаққон бўлинглар! Эпчилроқ!
Бировлардан ошириб умр кўрганлар ҳамма нарсани
боплаб эгаллаб оладилар. *(Кетадилар.)*

Капулетти ўз қизи Жульетта ва бўлак хона
аҳллари билан кириб келади; улар меҳмонларни ва
ниқобли кишиларни кутиб оладилар.

Капулетти

Хуш келдингиз, афандилар, қани марҳамат!
Сўгаллари йўқ хонимлар даврага тушсин.
Ҳа-ҳа-ҳа-ҳа, дўндиқчалар! Қани, қайсингиз,
Шу ўйинга тушмоқликдан бош тортар, қани?
Азбаройи худо дейман, қайси бирларинг

Ана-мана деб тушмаса бугун ўйинга,
Демак, унинг оёғида катта сўгал бор!

(Ромео ва унинг шерикларига.)

Афандилар, қани уйга! Кунлар бор эди —
Мен ҳам ниқоб кийиб юриб базму тўйларда
Хонимларга ёққан сўзни шивирлар эдим.
Ўтиб кетди, ўтиб кетди, ўша чоқлар, оҳ!
Қани, уйга!.. Чалинг жадал, ҳой созандалар!..
Шу орани очиб қўйинг! Ёшлар ўйинга!

Музика чалинади, меҳмонлар ўйинга тушадилар.

Чирогларни кўпроқ ёқинг! Ҳой, хизматкорлар.
Курсиларни олиб чиқинг, ўтни ўчиринг,
Уй жуда ҳам исиб кетди, ўчиринг жадал!
Кутилмаган шодлик менга хўп ёқиб тушди... —

(Ўз кекса қариндошига.)

Ўтир, ўтир, Капулетти, ўтир азизим!
Ўтиб кетди сен билан биз ўйнаган кунлар!
Сўнги марта зиёфатда қачон бўлгандик,
Эсингдами, эслаб кўр-чи!

Кекса

Ўттиз йил бурун.

Капулетти

Э, қўйсанг-чи! Шунчага ҳам етмаса керак.
Люченицио тўй қилганди шекилли, у кун.
Арвоҳларнинг кунларини шунча қистаманг!¹
Ўша тўйдан ўтса керак йигирма беш йил.

Кекса

Иўқ-э, тақсир, кўпроқ бўлди, ўғли ўзи ҳам
Энди тўлиб қолди роса ўттиз ёшларга.

¹ Мақол.

Капулетти

Бу қандай гап? Бултурғия, шу деганингиз
Кичкина бир гўдак эди, азбаройи ҳақ!

Ромео

(хизматкорга)

Қара, анов йигит билан айланиб турган,
Хусни кўзни қамаштирган дилдор хоним ким?

Хизматкор

Билмайман, тақсир.

Ромео

Жамолидан машъаллар ҳам бўлдилар хира!
Тун қўйнида олмос янглиғ барқ урар хусни.
Гўё занжи қулоғида порлоқ зиракдай;
Бу дунёга нисбатан у кўп қимматбаҳо!
Гўё оплоқ кабутардир зоглар ичида.
Унинг хусни, бўлақларнинг хуснин ўчирар.
Улар рақсин тугалишин пойлаб турайин:
Қўлларига тегиш ўзи ғанимат — савоб!
Илгари ҳам севармидим? Тонинг кўзларим!
Шу кечгача гўзалликни билмас эканман.

Тибальт

Эшитаман Монтеккининг беҳаё товшин.—
Ҳой йигитча, қилични бер! Кўрасанларми, —
Базмимизни масхаралаб кулги қилгани —

Ниқоб кийиб нега келган, анов қулбачча?
Онт ичаман насибимнинг шарафигаки,
Назаримда гуноҳ эмас уни ўлдирмоқ!

Капулетти

Нега шундай шовқин-сурон кўтардинг, жиян?

Т и б а л ь т

Амакижон, душманимиз Монтекки шунда;
У беҳаё, у ярамас бир муттаҳамки —
Оиламиз базмларидан кулгани келган.

К а п у л е т т и

Ким экан, ёш Ромеоми?

Т и б а л ь т

Аблаҳ Ромео?

К а п у л е т т и

Қўй, азизим, у билан ҳеч ишинг бўлмасин;
Унинг хулқи олижаноб меҳмондай, ҳалос.
Тўғрисини айта қолсам, Верона ичра —
У одобли, гоят ростгўй, ҳалол бир йигит,
Бу шаҳарнинг баҳосини берсанг ҳам менга —
Ўз уйимда хўрламайман ўз меҳмонимни.
Сабр қилгин, сен бу ишни юракка олма;
Хоҳишим шу! Буйруғимга риоя қилгин!
Меҳрибон бўл, илтифот қил, қовоғинг солма.
Зиёфатда қовоқ солиш одобдан эмас.

Т и б а л ь т

Нима қилай, уйга кирса анов муттаҳам!
Йўқ, мен сира чидолмайман!

К а п у л е т т и

Мажбур эгаман!

Жим, адабсиз, жинни бола. Айтдим, қиламан!
Хўжайин ким? Сизми, менми? Йўқолинг, кетинг!
Гапни қаранг, «чидолмайман!» эмиш; ё оллоҳ!
Меҳмонларим ўртасида жанжал қилмоқчи,
Удағайлаб, безорилик қилиб кўр-чи! Хўш!

Т и б а л ь т

Бу биз учун шармандалик, амаки!

Капулетти

Иўқол!

Сиз уятсиз бир безори — ҳаммага маълум.
 Бу ҳазиллар бошингизни егуси охир!
 Сиз жиғимга тегяпсиз! Бас энди, бўлди! —
 Шу сўзим хўб беш кетди-я; безори йўқол!¹
 Жим ўтиринг! Ҳа айтгандай... чироғ бер! — Уят!
 Адабингни хўб берурман — шод бўлинг,
 дўстлар! —

Т и б а л ь т

Туйғуларнинг галаёни титратар мени,
 Босилсам ҳам, ғазабимни сўндиrolмайман!
 Мен кетаман. Қиришларинг ҳозир шириндир,
 Аммо какра ва заҳардай аччиғдир кети. *(Кетади.)*

Ромео

(Жульеттага)

Шу гуноҳкор қўлим билан тегдим қўлингга,—
 Гуноҳимдан тавба учун менга ҳақ бергин!
 Шу лабларим зиёратчи: ўз гуноҳини —
 Ювмоқ учун бирон нозик бўса кифоя.

Жульетта

Зиёратгоҳ бўлса лаблар, демак сиз ҳожи,
 Лекин нега қўлингизга шунча бешафқат;
 Фикримизча, қилган ниши гуноҳ эмасдир,
 Қўлларнинг шу тегишуви бизча табаррук,
 Бу ҳожининг кўп ихлосманд ўпишидай соф!

¹ Бу ерда ва бундан кейинги мисраларда Капулеттининг гаплари гоҳо жиянига ва гоҳо меҳмонларга қаратилган.

Ромео

Ҳожиларнинг, эзгуларнинг лаблари йўқми?

Жульетта

Бор, афандим, лекин дуо зикр этмоқ учун!

Ромео

Эзгу хоним, қўлларимга берилган бахтни
Лабларимга ҳам очсангиз! Йўқса, шаккокман!

Жульетта

Розиликни билдирмоққа қимирлаш шартми?

Ромео

Қимирламай турмоқ маъқул — мен бахтни топдим.

(*Упади.*)

Лабларингиз учирдилар лабим гуноҳин.

Жульетта

Демак, юқди лабларингиз гуноҳи менга?

Ромео

Лабларимнинг гуноҳими? Бу сўз жафодир,
Аммо ширин бир жафодир. Қайтар бўлмаса —
Мендан сенга юққан ўша гуноҳларимни!

Жульетта

Ҳақ — ҳисобнинг тўғрилигин ёқтираман мен.

(*Узи уни ўпади.*)

Энага

(*Жульеттага*)

Онангизнинг икки оғиз гапи бор экан!

Ромео

Онаси ким?

Энага

Онг ичаман, сизга, эй йигит,
 Оналари бека бўлур бу хонадонга,
 Илтифоткор, кўп оқила бир бонудир у.
 Мен уларнинг қизларига энагадирман.
 Қизларн-чи? Сиз гаплашган дундиқнинг ўзи.
 Айтиб қўяй: уни олган — хазина топар.

Ромео

Капулетти қизими шу? Ажойиб ҳисоби!
 Шу ҳисобда умрим кетди душманларга қарз.

Бенволио

Қани кетдик, ҳазилимиз ҳам жуда боп тушди.

Ромео

Иўқ, ҳазиллар адо бўлди шу дамдан бошлаб.

Капулетти

Афандилар, шошмоқ нега, кетманглар ҳали,
 Ҳозир бирга биз тамадди қилиб оламиз,¹
 Вақт бўлдими? Қолмайсизлар? Кетмоқчиларми?
 Хўп бўлмаса, раҳмат сизга! Хайрли кеча!—
 Машғалларни тутинглар, ҳой! Биз-чи ётоққа!
 Дарҳақиқат, вақт ҳам анча кеч бўлиб қолди.
 Келиб етди дам олишнинг аини фурсати!

Жульетта ва энагадан бошқа ҳамма чиқиб кетади.

Жульетта

(энагага)

Бу ёққа кел. Қани айт-чи, ким у афанди?

¹ Кечки овқатдан сал кейин мевалар, ширинликлар ва шароблар берилар эди.

Э на га

Тиберо чолнинг ўғли ҳам ворисидир.

Ж у л ь е т т а

Эшиклардан чиқаётган анов йигит-чи?

Э на га

Янглишмасам, назаримда ёш Петруччо.

Ж у л ь е т т а

Уйнамасдан тургани-чи! Ана униси?

Э на га

Қайдам:

Ж у л ь е т т а

Мутлақ билиб олгин унинг исмини!
У уйланган бўлса, демак ортиқ мен учун:
Никаҳ тўйи, ётоқ жойим — совуқ гўр бўлур.

Э на га

Унинг исми Ромеодир, Монтеккилардан;
Сизнинг улуғ ғанимингиз унинг отаси.

Ж у л ь е т т а

Севги куртак очар, ҳайҳот, ёвуз нафратдан!
Ҳеч бўлмаса кўрмоқ! Сўнгра кечикиб билмоқ!
Бу бир бахтсиз эҳтироснинг бошланғичидир:
Юрагимни ўғирлади ашаддий душман!

Э на га

Бу нимаси? Бу нима гап?

Жульетта

Зиёфат чоғи —

Бир йигитдан эшитгандим шу байтларни.

Энага

Сиз эшитиб бўлсиз! Бўлди. Меҳмонлар кетди —
Ухлашнинг ҳам пайти келди. Қани ётоққа.

Кетадилар.

II ПАРДА

ПРОЛОГ

Х о р кириб келади.

Х о р

Улим ётоғида кексайган севги;
 Аммо ёш муҳаббат эшикдан кирар,
 Йигит илк севганин унутган балки,
 Жульетта бор жойда у эмас дилбар.
 Ромео севади, севилади ул.
 Жульетта кўзлари қилибдир жоду.
 Аммо қиз уйига йигит номаъқул,
 Жульетта қалбида севги ҳам қўрқув.
 У эски ҳусумат йўлларда тўсиқ,
 Ошиқлар бир бирга қовуша олмас,
 Жульетта меҳрига қўйилган тақиқ,
 Ўз ёрин кўрмоққа муяссар бўлмас.
 Баҳарҳол ўртадан гов йўқолгуси,
 Шум қисмат ишқ билан ширин бўлгуси.

Кетади.

БИРИНЧИ САҲНА

Кўча муюлиши. Капулетти боғи олдида девор.
 Ромео кириб келади.

Ромео

Шунда қолса қалбим, кета оламанми мен?
 Тентак дунё! Топиб олгин ўз марказингни!

(Девор ошиб кўздан ғойиб бўлади.)

Бенволио ва Меркуцио кириб келадилар.

Бенволио

Ҳой Ромео! Жон биродар!

Меркуцио

Эси жойида.

Худо урсин, ҳозир бориб ётгани кетди.

Бенволио

У, бу ёққа чопиб келди, девордан ошди!
Чақир уни Меркуцио!

Меркуцио

Энди аврайман!

Ҳой Ромео, девона ёр, савдойн айёр!
Бир «оҳ» бўлиб кўзга кўрин, ё бир байт ўқи;
Фақат бир байт, мен шунда ҳам бўлурман

хурсанд.

«Ҳайҳот!» дегин, қофия қил: «жон ва жонон» де,
Ишқ тангриси Венерага бир оғиз гап оч,
Еки унинг қийшиқ ўғлин гашини келтир,
Чунки унинг ўғли Амур бир отишдаёқ —
Битта шоҳни ошиқ қилди гадой хотинга.¹
Йўқ, у асло қимирламас ва жавоб бермас.
Маймун худди қотиб қолган. Аврашим бекор!
Розалина кўзи билан жоду қиламан.
Лаъли лаблар, юзи билан жоду қиламан,
Нозик оёқ, ҳамда ларзон бўксаси билан,
Шу бўксага яқин турган неъматлар билан

¹ Шоҳ Қофетуанинг Амурдан ўқ еб Зенелефон деган бир гадой хотинга ошиқ бўлганлиги тўғрисида қадимги афсона.

Жоду қилиб сени яна тоза аврайман;
Важоҳатинг ила ҳозир пайдо бўл, ҳозир.

Бенволио

Сўзларингни эшитади, хафа бўлади.

Меркуцио

Ундай эмас. Агарда мен Розалинанинг
Ишқ-муҳаббат хонасига ўзга арвоҳни
Чақирсайдим, Розалина хоҳлар-хоҳламас
Ромеони ҳайдасайди, халал берма деб.
Ҳақли эди хафа бўлса унда Ромео.
Менинг ҳамма жаврашларим тўғри ва ҳалол:
Севган ёри ҳурматига келсин деяпман?

Бенволио

Юринг, ҳозир, у дарахтлар аро зим кетди,
Ушанда зах қоронғилик, бу — унга ёқар.
Севги кўрдир, қоронғилик унга мос тушар!

Меркуцио

Севги — кўрдир; у мўлжалга тегмаги мушкул.
Чангалзорда ўтиргандир ҳозир Ромео.
Хилватзорда хаёл сурмоқ унга кўп осон,
Орзу қилар у бир қизни, очиқ мевани,
(Очиқ мева нималигин қизлар билади.)
Биласанми, Ромео, сен, у очиқ бўлса,
(Нимасининг очиқлиги ўзингга маълум)
У ҳолда сен нок бўлурдинг, Ромео, ўзинг!..
Мен ётгани кетяпман, хайр, Ромео:
Сенга ўхшаб, ерда ётиб шамоллаб қолмай.
Хўш, бўлмаса кетамизми?

Бенволио

Кетамиз, йўқса

Биздан қочган бир кишини изламоқ бекор!

Кетадилар.

ИККИНЧИ САҲНА

Капулетти боғи.

Ромео кириб келади.

Ромео

Ҳеч ярадор бўлмаганлар ярадан кулар.

Юқорида — деразада Жульетта кўринади.

Деразада липиллаган ўша нур нима?
 У ердадир олтинранг қиз, Жульетта — қуёш!
 Эй офтоб, рашк қилувчи ойни ўлдиргин,
 Ой, рашкдан сўлиб қолган, ўзи хастақол,
 Чунки, унинг канизаги ундан ҳам гўзал.
 Сенинг беканг кундош экан бўйсунма унга:
 Ташлаб қўйгин бокира қиз яшил либосин:
 Қизиқчилар фақат кияр яшил кийимни,
 Оҳ маликам, оҳ соҳибам, ишқу савдом сен!
 Билармикан у ўзининг шу мавқеини?
 Гапирди-я. Йўқ индамас. Майли, бўлмаса!
 Кўзлари-ку гапирмоқда — жавоб берайин!
 Мен сурбетман. Сўйлашмайди ҳеч ким мен билан.
 Осмондан икки нафис юлдуз, иш билан
 Кета туриб, у кўзларга ёлвордиларки —
 Кошки бўлсам шу маҳалда, қўлқоп ўрнида.
 Еки шундай: юлдузларга алмашса кўзлар!
 Қандай бўлур? Юзи хира қилур юлдузни,
 Кундуз нури чароғларни сўндирганидай.
 Қушлар бўлса тунни кун деб сайрар эдилар.
 Кўк ёришиб кетар эди кўзлар туфайли.
 У қўлига чаккасини суяб турибди.
 Кошки бўлсам шу маҳалда қўлқоп ўрнида,
 Чаккасига тегар эдим!

Жульетта

Вой, ўла қолай!

Ромео

Гапга кирди! Гапиравер, нуроний малак!
 Бошим узра гўё тиниқ, ёрқин бир фалак —
 Сен фалакда учар меҳмон сингари гўзал,
 У шунақа, ялқов булут ичра кезади,
 Еки ҳаво тўлқинларин ёриб юзади,
 Бошин қайраб, инсон кўзин олайтиради.
 Мафтун бўлиб ҳайрон-ҳайрон унга қарайди.

Жульетта

Оҳ, Ромео. Нега ахир сен Ромеосан?
 Ўз исмингдан, оилангдан воз кеч, эй йигит!
 Агар буни хоҳламасанг ишқимиз учун —
 Қасамёд қил, Капулетти бўлмайман мен ҳам.

Ромео
(ўз-ўзига)

Яна сўзи бормикан, ё, берайин жавоб?

Жульетта

Ўзинг эмас, сенинг исминг ганимдир менга.
 Сен бошқасан. Сен Монтекки эмассан асло.
 Одамзоднинг қўли, юзи, оёғи ёки —
 Бўлак қисми Монтеккидан бўлиши шартми?
 Сен ўзингга бошқа ном топ! Ном деган нима?
 Гулнинг номи ўзга бўлса нима бўлурди:
 Ўзга номда хушбўйлиги ўзгарармиди?
 Ромеонинг номи агар ўзгача бўлса—
 Ҳеч нарса кам бўлмас эди камолотидан!
 Ташла номинг, ном-ку сенинг бир ҳиссанг эмас,
 Тану жоним сенинг бўлур бугун, Ромео.

Ромео

Сўзларингни унутмагин, тонмагин, эй қиз!
 Мени ёр де, мен ўзимга бошқа ном қўяй,
 Ва бундан сўнг бўлмагайман асло Ромео.

Жульетта

Кимсан ўзинг? Тун пардаси остида, бутун—
Сирларимга ошно бўлдинг?

Ромео

Қайси ном билан

Мен ўзимни атай сенга— билолмай қолдим.
Менинг исмим энди бўлди менга кўп жирканч:
Чунки сенга у душмандир, азизим, жоним.
Номим бўлган васиқани йиртсам розиман.

Жульетта

Мен оғзингдан юзта сўз ҳам эшитганим йўқ—
Товушингдан таниб олдим, лекин, ўзингни.
Сен Ромео? Сен Монтекки? Шундай эмасми?

Ромео

Йўқ-э, йўқ, йўқ; ҳар икки ном сен учун манфур!

Жульетта

Бу ерга сен қандай кирдинг? Нимага кирдинг?
Бу ҳовлида девор баланд, ошмоқ ноқулай;
Сен учун бу хатарлидир: бирон қариндош—
Кўриб қолса бошгинангга тушади ўлим!

Ромео

Мени, севги қанотида келтириб қўйди:
Севги учун ҳаттоки тош бўлолмайди ғов.
Ҳар нарсага севги дахл қила олади,
Менга тўсиқ бўлолмайди қариндошларинг!

Жульетта

Кўзга тушсанг, бўлди, дарҳол қилурлар ҳалок!

Ромео

Эвоҳ, эвоҳ, йигирмата қиличбозингдан—
 Менга кўпроқ у кўзларинг хатарлироқдир.
 Сен меҳр ила бир қарасанг, мен учун шу бас,
 Бу билан мен сақланаман ёвлар қаҳридан.

Жульетта

Кошки сени кўрмасалар!

Ромео

Шу тун бошпанам,
 Агар мени севгинг билан исита олсанг...
 Аммо мени ёмон кўрсанг— кўрсинлар улар;
 Сенинг ишқинг даргоҳидан бенасиб ҳаёт—
 Ёв қаҳридан ўлмакдан ҳам бешбадтар ёмон!

Жульетта

Ахир айт-чи, сени бунга ким олиб келди?

Ромео

Севгим мени бошлаб келди ёр даргоҳига,
 Севги менга кенгаш берди, мен унга— кўзлар.
 Мен денгизчи сайёҳ эмас, аммо ишонки,
 Агар олис денгизлардан нари бўлсанг ҳам—
 Шундай қиммат гавҳар учун юзиб борардим.

Жульетта

Тун ниқоби ёпиб олган менинг бетимни,
 Бўлмаса сен пайқар эдинг қизарганимни,
 Чунки менинг сўзларимни писиб тинглабсан.
 Сўзларимдан хижолатман, кўп уятдаман,
 Ҳозир жон деб кечар эдим айтганларимдан.
 Энди ортиқ хайр дейман ясама гапга!
 Қани, мени севасанми? Дарров «ҳа» дейсан;
 Бу сўзингга ишонаман, аммо онт ичанг—
 Ёлғонсираб кетмаклигинг кўпроқ эҳтимол.

Ишқий қасам тепасидан тангрилар кулар,¹
 Тўғрисин айт, севасанми, азиз Ромео?
 Мени, бу қиз унай қолди, деб ўйламагин,
 Бўлмаса мен, қовоқ читиб, «йўқ!» дейман, ҳозир.
 Сени қалбдан севиб қолдим, азиз Монтеки!
 Мени балки енгилтак деб ўйлаб қоларсан.
 Лекин, ишон, пинагини гўё бузмасдан —
 Бепарводай юрганлардан мен вафодорман.
 Мен ҳам балки бепарводай кўринар эдим —
 Башарти сен менинг ишқу ҳавасларимни —
 Эшитмаган бўлсанг эди бугун ногаҳон.
 Қоронғу тун сирларимни очган бўлса ҳам,
 Мени дарҳол тан берди деб ўйлама, кечир!

Ромео

Дарахтларни кумушларга белаб турувчи —
 У муборак ой ҳурмати, қасам ичаман...

Жульетта

Йўқ, бевафо ой номига қасам ичмагин,
 У-ку ҳар ой ўзгартирмоқда ўз рухсорини,
 Бизнинг севги ҳеч бўлмасин ундай бевафо.

Ромео

Оҳ, нимага қасам ичай?

Жульетта

Кераги ҳам йўқ,
 Жуда керак бўлиб қолса ўз жамолингга,
 Узлигингга, яъни менинг худом ҳурмати
 Қасам ичгин, ишонаман.

Ромео

Агар дил меҳри...

¹ Тўғрисини — «Юпитер кулар» — чунки у ўз маъшуқаларини тез-тез алмаштириб турар эмиш.

Жульетта

Йўқ, онд ичма! Келишинга хурсанд бўлсам ҳам,
 Тун маҳали аҳдномага рози эмасман:
 Бу жуда тез, ногаҳоний, нохосдан бўлур,
 Бизлар ҳали: «Ана чақмоқ!» деб улгурмасдан —
 Учиб кетган чақмоқларга ўхшайди бу аҳд!
 Хайрли тун! Ёзнинг майин нафаси тонгга,
 Ишқ куртагин гўзал гулга айлантиролсин!
 Хайрли тун! Қалбимдаги осойишталик —
 Азиз дўстим, юрагинга ором сололсин!

Ромео

Бирон тухфа бағишламай, ҳайдаяпсанми?

Жульетта

Қандай тухфа истар эдинг, шу тун маҳали?

Ромео

Мен, онтимнинг баравари, онт ич, сўрайман!

Жульетта

Сўровингдан илгарийёқ онт ичган эдим,
 Жон деб қайта такрор қилай севги онтимни.

Ромео

Сен аввалги қасамингни бузмоқчимисан?

Жульетта

Янги совға бермоқчиман саховатимдан.
 Ихтиёримда бор нарсанинг эгасидурман.
 Денгизлардай бепоёндир менда саховат,
 Денгизлардай менда чуқур севги-муҳаббат.
 Қанча беҳад тортиқ қилсам муҳаббатимни,
 Шунча чексиз — бепоён бил саховатимни.

(Эшик орқасидан энага чақиради.)

Уйдан товуш келаяпти. Хайр, севганим!—
 Ҳозир!— Менга вафодор бўл, азиз Монтекки.
 Жиндак тўхта, ҳозир тагин қайтиб чиқаман.

Кетади.

Ромео

Оҳ муборак, шафқатли тун! Кўп қўрқаманки —
 Кўрганларим ўнг эмасу бошдан-оёқ туш,
 Чунки шунча ширин нарса ўнгда бўлмайди.

Яна юқорида Жульетта кўринади.

Жульетта

Икки оғиз гап: ундан сўнг, хайр Ромео.
 Дилдан бўлса сенинг ишқинг, ҳамда хоҳласанг
 Менга бир кун уйланмоқни — эрта эрталаб,
 Мен юборган одамимга чин гапни айтгин:
 Қачон, қайда сен никоҳни ўқитмоқчисан,—
 Ундан сўнгра, оёғингга поёндоз бўлай —
 Эгамсан,— деб борай сен-ла қаерга десанг.

Энага

(эшик орқасидан)

Хоним!

Жульетта

Ҳозир!— Аммо ишқинг ҳалол бўлмаса
 Ялинаман...

Энага

(эшик орқасидан)

Хоним! Хоним!

Жульетта

Ҳозир, ҳозир! Бораман ҳозир!
 Ялинаман, мени қўйгин ўз ғамим билан.
 Эрта билан юбораман!

Ромео

Саодатимга...

Жульетта

Сенга юз-юз саломларим!

Кетади.

Ромео

Тонгни кутиш интизори юз марта мушкул!
Дарлигидан ажралганда суюнар шогирд,
Аммо ёрдан ажралмоқлик дўзахдир роса.

(Секин дарвозага юради.)

Жульетта

(яна юқорида пайдо бўлади)

Оҳ Ромео, лочинларни ундаб олгали —
Лочинбозлар менга нега овоз бермади!
Канизакнинг бўғиқ товши шунча ожиздир,—
Бўлмаса мен горлардаги Эхо санамин —
Акси садо санамини титратар эдим,
Хирилларди ҳаволарнинг зўр садоси ҳам —
Шу исми такрор қилса: Ромео — Ромео!

Ромео

Менинг жоним чақирмоқда. Ошиқлар товши —
Тун қўйнида кумуш каби ширин жаранглар,
Худди нозик музиканинг куйлари каби!

Жульетта

Ромео!

Ромео

Севиқлим!

Жульетта

Эрта соат нечаларда киши юборай?

Ромео

Тўққизларда.

Жульетта

Оҳ, эртага йигирма йил бор!
Сени нега чақирувдим, эсимдан чиқди.

Ромео

Кутиб турай, балки тағин эслаб қоларсан!

Жульетта

Бунда туриб қолгайсан, деб эсламайман ҳам,
Фақат бирга бўлсак яхши — эсимдаги шу!

Ромео

Кутиб турай, токи сен ҳам худди мен каби —
Унутгайсан жаҳондаги бўлак ўйларни.

Жульетта

Ана саҳар. Истайманки энди жўнасанг,
Оёғига ип илинган бир қуш сингари;
Шўх қизчалар шундай қушни гоҳо учирай —
Лекин худди занжирланган бир банди каби
Сўнгра, дарҳол яна ипни тортиб оларлар,
Гўё гўзал қуш эркига рашклари келар.

Ромео

Истар эдим сенинг қушинг бўлмоқни мен ҳам!

Жульетта

Ҳа, азизим. Шундай қушни сийлардим дилдан.
Хайр энди, хайрлашув кўп ширин ўйин!
Эртагача хайрлашиб турсам хурсандман.

Ромео /

Мен бу кеча уйқу, ором тилайман сенга!—
 Истар эдим тушинг бўлай, ороминг бўлай!
 Менга мадад керак ҳозир, ҳаловат учун —
 Шу дам роҳиб кулбасига тўғри бораман.

Кетадилар.

УЧИНЧИ САҲНА

Роҳиб Лаврентийнинг кулбаси. Роҳиб Лаврентий сават
 кўтариб келади.

Лаврентий

Қовоқ солган шу кечага қарайди кундуз,
 Нур — шуълалар сояларни ҳайдагай ҳануз,
 Қир зулматлар худди бир маст сингари ҳозир
 Четлаб қочар офтобнинг ўтли йўлидан.
 Токи боқмай куйдирувчан кундузнинг кўзи,
 Шабнам шимиб, табрикламай бизларни ўзи,—
 Саватимни тўлдирибман ҳар хил доруга,
 Қўп шифобахш гиёларга, ҳар хил оғуга.
 Тупроқ ҳам, гўр ҳам қориндир; оламга — она;
 Гуноҳларга, савобларга у ўзи хона.
 Биз тупроқнинг ич қорнидан чиққан авлодни
 Ахтарамиз. Эмизади тупроқ уларни.
 Табиатнинг авлодлари тўлмиш неъматга.
 Аммо улар, бош қўшмайди ҳеч ҳусуматга.
 Бу тошларда, майсаларда не-не хосият,
 Қанча қудрат, қанча мадор ва нозу неъмат!
 Тупроқ қўйни олий ё паст ашёга тўлиқ.
 Ерга бирон нарса берар ҳатто паст махлуқ.
 Аммо яхши нарсани сен қўллай олмасанг,
 Нохуш, бебурд самаралар келтирур улар,—
 Шу аҳволда айланади яхши ёмонга;
 Еки нуқсон айланади мусбат томонга.
 Мана чечак! Бу гунчада заҳар ҳам бордир,

Аммо шифо беришга ҳам шу чечак қодир.
 Унинг атри танимизни қилади хушҳол,
 Аммо бир оз татиб кўр-чи, ўлдирар дарҳол,
 Гиёҳларда мудом яшар икки душман шоҳ;
 Кишиларнинг дилларида савоб ва гуноҳ.
 Қачон чиқса яхшиликдан ёмонлик устун —
 Ўсимликни ёмон мараз еб қўяр бутун.

Ромео кириб келади.

Ромео

Салом сенга, ё отахон!

Лаврентий

Ҳақ мададкоринг!

Тонг отарда бу меҳрибон салом кимдандир?
 Ётоғингдан шундай барвақт турибсан, ўғлим,
 Бирон ташвиш авзойингни бузган шекилли?
 Ухламоққа сира қўймас чолларни қайғу.
 Кексаликнинг гуссасини алдамас уйқу;
 Аммо қайга бош қўймасин беғам навжувон,
 Олтин тушлар ҳоким бўлар у ерда шу он.
 Сенинг бевақт келишингнинг маъноси шуким,
 Юрагингга оғир ташвиш бўлмишдир ҳоким.
 Ё бўлмаса, мен фолимда қилдимми хато?
 Демак, бу тун сен мижжа ҳам қоқмабсан ҳатто.

Ромео

Йўқ, шу тунда роҳатланиб хўп ҳузур қилдим.

Лаврентий

Тавба қилдим, Розалина биланми боҳам?

Ромео

Розалина билан, менми? Йўқ, менинг, пирим,
 Жисмини ҳам, йсмини ҳам буткул унутдим.

Л а в р е н т и й

Хўш, бўлмаса, қайда эдинг, бу кеча, бедор?

Р о м е о

Сен сўрама: ўзим ҳозир бўлайин иқроп.
 Ёвлар билан ҳамбазм эдим тунда, отахон.
 Ёв, ногаҳон, юрагимга ханжарин солди,
 Аммо мендан у ўзи ҳам жароҳат олди.
 Икки душман фарзандига, ота, бир чора!
 Ота, нафрат қилмоқликка йўқ менда мажол,
 Мадад, ота, ёвимга ҳам, менга ҳам дарҳол!

Л а в р е н т и й

Уғлим, менга очиқ айтгин, қанақа гуноҳ:
 Сирли гуноҳ кечирмаклик, мушкулдир, эвоҳ!

Р о м е о

Очиқ айтай: билиб қўйки, мана севгим шу:
 Капулетти қони оқар ёрим қонида.
 У ҳам мени яхши кўрар, масаламиз ҳал:
 Бирлаштирар никоҳ бизни албат беҳаял.
 Мен у билан қачон, қайда танишиб олдим,
 Қандай қасам ичиб қўйдим, қандай унашдим,
 Айтиб берай, аммо фақат сендан илтимос,
 Ваъда қилгин, бугун никоҳ ўқишга, халос.

Л а в р е н т и й

Ё, пирим-э! Бу қанақа ўзгариш бирдан?
 Розалина унутилди, шунчалик тездан.
 Рост айтарлар: йигитларнинг дилида эмас,
 Кўзларида ёнар экан муҳаббат, ҳавас.
 Шу йигитнинг чаккасидан сўлгун, асабий
 Қанча аччиқ ёшлар оқди, ё ҳақ, ё раббий!
 У ишқ учун сен шунчалик қон ёш тўкканда,
 Ҳаммаси ҳам вақтинча гап! Бекор экан-да.

Ҳали офтоб учирмабди оҳ додларингни.
 Эштаман, ҳозирда ҳам фарёдларингни.
 Мана турар ҳозирда ҳам чаккағда бир доғ,
 Илгариги кўз ёшларга энг жонли гувоҳ.
 Ўзганики эмас эди ўша кўз ёшлар,
 Розалина учун эди тилак-хоҳлашлар.
 Ўзгардингни? Иқрор бўлгин. Қани, ўғлим! Хўш.
 Хотинларда гуноҳ борми, эрлар бўлса бўш?

Ромео

Мени-ку сен койир эдинг севганим учун.

Лаврентий

Севги учун эмас, ўғлим, жиннилик учун.

Ромео

Деган эдинг: «Ишқингни кўм!»

Лаврентий

Аммо, азизим.

Янгисини гўрдан кавла, демовдим, сенга.

Ромео

Сен койима! Менинг ҳозир севганим жонон,
 Севгим учун севги тўлар, сен шунга инон.
 Бу — олдинги муҳаббатга сира ўхшамас.

Лаврентий

Чунки жуда аён эди, илк дилбарингга —
 Уқимасдан ёдлаганинг ишқ китобини,
 Шунинг учун ишонмасди сенинг гапингга!
 Утган ишга саловат де! Юргин қаландар,
 Сенга ёрдам бермоқ керак, имкон бор қадар.
 Хонадонлар ўртасида ғазаб-хусумат
 Шу никоҳнинг туфайлидан тугагай шояд!

Ромео

Тез юрайлик! Кутолмайман, етар интизор!

Лаврентий

Ҳовлиқмайлик: шошилганинг оёғи тояр.

Кетадилар.

ТҮРТИНЧИ САҲНА

Кўча.

Бенволио ҳам Меркуцио кириб келадилар.

Меркуцио

Қайси гўрга кетиб қолди ахир Ромео?
У уйда тунаганми?

Бенволио

Йўқ дейишади.

Меркуцио

Оҳ золим қиз, Розалина, ҳамма айб унда,
Ахир, уни қийнаб-қийнаб жинни қилгуси.

Бенволио

Тибальт деган, Капулетти жияни бугун
Уйга нома юборибди Ромеога деб.

Меркуцио

Онт ичаман, бу — дуэлга таклифномадир.

Бенволио

Хат, жавобсиз қолмайди-ку.

Меркуцио

Хат-саводи бўлган ҳар ким ҳам хатга жавоб бера
олади.

Бенволио

Йўқ, мен хатга хат билан жавоб беради, демоқчи эмасман. Дуэлга чақириққа — чақириқ билан жавоб қайтаради дейман.

Меркуцио

Ҳайҳот, бечора Ромео! Уни энди ўлди, деб бил! У, оқ юзлик қизнинг қора кўзларидан яраланди; унинг қулоғига муҳаббат қўшигининг ўқи тегди; унинг юраги худди ўртасидан кўр бир гўдакнинг ўқига дуч бўлди. У энди Тибальтга қарши қандай қилиб туради.

Бенволио

Тибальтинг ким? Унинг нимаси бор?

Меркуцио

Сизни ишонтираманки, у мушуклар шоҳидан ҳам хатарли! У балойи азим! У боадаб қилиқларнинг жасур дарғаси! У қилични худди ногага қараб чалгандай чалади; қиличбозликда вақт, масофа ва кўламни жуда ҳам бажо келтиради. Қисқагина танаффус билан шундай ҳужум қилади-ки: бир-икки-уч деганингизча — сийнангиз чок-чок бўлиб кетади. У шоҳи тугмаларнинг чинакам жаллоди! Дуэлбоз, дуэлбоз, у бошдан-оёқ аслзода! Дуэль учун керак бўлган биринчи ва иккинчи баҳоналарни топишга жуда уста. Оҳ, ўлмас таъбир: Passado! Puhto, raversol! hai! Ушланг!

Ташланг! Бошланг!

Бенволио

Нима, нима?

Меркуцио

Вабога йўлиққур шу айёр тақлидчилар, дудуқланиб сўзловчи масхарабозлар тилини янги мақомларга созла-

моқчилар. Гапни қара: «Исога онт ичаман, бу шамшир ғоят соз шамшир! Бу ғоят хушқомат эркак! Бағоят танноз сатанг!» Бу чет эл пашшалари, бу модага кириб кетган матофурушлар, бу «Pardon-ami»¹ деган иборалар бизни қийнаб тургани алам қилмайдими? Бу одамлар янги либосларни шунча иззат қиладики, эски курсиларга бемалол ўтиришга ҳам ожизлик кўрсатадилар. Бу одамларнинг французчалаб «bones, bones»² дейишларини демайсизми!

Ромео кириб келади.

Бенволио

Ана Ромео келяпти, ана Ромео!

Меркуцио

У ёрсиз қолса, безлари қуриб кетган балиққа ўхшайди. Эй гўшт, эй гўшт, шунча бевақт балиқлашиб кетдинг! Ҳозир у шоир Петраркага ўхшаб яйраб кетади. Петрарканинг маъшуқаси Лаура бунинг жононига нисбатан — ошпаз хотин, холос. (Гарчи Лауранинг маҳбуби ўз маъшуқасини бу дўстимиздан кўра тузукроқ мақтаган бўлса ҳам.) Машҳур дилбар Дидона буникига нисбатан шилта, Клеопатра — лўли, Елена ва Гера фоҳиша ва шилқим, Фисба гарчи шахло кўз бўлса-да, бунинг жонони олдида сариқ чақага арзимаиди. Жаноб Ромео, бонжур! Мана сизнинг хашаки француз иштонингизга французча салом! Сиз кеча бизни тоза қўлга туширдингиз лекин...

Ромео

Иккалангизга ҳам хайрли эрта! Қандай қилиб сизни қўлга туширибман?

¹ Мени афв этгайсиз! (Французча ва итальянча аралаш таъбир).

² Французчадаги воп, воп (яхши, яхши) сўзидан бузиб олинган.

Меркуцио

Чап бериб сирғалиб кетдингиз, тақсир, чап бериб, гапга тушунмайсизми?

Ромео

Мени кечирасиз, қимматли Меркуцио, жуда зарур ишим бор эди; шунақа ишлар чиқиб қолганда одоб қоидаларини бузиш жойиз-ку!

Меркуцио

Агар сиз, бундай пайтларда, киши тиз чўкиб узр сўраши лозим деганингизда эди, бу ҳам жойиз бўлар эди.

Ромео

Яъни одоб билан узр сўраш керак, демоқчисиз!

Меркуцио

Гапимга батамом тушуниб олибсан.

Ромео

Гапни назокат билан тушунтирса, шундай бўлади-да!

Меркуцио

Ахир менинг одоб ва назокатнинг асл чинни гули деса бўлади-ку!

Ромео

Чинни гул, дейсизми?

Меркуцио

Албатта.

Ромео

Ундай бўлса, менинг этикларим ҳаммадан ахлоқли, чунки улар чинни гул билан безатилган.

Меркуцио

Яхши гапирдинг! Шу ҳазилда менга эргашиб юр, этикларинг тўзигунча. Қачонки этикларингнинг ягона пошнаси тўзиб кетса, сенинг ягона ҳазилинг ҳам яккаю ёлғиз қолади.

Ромео

Оҳ, ёлғизликда ягона, ягоналикда якка ва ёлғиз ҳазил!..

Меркуцио

Гап қўшсанг-чи, меҳрибон Бенволио; аскиябозлигим ўтмай қолди!

Ромео

Аскиябозлик, отингнинг биқинига уриб чопавер, бўлмаса сендан ўзиб кетдим деб жар соламан.

Йўқ, агар сен билан мен ёввойи гозлар¹ кетидан қувсак, ишонаманки, сендан ўзиб кетарман, чунки менинг бешала сезгимдан кўра, сенинг битта сезгингда ёввойилик кўпроқдир. Еки сиз мени гоз деб ўйладингизми?

Ромео

Доимо шундай деб юрибман-ку. Бўлмаса «шу гоз — жуда соз!» дейишга арзимайсизми?

Меркуцио

Бу ҳазилинг учун қулоғингдан тишлаб оламан².

¹ Ёввойи гозни овлаш ҳамма говлардан сакраб чавандозлик қилишдан иборат эди.

² Уша даврда кенг тарқалган ҳазилкашлик расми.

Ромео

Йўқ, меҳрибон ғозим, чимчиламай қўя қол!

Меркуцио

Сенинг ҳазилинг аччиқ-чучукдир; бунинг қайласи жуда қуюқ чиқса керак.

Ромео

Ширин ғоз гўштига бундай қайла яхши зиравор бўлиб тушмайдими?

Меркуцио

Сенинг ҳазилинг эчкининг терисига ўхшаб қолаяпти! Илгари сен икки эллик ҳазилни ҳам бизлардан аяр эдинг, ҳозир бўлса бемалол, эркингина чўзиб-тортиб қулочдан ҳам оширяпсан-а!

Ромео

Мен ҳазилимни «эркин» сўзига қараб тортаман, сен бўлса буни «ғоз» сўзига келтириб қўшгин-чи, нима чиқаркин? «Тили эркин ғоз» бўлиб чиқмайдими-а?

Меркуцио

Муҳаббат фарёдидан кўра буниси яхши эмасми? Энди сен билан гапиришса бўлади. Сен энди Ромеонинг ўзи. Аслинга қайтибсан. Сенинг думбул ишқинг эса, таёғини тешикка бекитиш учун сарсон бўлиб довдираган аҳмоқи — дарознинг ишига ўхшайди.

Бенволио

Бас, бас, бўлди!

Меркуцио

«Бас, бас»нинг билан сен менинг қиссамни тескарига бураяпсан.

Бенволио

Бўлмаса, гап-сўз ичда ботиб фарқ бўлмагайсан деб
қўрқаман!

Меркуцио

Ана янглишдинг! Мен қиссамнинг айна мағзини эн-
ди чақмоқчи бўлиб гапни калта қилмоқчи эдим...

Э на га билан Петр кириб келадилар.

Ана, зебу зийнатни қаранг!

Меркуцио

Елкан, азбаройи худо, елкан!

Бенволио

Қўйлаги бир бўлса, иштони билан икки елкан.

Э на га

Петр!

Петр

Лаббай!

Э на га

Менинг елпиғичимни бер, Петр!

Меркуцио

Марҳаматли Петр, бу кишининг башараларини ел-
пиғич билан ёпиб қўй! Елпиғичлари юзларидан зебо-
роқ!

Э на га

Хайрли эрта, афандилар.

Меркуцио

Хайрли кеч, дўндиқча хоним!

Энага

И-я, кеч бўлиб қолдимиз?

Меркуцио

Шубҳасиз, чунки соатдаги далла-миланинг учи пешинни кўрсатапти.

Энага

Йўқолинг-э! Қанақа одамсиз ўзингиз?

Ромео

Бу одам, хоним, шундай махлуқдирки, худо, уни ўзи яратиб, ўзига зарар етказган, холос!

Энага

Худо урсин, бу гапингиз, беш кетди: «ўзи яратиб, ўзига зарар етказган!» Ҳа? Жаноблар, қайсингиз айтиб берасиз, ёш Ромеони қайдан топсам бўлар экан?

Ромео

Мен айтиб бераман; аммо сиз Ромеони топиб олгунингизча унинг ёшлиги ҳам адо бўлади. Энди, гапининг тўғриси, Ромео деб аталган кишилар ўртасида мабодо энг ёмони бўлмасам, у ҳолда энг ёшроғи мендурман.

Энага

Сиз, яхши гапирар экансиз?

Меркуцио

Ёмон қандай қилиб яхши гапиради-а? Ана ақлу, ана фаросат! Бай-бай, бай!

Э на га

Агар у киши сиз бўлсангиз, тақсир, сизга яширин айтадиган гапим бор.

Бенволио

Бу хотин, Ромеони қандайдир бир кечки овқатга таклиф қилмоқчи!

Меркуцио

Дала, дала, дала, олқиш, олқиш, ол уни!

Ромео

Сен кимни «олқиш» қиляпсан?

Меркуцио

Олқишлаётганим қуён эмас, тақсирим, башарти қуён бўлганда ҳам у фақат парҳез овқатлар учун ярайди, чунки у ҳануз қоврилмасдан бурун тамомила қуриб сасиган (Куйлайди.)

«Рўзада — парҳезда,
Парҳез келган кезде,
Қуённинг думини —
Ямлардим бирпасда.
Жўн эмас, бу овқат,
Ўтмайди дум, фақат!..
Рўзага етмаёқ;
Қуён ҳам бўлди қоқ».

Ромео, уйга борасизми? Бизлар овқатга сизникига кетаётибмиз.

Ромео

Мен ҳам тездан бораман.

Меркуцио

Яхши қолинг, Даққионусдан қолган бону, яхши қолинг! «Ҳой бону, ҳой бону, ҳой бону!»

Меркуцио билан Бенволио кетадилар.

Э на га

Яхши боринглар! Гўрга э!.. Ғирт аҳмоқ бу сўзфуруш ким ўзи, тақсир!— Уни шу гаплари учун оссангиз ҳам кам.

Ромео

Энагажон, бу жаноб фақат ўз сўзига ўзи қулоқ солишни яхши кўради. У шунча кўп гапирадики, бир нафасда гапирган гапларини биров унга айтиб берса, бир ой чидаб ўтириши керак бўлар эди.

Э на га

Агарда у менга қарши бирон гап айтиб қўйса, уни қанча бақувват бўлмасин, ерга улоқтириб ташлайман! Мен шунга ўхшаган йигирмата хумпарнинг уддасидан чиқоламан... Башарти ўз мажолим етмаса, зарур одамларни топиб оламан! Ҳу, сен қўтир муттаҳамни қаранг-а! Мен унга ўйнаш бўлмасам, тақсир! Мен унга қариндош бўлмасам! (Петрга) Сени қара-я! Бу ерда туриб, аллақандай муттаҳамлар мени эрмак қилишига индамайсан-а!

Петр

Мен ҳеч қачон бирон эрмак сизни эрмак қилганини кўрганим йўқ! Агар шундай нияти борлигини пайқганимда, сизни ишонтираманки, дарҳол қуролни суғурган бўлар эдим. Мен яхши жанжал учун баҳона топганимда ва қонун менинг томонимда эканини кўрганимда, ҳаммага ўхшаб мен ҳам жанжалга тайёрман.

Э на га

Худо шоҳидки, мен шунча таҳқирландимки, ҳамма аъзойи вужудим қалтираётди, қўтир муттаҳам! Тақсир, сизга бир оғиз гап! Менинг бекам, сизни ахтариб

топишни менга буюрган. У сизга тайинлаган гапларни ҳозирча айтмай қўяй, лекин даставвал, ижозатингиз билан шуни айтиб қўяйки, агар сиз уни аҳмоқ қилмоқчи бўлсангиз, бу жуда дағаллик бўлади, чунки менинг олижаноб бекам ёш нарса; шу учун сиз уни алдамоқчи бўлсангиз — гапнинг рости, бу ишингиз олижаноб бекага нисбатан пасткашлик ва бемазалик қилганингиз бўлади.

Ромео

Энагажон, бекамга салом айтиб қўй! Мен ваъдамга кафилман!

Энага

Оҳ, меҳрибон йигит, мен албатта бу гапларнинг ҳаммасини унга айтарман! Илоҳим, кўз тегмасин, у нақадар бахтли хотин бўлади! Илоҳим...

Ромео

Сен унга нималарни айтиб берасан, энага? Сен-ку, гапимни бўлиб қўйдинг, ҳеч нарса демадим-ку.

Энага

Мен унга айтаманки, сиз кафилсиз, тақсир, шунинг ўзи, ўйлашимча, жуда бамаъни таклиф!

Ромео

Унга айтки:

Тавба — дуо ўқигали ижозат олсин,

Дуодан сўнг иккимизни роҳиб Лаврентий

Бирлаштириб никоҳ ўқир. Ол, хизмат ҳақинг!

Энага

Йўқ, йўқ, тақсир, буниси нима, пул керак эмас!

Ромео

Майли, майли, олинг!

Энага

Бугун кечқурунми, тақсир! Хўп, у ҳам у ерда бўлади!

Ромео

Сен кутиб тур бутхонанинг орқа ёғида,
Хизматкорим бир соат сўнг у ерга келар,
Унда берар сенга арқон-осма нарвонни;
Уша билан сирли кеча пайтда мен ҳам
Саодатим чўққисига қалқиб чиқаман.
Вафолик бўл, энди хайр, хизматларингга
Инъом бўлур. Саломимни еткиз бекангга!

Энага

Худо сизни ёрлақасин... тақсиржон, тақсир...

Ромео

Бирон гапинг борми менга, энага, гапир!

Энага

Навкарингиз ишончлими? Чунки, ҳар сирни —
Биров билиб қолса у сир — сирликдан чиқар.

Ромео

У пўлатдай мустаҳкамдир, кафилман бунга!

Энага

Хўп, тақсир! Менинг бекам дунёнинг энг ажойиб жононидир. Илойим-э! У кичкина маҳмадона кезлари эсимда... Оҳ!.. Бу шаҳарда Парис деган кибор бир афанди борки, менинг бекамни илиб олиш пайида юрибди. Аммо бекам, уша афандини кўрса чўлбақани кўргандай бўлади. Мен ҳар замонда, Парис жуда муносиб йигит, деб қўйсам, бирам жаҳли чиқадики... Лекин қасам ичаманки, шундай дейишим биланоқ ранги рўйлари

докадай оқариб кетади. Розмарин¹ дарахти билан Ромео, иккаласи ҳам бир ҳарф билан бошланади, шундайми ахир?

Ромео

Шундай энага. Нега шунини сўраясан? Ҳа, иккаласи ҳам «р» ҳарфи билан бошланади.

Энага

Вой масхарабоз-э! Бу-ку кучукнинг лақаби². «Р» ҳарфи фақат... Йўқ, йўқ билмайман, биламанки сизнинг исмингиз бўлак ҳарф билан бошланади. Менинг бекам, розмарин тўғрисида, сизнинг тўғрингизда шундай ёқимли сўзлар айтиб ўтирадики, эшитсангиз баҳрингиз очилади.

Ромео

Беканга салом ва эҳтиромларимни айтиб қўй!

Энага

Хўп, минг қайта салом айтаман.

(Ромео кетади.)

Петр

Хизмат?

Энага

Петр, елпигичимни олиб олдимга туш, илдамроқ юр!

Кетадилар.

¹ Ҳамиша кукариб турган розмарин деган бута вафо ҳам мангулик белгиси ҳисобланар эди.

² Уша даврнинг грамматикасида «р» ҳарфи итнинг ирил-лашига ўхшаган товуш бергани учун уни «ит ҳарфи» дер эдилар.

БЕШИНЧИ САҲНА

Жульетта кириб келади.

Капулетти боғи.

Энагамни юборганда соат тўққизди;
 Айтган эди: қайтарман деб, ярим соатда,
 Балки уни тополмаган? Йўқ, мумкин эмас!
 У чўлоқдир! Ваҳоланки севги жарчиси —
 Тоғ бошидан сояларни қувлаб келувчи
 Шуъладан ҳам ўн карра тез инсон фикридир.
 Севги учар тез қанотли каптарлар билан,¹
 Шу сабабли Амурнинг² ҳам бордир қаноти.
 Қуёш чиқди ўз кунининг авж нуқтасига,
 Наҳордан то тушликкача уч узун соат,
 Аммо менинг юборганим ҳануз бедарак.
 Бўлса эди унда бир оз ишқу муҳаббат,
 Еки қони сал иссиқроқ, у копток каби
 Учиб бориб Ромеога сўзимни элтар.
 Унинг сўзин эса менга олиб келарди.³
 Кексаларнинг феъли, лекин мурдадан бефарқ.
 Қўрғошиндай сўлғин, совуқ, ялқов ва оғир.
 Ана, ана келаяпти! Э парвардигор!

Энага ва Петр кириб келадилар.

Энагажон, тиллагинам, қани нима гап?
 Қўролдингми? Хизматкорни чиқар ташқари!

Энага

Дарвозада бизни кутиб турасан, Петр!

Петр кетади.

¹ Мифологияда севги илоҳаси (тангриси) Венеранинг аравасига кабутарлар қўшилган ҳолда тасвирланар эди.

² Амур — Венеранинг ўғли, севги тангриси ҳисобланиб, қанотли гўдак суратида тасвирланади.

³ Тенис ўйинидан олинган копток образи.

Жульетта

Қани, жоним, меҳрибоним.. Оҳ, хафамисан!
 Ғамли бўлса ҳам хабаринг қувноқ гапиргин!
 Модомики яхши экан, нега бўлмаса —
 Зарда билан бузаяпсан шу таронани?

Энага

Чарчаб кетдим, нафасимни ростлай, жон болам.
 Суякларим сирқирайди. Шунча кўп кездим!

Жульетта

Суякларим сенга берай — хушхабарни айт!
 Қани, сўзла, ўтинаман, жоним, бўлсанг-чи!

Энага

Шошқалоқлик эви билан! Сабр этинг бир пас!
 Кўрмайсизми, энтикаман, ололмай нафас.

Жульетта

Бу қанақа энтикишки, нафасинг етди —
 «Энтикаман» деган сўзни айтиб беришга?
 Узрларинг шунча узун, шулар ўрнига —
 Шу айтмаган сўзни айтиб берсанг бўларди.
 Хушхабарми? Шум хабарми? Шунга жавоб бер!
 Қолганини менга кейин айтиб берарсан.
 Қани айтгин: хушхабарми, ёки шум хабар?

Энага

Қанақа хабарлигини ўзингиз биларсиз?! Бутун бир
 хазинани ўзингга ёпиштирибсан-а! Ўзинг танладингми,
 энди ўзингдан кўр! Нимаям деб бўлади у хусусда. Юз-
 лари-ку ойдек, аммо қадди-басти янаям соз. Қўли, оё-
 гини таърифлашга сўз йўқ, дарҳақиқат улар ҳар қан-

дай таърифдан юксак! Бахтинг ёр бўлсин, қиз!— Худога шукур қил! Сизлар овқатландиларингми?

Жульетта

Йўқ! Буларни мен аввалдан яхши билардим.
У ҳалиги... Тўй ҳақида нималар деди?

Энага

Оҳ, бошгинам оғриб кетди! Вой-вой бошгинам!
Бошим гўё тарс ёрилиб, чилпора бўлди!
Белим бўлса, вой белим, эй!— Вой, белгинам-эй!
Мени бугун ўлгудайин югуртдинг тоза!

Жульетта

Кечир мени, энагажон, қийнаб қўйдимми?!
Меҳрибоним: қани айт-чи, у нима деди?

Энага

Сизнинг ошиқингиз, жуда ҳалол бир афанди, жуда боадаб, жуда ҳам меҳрибон, ҳаддан ташқари ёқимли ва худо ҳақи, ҳимматли киши бўлганидан айтдики... Айтгандай онангиз қаёқда?

Жульетта

Онам қайда? У қайда ҳам бўларди? Уйда!
Менга берган жавобларинг бари пойма-пой!
Эмиш: «ҳалол афандидай менинг ошиқим
Айтдики... айтгандай, онангиз қайда?»

Энага

Вой ўлай-е!.. Қизишасиз!!! Қизишган билан
Шояд оғриқ суягимга иссиқлик берса!
Бундан буён югурдаклик, ўз бошингизда.

Жульетта

Неа шунча чийиллайсан? У нима деди?

Э на га

Сизга рухсат беришарми бугун черковга?

Жульетта

Беришар.

Э на га

Боринг ота Лаврентийнинг кулбасига сиз.
Унда сизни куёв кутар хотин қилгали.
Ўйноқи қон тўлди ана чаккаларингга!
Энди тагин қизаргуси у гул юзларинг.
Сиз черковга бора қолинг, менга йўл ўзга:
Ошиқингиз тун пайтида сизнинг уяга —
Қиролсин деб битта нарвон топмоғим керак...
Сизга шодлик, менга заҳмат! Майлин бирон вақт
Бу кечанинг юки қилар сизни иккиқат.
Мен овқатга, сиз бўлсангиз кулбага жўнанг!

Жульетта

Жўнай энди бахтга қараб. Кечир, энага!

Кетадилар.

ОЛТИНЧИ САҲНА

Роҳиб Лаврентийнинг кулбаси.
Лаврентий ва Ромео кириб келадилар.

Лаврентий-

Иншооллоҳ, никоҳ бўлгай тангрига маъқул,
Иншооллоҳ, оқибати беозор бўлгай!

Ромео

Омин, омин! Аммо ҳозир алам келса ҳам —
Бизни асло ажратолмас хурсандчиликдан:
Ерим билан бир нафас ҳам улуғ қувончдир.

Дуо ўқиб бирлаштирган қўлларимизни,
Ишқ жаллоди, ўлим келсин, майли, ундан сўнг!
Жульеттани меники деб атабманми — бас!

Лаврентий

Тўлқинланган шодлик кети тўлқинли бўлур,
Шодликларнинг ғалабаси — уларга ўлим;
Уқ-дорию ўт бирлашган каби булар ҳам —
Куйиб кетар бир бўсада, битта бўсада.
Асал ғоят ширин бўлса кўнгил айнайди,
Иштаҳани бўғиб қўяр чучук егўлик.
Эви билан севиб турсанг ишқ маҳкам бўлур;
Шошилсанг ҳам, шошмасанг ҳам манзил ўшадир.

Жульетта кириб келади.

Келин келди, Юришлари мунча хиромон,
Оёқлари тошларга ҳам тегмай сузади.
Ёз кунининг тиниқ шаффоф ҳавоси ичра —
Учаётган ўргимчакнинг тўрида агар —
Ошиқ шу он юриб кетса йиқилмас сира.

Жульетта

Салом сизга, тетикмисиз, руҳоний ота!

Лаврентий

Иккимиздан сизга, раҳмат, дейди Ромео.

Жульетта

Раҳмат учун табриклайман уни ҳам қўшиб!

Ромео

Агар сенда хурсандчилик андозалари
Тенг келолса менда бўлган хурсандчиликка,
Бу шодликни нафасларинг мадҳ этсин, дилбар!
Сўзларингнинг таронаси тўлсин ҳавога!
Очиб бергин бахтли висол саодатини!

Жульетта

Ҳар ким сўздан кўра ишга бадавлат бўлса —
Моҳиятга мақтанади, зийнатга эмас.
Ўз давлатин санаб кўриш гадойга осон.
Менинг ишқим бепоёндыр, ҳадсиз, ҳисобсиз,—
Ярмини ҳам санолмайман бу зўр давлатнинг.

Лаврентий

Ишни тезроқ бошлаш зарур! Муқаддас черков
Бирлаштирсин ошиқ-маъшуқ тану жонини;
Ушангача кўзларимни олмайман сиздан.

Кетадилар.

III ПАРДА

БИРИНЧИ САҲНА

Майдон.

Меркуцио, Бенволио, маҳрам ва хизматкорлар
кириб келадилар.

Бенволио

Меркуцио, ялинаман, бундан кетайлик:
Ҳаво қизгин, бунда кезар Капулеттилар!
Учраб қолсак жанжал-низо бўлур муқаррар,
Иссиқ чоғда қон ҳам жинни бўлиб қайнайди.

Меркуцио

Биласанми, сен кимларга ўхшайсан, бир хил йигитлар бўлади, қовоқхоналарга кириб қоладилар-да, қиличларни столга уриб, «илойим, менга керак бўлмагайсан!» дейдилар-у аммо иккинчи қадаҳдан сўнг, сира зарур бўлмаган маҳалда, қилични хизматкорнинг биқинига суқиб қўядилар.

Бенволио

Наҳотки, мен шундай йигитларга ўхшаб қолган бўлсам?

Меркуцио

Бўлмасам-чи! Сен италянларга хос қизгин бир йигитсан: сени сал қўзғатиб қўйсалар қизиб кетасан, қизиб кетсанг-чи, ўзинг қўзғала бошлайсан.

Бенволио

Хўш, нима демоқчисан?

Меркуцио

Шуни демоқчиманки, агар шу ерда сенга ўхшаганлардан иккитаси бўлганда эди, кўп ўтмай биронтаси ҳам соғ қолмас эди, чунки улар бир-бирини ўлдириб қўйган бўлар эдилар. Сени қара-я! Сен-ку бировнинг соқоли сеникидан бир тола кам ёки ортиқ бўлса, сўкишиб, уришиб кетасан! Еки биронтаси ёнғоқни қарсиллатса, сенинг кўзларинг ҳам ёнғоқ рангида бўлгани учун ўша билан ёқалашиб қоласан. Жанжалга баҳона топиш учун ўша сенинг кўзларингдан ҳам ўткирроқ кўзлар қайда бор. Тухум ичи сариққа тўлгандай сенинг калланг ҳам жанжалга тирбанд. Аммо сен шу қадар кўп уришгансанки, сенинг калтакланган калланг пуч тухумга ўхшаб бўм-бўш бўлиб қолган. Биттаси йўталиб қўйиб, сенинг офтобда ухлаётган лайчангни безовта қилгани учун ўша билан уришгансан-ку! Сен ҳайитдан олдин янги камзул кийгани учун машиначига, янги бошмоғини эски тасмалар билан боғлагани учун бошқа бир йигитга ҳужум ҳам қилгансан-ку, ахир! Хўш энди қандай қилиб, мени жанжалдан тутиб қолмоқчисан?

Бенволио

Агар мен, сенга ўхшаб жанжалга ишқибоз бўлганимда, ҳар ким ҳам менга меросхўр бўлиш ҳақини жон деб сотиб олар эди-ю, менинг ўлимимни кўпи билан биру чорак соат кутарди, холос!

Меркуцио

Сенга меросхўр бўлиш-а? Ия, сен бойми?

Бенволио

Калламни бераманки, Капулеттилар келаяптилар!

Меркуцио

Товонимни бераманки, бунақа гапинг учун пинагим-
ни ҳам бузмайман!

Тибальт ва бошқалар кириб келадилар.

Тибальт

Бирга юринг! Булар билан гаплашмоқчиман!
Қайси бири жавоб бергай, бир оғиз гап бор!

Меркуцио

Нега бир оғиз гап? Бу гапни яна бирон нарсага
қўшиб қўйинг! Масалан: гап ҳам, зарб ҳам бўлсин!

Тибальт

Хонаси келганда, мен шу бобда қанчалик забар-
даст эканимни кўрсата оларман!

Меркуцио

Хонаси келмай қолса-чи? Ўзингиз хонасини келти-
ролмайсизми?

Тибальт

Меркуцио, сен Ромеога жўр бўлиб куйлаяпсан-а!

Меркуцио

Жўр бўлиб куйлайманми? Сен бизларни кўча-кўй-
ларда дайдиб юрган ашулачиларга ўхшатибсан, шекил-
ли! Ундоқ бўлса билиб қўй, бизнинг музикамиз се-
никига ҳамоҳанг бўлолмайди. Мана менинг фикрларим —
у сизни ҳозир ўйинга тушириб қўяр! Бор-э, бетамиз!
Бунинг гапини қара: жўр бўлиб куйлармишман!

Бенволио

Биз бу ерда майдондамиз, халқ ўртасида.
Керак бўлса бирон бошқа хилват жой топинг,
Ё шовқинсиз баҳсингизни давом этдирдинг.
Ё тарқалинг! Бунда бизга ҳамма қарайди.

Меркуцио

Кўз дегани қараш учун берилган ахир,
Истаганча қарасинлар силжимамайман ҳеч!

Ромео кириб келади.

Тибальт

Сен билан бас! Мана келиб қолди гумаштам...

Меркуцио

Онт ичаман, у сизларга қулвачча эмас.
Агар сиздан кечикиброқ чиқса майдонга.
У ҳолда, ҳа, ҳақингиз бор масхаралашга.

Тибальт

Эҳ, Ромео, менинг сенга бор муҳаббатим —
Ҳанузгача фақат битта сўз топган: олчоқ!

Ромео

Тибальт, сени севишимга бир сабаб бордир,
Уша сабаб босиб қўйди, менда шу маҳал —
Қилиғингга қарши олов олган ғазабни.
Мен сира ҳам олчоқ эмас. Алвидо сенга!
Мени яхши танитайсан: кўриб турибман.

Тибальт

Сен бизларга етказганинг ҳақоратларга
Бу гап узр бўла олмас. Тўхта, ҳой бачча!

Ромео

Мен ҳеч қачон қилганмасман сени ҳақорат.
То бу ишқнинг сабабини тушунмагунча,
Сени қанча севганимни англай олмайсан;
Менинг азиз Капулеттим, сенинг фамилиянг
Ўз фамилиям чамасида менга яқиндир.

Меркуцио

Ҳой разиллик, номуссизлик, бандалик шунча!

(Қиличини суғуради.)

Бу қиличим зарби ювар шармандаликни,
Тайёрмисиз, каламушлар овчиси, Тибальт?

Тибальт

Сенинг менга даъвойинг не?

Меркуцио

Муҳтарам мушуклар шоҳи, мен сизнинг тўққиз жонингиздан биттасигагина даъвогарман. Мен унга қасд қилмоқчиман, бундан сўнг, сиз ижозат берсангиз, қолган саккизтасини ҳам ўйиб-ўйиб олмоқчиман. Сиз шамширингизни қулоғидан ушлаб, ўз қинидан суғуришга тобиғиз борми? Фурсатни бой берманг, бўлмаса, менинг қиличим илгарироқ суғурилиб чиқади.

Тибальт

Мен раддибадалга тайёрман!

(Қилич суғуради.)

Ромео

Меркуцио, қадрдоним, қилични қайтар!

Меркуцио

Энди, тақсир, зарба учун навбат сизники!

Уришадилар.

Ромео

Бенволио, ўртага туш, қуролларин торт!
Афандилар, бу уят-ку! Зўрлик нимага?
Меркуцио, Тибальт, сиз ҳам қулоқ солингиз,
Веронада тўполонга бек рухсати йўқ!
Тибальт, тўхта! Меркуцио, азизим, тўхта!

Тибальт найтни пойлаб Ромео қўли остидан
Меркуционни яралаб ўз ҳамроҳлари билан қочиб
кетди.

Меркуцио

Яраладим!..
Менга омин! Вабо тушсин хоналарингга!
У кетдимиз? Яраланмай, бутун кетдимиз?

Бенволио

Яраландингми?

Меркуцио

Битта яра, лекин бунинг ўзи ҳам етар:
Ҳой маҳрамим! Ҳой йигитча, жарроҳни чақир!

Маҳрам кетади.

Ромео

Дадил бўл, дўст, яранг оғир эмас албатта.

Меркуцио

Йўқ, албатта: у қудуққа ўхшаб чуқур ҳам эмас, бут-
хона-ю, черков эшиқларидай кенг ҳам эмас. Лекин ўша

ярининг ўзи етиб ортади ҳам. Эртага мени чақириб кўрчи, жавобида фақат қабрда бир банда топасан. Бу дунёдан итариб чиқарганларига шубҳам йўқ. Хоналаринг билан вабога йўлиққурлар! Қаранг-а! Кучук, каламуш, сичқон, мушук ҳам кишини ўладиган қилиб тишлаб қўйиши мумкин экан-а! Мақтанчоқ, маҳмадона, шаллақию, илми-ҳисобдаги тўрт амалнинг ҳамма қондаларига мувофиқ уришади. Нега сиз ўртамизга кирдингиз? Сизнинг қўлингиз остидан у менга тиг етказиб яралади.

Ромео

Мен бу ишни босди-босди қилмоқчи эдим.

Меркуцио

Бенволио, мени бирон уйга олиб кир.
Дармоним йўқ! Вабо кирсин хоналарингга.
Бу хусумат мени энди қилур — муқаррар —
Қуртларга ем... Вабо ёғсин хоналарингга!

Меркуцио ва Бенволио кетадилар

Ромео

Шўрим қурсин! Бекнинг яқин уруғидир у.
Менинг эса азиз дўстим — ўлар ҳолатда.
Тибальт менинг номимни кўп калака қилди.
Беҳабар-да ўртадаги қариндошликдан!
Меркуцио мен туфайли қонга булғанди.
Сенинг ҳуснинг кўп юмшатди мени, Жульетта,
Сенинг ҳуснинг журъатимни эритиб қўйди.

Бенволио кириб келади.

Бенволио

Ромео, оҳ, Меркуцио ўлди! Ромео!
Дунёмиздан жуда барвақт жирканган у руҳ,
У қўрқмас руҳ парвоз этди булутлар сари.

Ромео

Оҳ, қаро кун! Қаро кунлар негизидир бу!
Боши мудҳиш, оқибати бундан ҳам мудҳиш!

Бенволио

Бу томонга шошиб келар қутурган Тибальт!

Ромео

У соппа-соғ, менинг дўстим бўлса — бежондир,
Эҳ, ювошлик, энди хайр, йўқолиб кетгин,
Ут қарашли қаҳрим бўлсин менинг етакчим!

Тибальт кириб келади.

Тибальт, қайтиб олгин менга айтган сўзингни,
Сен-ку менга «олчоқ» дединг, олчоқ ўзингсан,
Меркуцио руҳи мана парвоз қилмоқда,
Ул ўзига ҳамроҳ тилар, сени кутмоқда,
Сен ёки мен, ё иккимиз, учамиз кўкка.

Тибальт

Аблаҳ бола, сен у билан тил бириктирдинг,
Энди яна ўша билан бирга йўқолгин!

Ромео

Ҳал қилади мана қилич.

Уришадилар. Тибальт йиқилади.

Бенволио

Тезроқ қоч, Ромео!

Сен Тибальтни ўлдирибсан, ана одамлар!
Қотиб турма! Қўлга тушсанг агар мабодо,
Бек мутлақо ўлимингга ҳукм қилгуси!
Тезроқ қочгин!

Ромео

Мен тақдирнинг масхарабози.

Бенволио

Ҳалокатни кўриб туриб нега қочмайсан?

Ромео чиқиб кетади.
Шаҳар аҳли кириб келади.

1-Фуқаро

Қайга қочди Меркуцио қотили, ажаб?
Қотил Тибальт қай томонга сирғилди экан?

Бенволио

Ул ётибди мана бунда.

1-Фуқаро

Юринг, жаноблар!
Бек номидан буюраман, буйруғим — қонун!

Бек ўз аъёнлари билан, Монтекки ва
Капулетти ўз хотинлари билан ва яна бошқалар
кириб келадилар.

Бек

Билмоқчиман, — ким бошлади бу шум жанжални?

Бенволио

Шафқатли бек! Эшитиб ол, шу воқеани —
Бу шум дуэль тафсилотин эшитиб қўйгин:
Бу ётгани ўлдиргандир бизнинг Ромео,
Аммо бу ҳам қатл этгандир қариндошингни.

Капулетти хоним

Оҳ, акамнинг ўғли, Тибальт! Қадрдон Тибальт!
Оҳ, бек! Жиян! Эрим! Эвоҳ, ёллар ғарази —
Бу кун хўрлаб қўйди бизнинг насабимизни!
Адлинг билан ғаддорларнинг қонин тўк, бегим!
Оҳ, меҳрибон жиянгинам!

Бек

Айт, ким аввал хусуматнинг қўйди жиловин?

Бенволио

Ромеодан ҳалок бўлган Тибальт айбдор.
 Ромео кўп одоб билан унга ялинди,
 Жанжал қилсанг, қахрланиб қолар бек,— деди.
 У эҳтиром, очиқ фикр билан сўзлади.
 Аммо бежиз; қизгин Тибальт сира кўнмади.
 У ўқталди қиличин мард Меркуциога.
 Меркуцио ҳам қизиди. Чолишди тиглар,
 Бир қўлида Меркуцио зарба индирар,
 Иккинчи бир қўли билан қайтариб турар
 У Тибальтнинг эпчил, моҳир зарбаларини.
 Шу вақтда Ромео ҳам қичқириб деди:
 «Дўстлар, етар!» Шундан кейин товушдан ҳам

тез

У даҳшатли қиличларга ташлади ўзин;
 Ажратмоқчи бўлган эди — шунда орқадан
 Тибальт уриб ҳалок қилди Меркуциони,
 Тибальт қочди, аммо тагин анча ўтмайин
 Қайтиб келди Ромеонинг олдига қизиб,
 Шундагина қарор қилди ўчга Ромео.
 Яшинвори бир жанг бўлди. Ажратолмадим.
 Ушбу жангда ҳалок бўлди шуҳратли Тибальт.
 Бундан кейин дарҳол қочиб кетди Ромео.
 Улай агар, ёлғон десам, бари сўзим чин!

Капулетти хоним

Бу Монтекки уруғидан: булар — қон-қардош.
 Бунинг гапи уйдирма гап, сўзи гаразлиқ.
 Йигирмата киши экан улар бу ишда,
 Биттасини ўлдирмоққа улгуришибди.
 Бизга бўлган ҳақоратга қасос истаймиз:
 Ҳеч яшашга ҳақи йўқдир Тибальт қотили!

Бек

Тибальт ўлди. Лекин ўзи ҳам ўлдирган-ку.
Меркуцио хуни учун кимлар жавобгар?

Монтекки

Нимага ҳам жавоб берсин бизнинг Ромео?
У қилганин қонуни ўзи қилар эди-ку:
Қонунан ҳам Тибальт ўзи ўлимга маҳкум.

Бек

Бу жиноят. Бадарғадир бунинг жазоси.
Бу низода мен ўзимман энди даъвогар:
Хонумоним сиз туфайли хуноб бўлмишдир.
Ҳаммангизга жазо бергум, ишонаманки —
Ҳаммаларинг азам учун товон тўлайсиз!
Бундан кейин бепарвоман кўз ёшларига,
Ялинишлар алдай олмас қулоқларимни.
Кўзларимдан тез йўқолиб кетсин Ромео,
Акс ҳолда ўлимга ҳукм чиқади.
Ҳаммаларинг бўйсунинглар! Олинг жасадни!
Қотилларга шафқат қилмоқ ўзи жиноят!

Кетадилар.

ИККИНЧИ САҲНА

Капулеттининг боғи

Жульетта кириб келади.

Жульетта

Тезроқ чопинг Феб уйига ўтли айғирлар!
Фазтондай аравақаш сурсайди сизни —
Албатта тезроқ бориларди кун ботар сари;

Тун уйига сизни тезроқ элтиб қўярди!...
 Муҳаббатга воситачи бўлган қора тун —
 Чойшабингни тезроқ ёзгин бошимиз узра —
 То билдирмай қучиб олсин Ромео мени. —
 Ошиқларнинг либосини безайди ҳусни.
 Муҳаббатнинг ўзи сўқир, тунга у хуштор.
 Эй тун, сен-ку парда ёпган ифбатли бону,
 Келиб ўргат соф қалбларнинг ўйинин бизга.
 Чаккамизга тўлиб қолган ҳуркович қонни —
 Қанотингда парвариш қил дадиллансин деб,
 Ва билсинки чин муҳаббат — камтаринликдир.
 Кела қол тун, тун ичида Ромео — кундуз,
 Сен кечанинг қанотида қордай оппоқсан,
 Қора зогнинг белидаги қорлар сингари.
 Кела қол сен, қорақош тун, қадрдоним тун,
 Келтириб бер менга азиз ёр — Ромеони!
 Улиб қолса майда-майда юлдузларга бўл,—
 Осмон ҳам шаффоф бўлур шу юлдузлардан,
 Бутун дунё ошиқ бўлар туннинг ҳуснига,
 Шўх қуёшга топинишни ҳамма тарк этар.
 Сотиб олдим мен севгининг қасрини, аммо —
 Шу қасрга ҳали ҳозир бека эмасман;
 Узимни ҳам сотиб олган менга эгамас!
 Эй, бадбахт кун!

Арафанинг тунига ўхшар —
 Ушанда ҳам либосларни тезроқ кийишга
 Ҳайит кунин соғинади норасида қиз.
 Оҳ, энагам! Хабар борми! Қанақа гап бор?
 Ромеодан сўз очган тил осмондай бурро!

Э н а г а арқон олиб киради.

¹ Феб (Аполлон)нинг ўгли Фазтон отасининг қуёшли ара-
 васини бир кунга сўраб олган эмиш. Бироқ айғирларни тия
 олмасдан, ерни куйдиришга сал қолган. Аммо ўша кун қуёшни
 гарбга тезроқ ҳайдаб қўйган эмиш. (Юнон афсоналаридан).

Дарак борми? Айт, энагам! Ромео учун
Сен арқонлар тополдингми?

Энага

Ҳа, ҳа арқонлар...

Арқонни ерга ташлайди.

Жульетта

Энагажон! Айт, нимага шу безорталиқ?

Энага

Афсус, афсус! У ўлгандир, ўлгандир, ўлган!
Бизлар ҳалок бўлдик бекам, ҳаммамиз ҳалок!
Аттанг, аттанг вафот бўлди, ўлдирилди у!

Жульетта

Фалак шунча жафокорми?

Энага

Нима ишники —

Фалак қила олмас экан, Ромео қилди!
Войдод, войдод, ким ўйлабди? Ромео, войдод?

Жульетта

Шайтонмисан, менга мунча азоб берасан?
Дўзахий ҳам чидай олмас бундоқ қийноққа!
Айт, Ромео ўлдирганми ўзини? «Ҳа» де!—
Бу жавобинг бир қарашда ўлдира турган —
Аждарнинг шум назаридан кўра ёқимли!
Шундай эмас; сен «ҳа» десанг одам эмасман.
Кўзларингни юмиб қўйдинг. Қани бўлсанг-чи!
Ўлган бўлса бир «ҳа!» дегин, бўлмаса бир «йўқ!»
Битта товуш ҳал қилгуси: алам ё шодлик!

Энага

Шу кўзларим, шу кўзларим кўрди ярани —
 У мард йигит сийнасида, тавба, э худо!—
 У бир сўлгин гулга ўшар қонга беланган,
 Ачинарли, ачинарли қонли бир жасад!
 Лахталанган қон бор эди яра устида,
 Шунда менинг ҳушим кетиб беҳол бўлдим мен.

Жульетта

Ерил, эй дил! Эй бахтингни ётқизган бадбахт!—
 Э кўзларим, эрқдан кечинг, чўкинг зиндонга!
 Бадбахт вужуд, тагин қайтгин она тупроққа!
 Бирга ётгин зил тобутга Ромео билан!

Энага

Тибальт, Тибальт, менинг азиз ошнам Тибальт!
 Оҳ меҳрибон, гўзал Тибальт, оҳ олижаноб!
 Кўрди сенинг ўлимингни кўр бўлгур кўзим!

Жульетта

Бу қанақа, икки ёқдан эсувчи шамол!
 Ромеоми ўлдирилган! Тибальтми ўлган!
 Бу севикли акажоним! У севикли эр!
 Э қиёмат карнайчиси, ҳаммани ўлдири!
 Булар ўлса, бошқаларга умр не керак?

Энага

Тибальт ўлди, Ромео ҳам бадарға бўлди.
 Ўлдиргани учун сургун кетди Ромео.

Жульетта

Ромеоми тўкди Тибальт қонини? Ераб!

Энага

Шўрим қурсин! Ҳа, у тўкди, худди у тўкди!

Жульетта

Чехраси — гул, дили эса илоннинг дили!
 Гўзал ғорда яшар экан йиртқич аждаҳо!
 Оҳ, фаришта юзли иблис: гўзал ситамкор,
 Зор-кабутар, очкўз бўри — ювош кўзичоқ,
 Кўп илоҳий сиймоси бор, аммо паст махлуқ,
 Қиёфангнинг акси экан ичинг — юрагинг, —
 Ҳалол — аблаҳ, тўғри — олчоқ, эзгу — лаънати! —
 Эй табиат, сен-ку шундай бадкирдор руҳни —
 Жаннатдаги шунча ширин таңа берибсан,
 Жаҳаннамда қиладиган ишинг демак, йўқ!
 Шунча сўлим муқовада шу разил китоб!
 Шундай олий қаср ичида ёлғон, мумкинми?

Энага

Эркакларда на шараф бор, на ору номус;
 Ҳаммаси ҳам муттаҳамдир, қаллоб, бевафо!
 Вой, хизматкор қайга кетди? Менга оқдори!
 Бўлмаса-чи қаритади мени аламлар!
 Ромеога лаънат бўлсин!

Жульетта

Танглайингда қотсин тилинг, жим тур! — Ромео
 Лаънат учун туғилганмас, лаънатнинг ўзи —
 У манглайга кўнай деса хижолат қилар.
 Дунёларнинг маликаси бўлган шарафга —
 Тож кийгизиб қўядиган Ромео, билсанг!
 Унга шунча тил тегиздим, мен ўзим — ҳайвон!

Энага

Акангизни ўлдирганни мақтарсиз ҳали?

Жульетта

Бўлмаса мен ўз эримни сўкайми? — Йўқ, йўқ!
 Уч соатлик хотининг ҳам сўкса, хорласа,
 Исмнингни ким иззат қилар, эй менинг эрим?

Акамни сен ўлдирибсан, оҳ ярамас шум!
 Аммо менинг эримни ҳам ярамас акам —
 Улдириши мумкин эди! Тининг, кўз ёшлар!
 Кўз ёшларки, дарду ғамга бож тўловчилар,
 Нечун бежо тўкиласиз бахтим устига:
 Эрим тирик! Уни Тибальт ўлдирмоқчи-ди.
 Тибальт ўлик! У эримни ўлдирмоқчи-ди.
 Ҳамма нарса ўз жойида! Нега мен йиғлай?
 Акамнинг ҳам ўлимидан бешбадтар, бир сўз
 Мени буткул ҳалок этди. Унутсам, кошки!
 Гуноҳ қандай тирнаб турса гуноҳкор дилин,
 Хотирамни — эсларимни қийнади бу сўз;
 «Тибальт ўлди. Ромео ҳам бадарға бўлди».
 Ҳа, «бадарға!» Бу ёмон сўз — «бадарға» сўзи
 Минглаб-минглаб Тибальтларни унутдиролди.
 Шу ўлимнинг мусибати етар эди-ку!
 Аммо мотам шерик излар доим ўзига,
 У хоҳларки ҳамроқ бўлса бўлак балолар!
 Сен нега ҳам менга айтгач: «Тибальт ўлди», деб,
 Сўйламадинг отанг ёки онанг ҳам ўлган,
 Менда фақат буларгами йиғлаш ҳақи бор?
 Акам ўлди, майли, яна нима керак-ди:
 «Ромео ҳам бадарғада» дейишинг нега?
 Бу сўз билан отам, онам, Тибальт, Ромео
 Ва мен ўзим ўликлармиз! «Ромео сургун!»
 Бу кўп ғаддор бир товушдир! Ҳаммамизни ҳам
 Қўмиб қўйди ўша товуш бепоён, беҳад.
 Тилим ожиз! Отам қайда? Қайдадур онам?

Э на га

Фарёд тортиб йиғлашади Тибальт устида.
 Хоҳлайсизми, олиб борай сизни у ерга?

Ж у л ь е т т а

Майли улар жасад узра кўз ёши тўксин,
 Фарёд тингач, сурилганга вой деб йиғларман.

Арқонни ол! Бу бечора — мендай алданди!
 Ромеонинг сурилиши — менга ҳалокат!
 Етоғимга сўқмоқ йўли бўлардинг, арқон!
 Узим қизу бева бўлиб ўламан энди.
 Никоҳнинг лол ётоғига юрайлик, ночор.
 Қизлигимни эрим эмас, ўлим олгуси!

Э на га

Хонангизга бориб туринг, юпатиш учун —
 Топиб келай Ромеони ҳузурингизга;
 Қайдалигин мен биламан. Бугун кечаси —
 Ёнингизда тайёр бўлур. Яна ўзгинам —
 Уни излаб топмоқ учун кулбага борай.

Жульетта

Топгин тезроқ! Шу узукни унга бер дарров;
 Унга айтки: «Мени кечир!» демоқчи эдим.

Кетадилар.

УЧИНЧИ САҲНА

Роҳиб Лаврентийнинг кулбаси.
 Роҳиб Лаврентий кириб келади.

Лаврентий

Бу ёққа чиқ, бу ёққа чиқ, қўрқоқ Ромеом!
 Шавкатингга ошиқ бўпти аламлар, дардлар,
 Ҳалокат-ла ўқилгандир, никоҳинг, ўғлим..

Ромео кириб келади.

Ромео

Ота: айтинг, нима бўлди? Ҳукм қанақа?
 Қандай янги алам билан танишмоқчиман!

Лаврентий

Дарду ғамлар сенга жуда қалин дўст экан;
Бекнинг ҳукмин олиб келдим, меҳрибон ўғлим!

Ромео

Бек ўлимдан енгил ҳукм чиқардимикан?

Лаврентий

Сен тўғрида бекнинг ҳукми кўп қаттиқ эмас;
Улим эмас, бадарғага маҳкум қилиндинг!

Ромео

Бадарғами? Инсоф қилгин! «Улим» десанг-чи!
Улимлардан бадтарроқдир «бадарға» деган!
Шуни айтма!

Лаврентий

Веронадан суриласан сен.
Бардош қилгин! Ернинг юзи улуғ, бепоён.

Ромео

Веронадан ташқарида ҳеч бир дунё йўқ:
Унда аъроф¹, қийнов, жафо, жаҳаннам бордир.
Бундан кетсам, жаҳондан ҳам кетдим демақдир.
Бу жаҳондан кетмак эса ўлимдир, ўлим!
Бадарғаннинг ўзи худди ўлим демақдир.
Шу гап ўзи — олтин чопқи, шу чопқи билан,
Бошим кесиб ўлдирасан — ўзинг куласан.

¹ Диний ақидаларга кўра, жаннат билан жаҳаннам ўртасида бир жойдирки, гуноҳкорларнинг руҳлари бу ерда кўп қийноқ ва синовлар билан тозаланиб, кейин жаннатга киргизилармиш.

Л а в р е н т и й

Вой, одамнинг тўймас нафси, вой, кўрнамаклик!
 Улим эди гуноҳингнинг ҳақи қонуна,
 Аммо сени бек ёқлади, қонунни четлаб,
 У сургунга алиштирди қора ўлимни:
 Бу-ку сенга илтифотдир — наҳот, кўрмайсан!

Р о м е о

Бу мен учун катта қийноқ, илтифот эмас!
 Жульетта қайда бўлса, осмон у ерда.
 Ҳар бир кўппак, мушук, сичқон, ҳар пасткаш
 махлуқ,

Кўк тагида нафас олар, осмонга қарар,—
 Лекин шундан маҳрум экан фақат Ромео!
 Улимтикка қўниб юрган пашшаларнинг ҳам
 Ҳақ-ҳуқуқи Ромеонинг ҳақидан баланд!
 Чунки улар Жульеттанинг оппоқ кўлидан
 Урмалайди, ўрмалайди дудоқларидан,
 Дудоқларки, бир-бирига тегса қизарар.
 Истаганча лаззатларни ўғирлай олур.
 Менинг эса умрим — барбод: мен сурилганман.
 Ҳамма нарса пашшага-ю, мен четга учай.
 Ахир, улар ҳур пашшалар; мен бўлсам сургун.
 Шундан кейин: ўлим эмас — сургун деб кўр-чи!
 «Сургун» сўзи деганингдан — бир ўткир пичоқ,
 Ёки оғу ё тез бўғар ажал йўқмиди?
 Биратўла ҳалок қилсанг бўлмасми мени?
 Бу сўз, наҳот назарингда, ўлимдан афзал?
 Жаҳаннамда гуноҳкорлар шу сўзни айтар,
 Сен-ку менинг дўстим эдинг, авлиём, пирим,
 Қандай қилиб менга айтдинг «бадарға» сўзин?

Л а в р е н т и й

Менга қара, жинни ошиқ, девонагинам...

Ромео

Сен ҳали ҳам бадаргадан сўзламоқчисан!

Лаврентий

Мен бу сўзга қарши сенга шифо бераман;
Фалсафанинг ғоят ширин шарбатидан ич,
Дарҳол кўнглинг овунади сургун ҳам бўлсанг!

Ромео

Мен сургунга кетар бўлсам, фалсафанг бир пул!
Жульеттани фалсафами ярата олар?
Фалсафанинг қурби етмас шаҳарни йиқсин.
Ё ҳукми бекор қилсин! Сўз очма, бўлди!

Лаврентий

Қулоқ деган бўлмас экан девоналарда...

Ромео

Қандай қилсин, кўз бўлмаса у доноларда?

Лаврентий

Қани, энди сўзлашайлик сенинг ишингдан!

Ромео

Ишнинг тагин билмаганда, жим турмоқ маъқул!
Жульеттани севсанг эди мендай ёш бўлиб,
Мен сингари бир соатга уйланса эдинг,
Тибальтни сен ўлдирсайдинг, ваҳмага тушсанг,
Сўнгра яна бадаргага кетсанг мен каби,—
Қани қандай бўлур эдинг? Сотмас эдинг гап!
Сочларингни юлиб, ерга қулардинг мендай,
Тананг билан ўлчаб қўяр эдинг гўрингни.

Эшик қоқилади.

Лаврентий

Тур! Эшикка биров келди! Яширин, ўғлим!

Ромео

Майли, менинг фарёдларим дуди, тумани —
Изловчилар кўзларидан яширгай мени!

Эшик яна қоқилади.

Лаврентий

Ким у? Ҳозир! Ахир ким у?— Ромео, боргин!
Сени ҳозир ушлайдилар! Тўхтаинг! Турсанг-чи!

Эшик яна қоқилади.

Меҳробга бор! Ҳа эшитдим!— Ераб, ё оллоҳ!
Ким у тентак?!— Ҳозир, дедим! Ҳозир очаман!

Эшик яна қоқилади.

Нега мунча шовқин-сурон? Кимсиз? Не даркор?

Энага

(ташқаридан)

Очсангиз-чи, ҳаммасини ҳозир биласиз.
Жульеттанинг амри билан келган кишиман.

Лаврентий

Кириинг!

Энага кириб келади.

Энага

Авлиё пир, Авлиё пир, қани тез айтинг.
Хонимимнинг эри қани? Қани Ромео?

Лаврентий

У ўзининг кўз ёшидан маст-аласт ётар.

Э на га

Хонимимнинг ҳолати ҳам худди шунақа!

Л а в р е н т и й

Худди шундай! Эвоҳ, қандай бахтсиз ўхшашлик!

Э на га

Ачинарли, кўп дилозор бир ҳолат! Ана —
Худди шундай ётиб йиғлар, ҳўнграр ва инграр.—
Мард бўлсангиз, эр бўлсангиз, қани қўзгалинг!
Қани туринг, Жульеттанинг ҳурмати, туринг!
Нега шунча теран ғамга ботиб кетибсиз?

Р о м е о

Оҳ, энага!

Э на га

Оҳ, тақсирим! Ҳамма гапга чек қўяр ўлим.

Р о м е о

Жульеттадан гапирдингми? Унга не бўлди?
Мен қариндош қонни тўкиб навжувон бахтни —
Бузганимга мени қотил деб қарғайдим?
Ўзи қайда? Менинг махфий, гўзал хотиним?
Нима дейди ўзим поймол қилган никоҳдан?

Э на га

Оҳ, тақсиржон, гапирмайди, нуқул йиғлайди.
Гоҳ тўшакка ўзин ташлар, гоҳо қўзгалар,
Гоҳо «Тибальт» деб чақирар, гоҳо «Ромео!»—
Сўнгра яна ҳушсиз ётар.

Ромес

Албатта исмим —

Унга қарши оташин ўқ каби туюлар,
 Ё акасин ҳалок қилган лаънати қўлдай.
 Сўйла ота, вужудимнинг қайси қисмида
 Қайси разил бўлагида исмим яшайди?
 Сўйла, хароб қилиб ташлай мурдор маконни.

(Қиличини суғуради.)

Лаврентий

Қўлингги торт! Эркакмисан, нимасан ўзинг?
 Кўринишинг гўё эркак, йинг — занчалиш.
 Қилрингда бир ҳайвоннинг бефаҳм қаҳри бор;
 Сен қалбаки эр танида хотин экансан;
 Ё хунаса суратида бадкирдор ҳайвон!
 Худо ҳақи, ишларингга таажжубдаман!
 Уйлар эдим, руҳинг маҳкам, жасур инсонсан.
 Тибальтдан сўнг ўзингни ҳам ўлдирасанми?
 Сени дея тирик турган ёш хотинингни —
 Улдирмоқчи бўласанми лаънатга учраб?
 Нега ерни, тирикликни, фалакни сўкдинг?
 Ахир, ҳаёт, дунё, фалак — ҳаммаси ҳамкор;
 Учови ҳам сенда жам-ку, тўзғитасанми?
 Сен доғ солдинг ақлу ишққа ва одамзодга.
 Сен буларга бойсан, лекин ялқов судхўрдай —
 Давлатингдан бетайинча фойдаланасан;
 Безамайсан қиёфангни, ақлу севгингни.
 Одамият хосиятин йўқотиб, шаклинг —
 Худди мумдан ясалган бир қўғирчоқ бўлди.
 Муҳаббатинг даргоҳида қасамни буздинг.
 Қасам ичдинг, хотинимни асрайман, дединг.
 Аммо ҳозир, феълинг билан ўлдирмоқчисан.
 Муҳаббатнинг ва одамнинг ҳусни бўлган ақл —
 Сенинг севги ва феълингда барбод бўлгандир.

Худди нўноқ бир сарбознинг ўқ дорилари
 Уқдонида кўп бемаҳал портлаганидай;
 Сени сенинг ўз қуролинг парчалаб қўйди.
 Номус қилгин! Ахир ҳали Жюльетта ҳаёт.
 Сен уни деб ўлмоққа ҳам тайёр эдинг-ку!
 Энди унинг висолига етдинг: бу — ютуқ!
 Тибальт сенга ҳамла қилди, ўлдирдинг, ютуқ!
 Гуноҳингга ўлим эди қонуна жазо,
 Аммо сенга сургун чиқди; бу ҳам бир ютуқ!
 Бу ҳаммаси сенинг учун улўф ғанимат!
 Пешонангни силамоқда ҳашаматли бахт.
 Лекин сен-чи, бадхулқ, нодон бир қиз сингари
 Упқаланиб ўз бахтингга димоғ қиласан.
 Эсингни йиғ, йўқса, эсиз, ҳалок бўларсан.
 Севганингни олдиға бор, аҳд қилингандай,
 Хонасига кириб унинг кўнглини юпат!
 Тонг отмасдан, лекин, жўнаб кетгин у ердан,
 Акси ҳолда Мантуяга улгуролмайсан.
 Мантуяда яшаб тургин, фурсати келгач,
 Биз никоҳни эълон қилиб дўстларни яна
 Яраштириб сенга бекдан афв сўрармиз,
 Қайтарамиз сўнгра сени тағин шаҳрингга,
 Ўша шодлик шу аламдан юз чандон бўлур.
 Бор, энага, хонимингга биздан салом айт,
 Айтгин, ҳамма хона аҳлини ётқизаверсин;
 Зотан ҳамма мусибатдан толган, чарчаган.
 Ўз вақтида Ромео ҳам етиб боради.

Энага

-Туни бўйи сизни тинглаб турсам, ё рабби!
 Ўғитларга қулоқ солсам! Ана донолик!
 Сизни, албат келади деб айтаман, тақсир!

Ромео

Айтгин, мени койгани шайланиб турсин!

Энага

Бу узукни, тақсир; сизга атаб берганди.
Чаққон бўлинг, тезроқ келинг, кеч кирди, тақсир!

Кетади.

Ромео

Бу ҳаммаси юрагимга тасалли берди!

Лаврентий

Хайрли кеч! Боргин, ўғлим, аммо огоҳ бўл,
Посбонлар чиққунча сен шаҳардан чиққин,
Гар кечиксанг кийинингини ўзгартиб жўна.
Мантуяда кутиб ётгин. Агар мабодо—
Бирон яхши хабар чиқса хизматкорингдан
Сенга мутлақ билдирарман. Кел, қўлингини бер;
Хайрли кеч! Хайрли кеч! Вақт ҳам кечкирди!

Ромео

Ёрим билан мулоқотнинг шавқи бўлмаса—
Менга оғир келар эди сендан ажралмоқ.
Алвидо!

Кетадилар.

ТҮРТИНЧИ САҲНА

Капулетти уйида бир хона.

Капулетти, унинг хотини ва Парис кириб
келадилар.

Капулетти

Бу мусибат шунча оғир бўлдики, граф,
Қизимизни тўй ишига тайёрлолмадик.
У Тибальтни, худди мендай, яхши кўрарди.

Ҳаммамиз ҳам бир кун ўлмоқ учун туғилган.
Вақт кечкирди. Қиз бу ерга ортиқ чиқолмас.
Ҳатто сизнинг ташрифингиз бўлмаса бугун,
Мен ҳам ётган бўлар эдим бир соат олдин.

П а р и с

Мотам чоғи совчиликка ўрин йўқ. Хайр,
Хайр, хоним! Жульеттани сўраб қўйинглар!

Капулетти хоним

Мен эртага эрта билан ундан сўрарман;
Ҳозир эса, у чуқур бир мотамга чўмган.

Капулетти

Граф Парис, мен қатъиян кафил бўлайки,
Қизим сизни севажакдир, ишончим комил.
Шубҳа йўқки у итоат қилгуси менга.
Хотин, ҳали у ётмасдан олдига боринг,
Ва Париснинг севгисини билдиринг унга;
Унга айтинг, шу келгуси чоршанба куни...
Ҳа, айтгандай, бугун қайси кун?

П а р и с

Душанбадир.

Капулетти

Душанбами? А, бўлмаса чоршанба барвақт;
Пайшанбага қолдирамиз... Айтинг, пайшанба —
У муҳтарам граф билан никоҳга борур.
Бу шошилиш сизга қандай? Улгурасизми?
Дабдабанинг ҳожати йўқ. Бир неча ёр-дўст,—
Чунки Тибальт ўлдирилган яқиндагина.
Агар базму зиёфатга ўгирсак тўйини,
Қариндошга аза тутмас, дейдилар бизни.

Беш-олтита ёр-огайни чақирсак, бўлди.
Нима дейсиз? Пайшанба кун сизга маъқулми?

П а р и с

Эртагаёқ бўлса эди пайшанба, дейман.

Капулетти

Боринг, хайр! Пайшанба кун тўйни қиламиз.—
Жульеттангиз ухламасдан олдига бориб,
Тўй кунига тайёр қилинг ҳозироқ, хотин!
Хайр, граф! Қой одамлар, дарҳол хонамга
Чирок олиб чиқиб қўйинг! Вақт жуда кечдир.
Худо ҳақи саҳар пайти яқинлаб қолди.
Хайрли кеч!

Кетадилар

БЕШИНЧИ САҲНА

Капулеттининг боғи.

Юқорида, дераза олдида Ромео ҳам Жульетта.

Жульетта

Кетмоқчисан? Ахир, ҳали саҳарга узоқ;
У сайраган булбул эди, тўрғай эмас-ди,

Анорзорда у ҳар кеча чаҳ-чаҳ қилади;
Севикли ёр, менга ишон, у булбул эди.

Ромео

У, саҳарга жарчи бўлган тўрғайнинг ўзи.
Булбул эмас. Севикли ёр, ана, қараб кўр:
Булутларнинг ортидаги бахия саҳарни.
Сўнмоқдадир кечаларнинг шамчироғлари,
Қувноқ кундуз пусиб турар тоғ туманида.
Кетмоқлигим менга ҳаёт; қолишим — ўлим!

Жульетта

У саҳарнинг нури эмас, сўзимга ишон —
 У қуёшдан ажраб кетган учар бир юлдуз,
 У, бу кеча сенга йўлда машъал бўлгуси,
 Мантуянинг йўлларини ёритгусидир.
 Сенга кетиш даркор эмас, оҳ, яна қолгин!

Ромео

Мени ушлаб ўлдирсинлар, розиман, дилбар!
 Модомики сен хоҳлайсан, мен бунга хурсанд.
 Уфқда тонг нури эмас, дейман, истасанг, —
 Балки ойнинг ерга тушган сўлғун ёғдуси.
 Бошимизнинг устидаги осмон гумбазин —
 Чок-чок қилиб сайрагувчи тўрғай эмас, йўқ!
 Кетишликдан қолмоқликни кўпроқ хоҳлайман!
 Кел, э, ажал, салом! Шунини хоҳлар Жульетта!
 Саҳар узоқ, шундаймасми, сўйла, қувончим!

Жульетта

Йўқ, йўқ! Саҳар! Саҳар экан! Тезроқ кет, жоним!
 Шундай совуқ сайраётган тўрғайнинг ўзи!
 Унинг чаҳ-чаҳ қилишини нафис дейдилар,
 Тўғри эмас! У-ку бизни ажратадиган...
 Алмаштирган бўлса бақа бирла кўзларин
 Кошки эди товушин ҳам айрибош қилса!¹
 У айирди қучоқлашган икки маъшукни;
 У тунни ҳам сенга ўхшаб ҳуркитиб қўйди.
 Оҳ, майли, кет! Равшан кундуз ёримоқдадир.

¹ Халқ афсоналарига кўра, тўрғай ўзининг чиройли кўзларини бақанинг кичик ва хира кўзларига алмаштирган эмиш. Жульетта тўрғайнинг эмас, балки бақанинг товушини эшитмоқни хоҳлайди, яъни ҳозир саҳар эмас, ҳали оқшом бўлишини истайди.

Ромео

Саҳар ёриб — қораймоқда ғамнинг сояси.

Э на га хонага кириб келади.

Э на га

Хоним!

Жульетта

Нима, энага?

Э на га

Ҳозир бунга келмоқчидир сизнинг ойингиз.
Тонг ҳам отди. Бохабар бўл! Фурсат кечмасин!

Жульетта

Деразадан кел, эй кундуз, сен уч, эй ҳаёт!

Ромео

Фақат битта бўсагина — сўнгра кетаман.

(Деразадан тушади.)

Жульетта

Менинг эгам! Ерим, эрим, меҳрим-маҳбубим!
Ҳар соатда сендан хабар олмоқ истайман;
Ҳар лаҳзада қанча-қанча бесаноқ кун бор,
Шу ҳисобдан Ромеомни яна кўргунча —
Жуда қариб қоларман-а!

Ромео

Алвидо энди!

Ҳар дам фурсат топилганда, эй нуридийдам,
Юборурман сенга севгим саломларини.

Жульетта

Уйлайсанми, биз яна ҳам кўришармиз деб?

Ромео

Шакким йўқдир. Яқин кунда сен билан боҳам
Шприн-ширрин сўйлашармиз бу аламлардан.

Жульетта

Менинг қалбим шум хабарга берилган фолбин.
Сени настда кўрганамда менга туюлар —
Гўё гўрнинг қаърида бир мурда ётибди...
Менми яхши кўролмайман, ёки сен сўлгун?

Ромео

Назаримда муҳаббатнинг чеҳраси сўлгун,
Оҳ, алвидо! Дардларга ем бўлди бизнинг хун...

Кетади.

Жульетта

Толе, сени кўп бевафо дейди одамлар,
Вафода донг таратганга нима қиласан?
Майли бўлиб сен бевафо, уни кўп тутмай —
Қайтар менга?

Капулетти хоним

(саҳна орқасидан)

Қизим, энди турдингизми сиз?

Жульетта

Бу ким экан? Бу онамми, менга гапирган?
Ҳали ётган эмасмикан? Ё барвақт турган?
У не учун шу маҳалда ёнимга кирди?

Капулетти хоним кириб келади.

Капулетти хоним

Ҳа, Жульетта, ҳолинг қалай?

Жульетта

Тобим йўқ, она.

Капулетти хоним

Қариндошнинг ўлимига йиғлаяпсанми?
Унинг қабрин кўз ёши-ла ювмоқчимисан?
Ювсанг ҳамки уни асло тирилтолмайсан.
Бўлди, бас қил! Хафа бўлмақ — севги белгиси;
Аммо бу ҳам ҳаддан ошса девоналикдур.

Жульетта

Қўйинг, йиғлай шу ҳасратли жудоликка мен.

Капулетти хоним

Йиғлайвериб, дўстни эмас, жудолигини —
Ҳис қиласан.

Жульетта

Мусибатни ҳис қила олсам,
Дўст ҳақида йиғламаслик, наҳотки, мумкин!

Капулетти хоним

Оғанг учун йиғламайсан, балки оғангни —
Улдирган у аблаҳ тирик юргани учун...

Жульетта

Ким у аблаҳ?

Капулетти хоним

Уша аблаҳ, ўша Ромео.

Жульетта

(*ўзи-ўзига*)

Ромео-ю, аблаҳ сўзи! Ҳеч келишмайди. (*Қаттиқ.*)
Кечир худо! Мен дилимдан уни кечирдим,
Гарчи ҳеч ким шунча дилхун қилмаган мени.

Капулетти хоним

Чунки ҳали ўша аблаҳ қотил тирик-да!

Жульетта

Ҳамда жуда олисдадир менинг дастимдан.
Мен ҳам зотан олмоқчиман акам қасосин!

Капулетти хоним

Хотиржам бўл, биз у учун қасос олурмиз,
Мантуяда турмоқчидир дарбадар сургун,
У шаҳарда одамларга қутқу қиламан,
Унга шундай бир ичкулик ичирсинларки —
Тез фурсатда етиб борсин Тибальт олдига.
Ушанда сен шод бўларсан, шундайми, қизим?

Жульетта

Йўқ, ҳеч қачон шод бўлмасман, токи мен уни,
Токи уни кўрмагунча... ўлик ҳолида...¹
Бечора дил ташвишлардан толиқиб қолди.
Унга заҳар оборувчи киши топсангиз —
Мен шундай бир заҳар-заққум ясаб берайки —
Уни ичгач, маломатсиз ётсин Ромео².
Оҳ, бу қандай изтиробки, номин эшитиб
Ундан узоқ ерда турсанг ва айтолмасанг
Сен Тибальтга бўлган меҳру муҳаббатингни
У кишининг қотилига!..

¹ Жульетта сирини очиб беришга сал қолади. «Токи уни кўрмагунча шод бўлмасман», демоқчи бўлади-ю, бирдан эсига келиб, ўз фикрини ниқобламоқчи бўлади ва «ўлик ҳолида» деган сўзни қўшади. Аммо бундан кейинги жумлани шундай келтирадими, бу сўзни ўз фикрида кейинги ибораларга боғлаш мумкин бўлсин.

² Бу ерда ва пастроқда Жульеттанинг гаплари икки маъноли қилиб айтилади:

Капулетти хоним

Заҳарни топ, мең элтувчи одам топарман.—
Энди сени воқиф қилай бир хушхабардан.

Жульетта

Хурсанд бўлиш ёмон эмас шу мотам ичра.
Қанақа бир хушхабарни сўзламоқчисиз?

Капулетти хоқим

Сенинг отанг шунча ғамхўр, азиз қизгинам:
Ғамларингни йўқотай деб қувончли кунни,
У дафъатан тайинлади. Кутмаганмидинг?
Мен ўзим ҳам кутмагандим, ростини айтсам.

Жульетта

Қанақа кун, тезроқ айтинг, менга онажон.

Капулетти хоним

Пайшанба кун, эрта билан, меҳрибон қизим —
Олижаноб, аслзода, гўзал, навжувон,
Граф Парис, Пётрнинг бутхонасида —
Сени бахтли қилғусидир, хотини атаб...

Жульетта

Мен авлиё Пётрга-ю, ҳам черковига
Қасам ичиб айтаманки, шундай бўлмайди!
Нега лозим бу шошилиш? Ҳеч унашмасдан
Мен куёвга никоҳланай! Қандай гап ўзи?
Айтинг менинг отамга ҳам, у жанобга ҳам:
Эрга тегиш ниятим йўқ, онт ичаманки,
Мен Парисга тегиб хотин бўлгандан кўра —
У нафратли Ромеога текканим маъқул! —
Ана холос!

Капулетти хоним

Отангизга ўзингиз айтинг:
Бу гап унга қанча маъқул, айтиб кўринг-чи.

Капулетти ва энага кирадилар.

Капулетти

Қуёш ботса ерга қўнар шудринг-шабнамлар.
Аммо менинг жиянимнинг ботган умрини
Ёмғир-ёғин юваяпти. —
Ҳой қиз, нега кўз ёшингнинг жўмрагин очдинг?
Бу сел нима? Сенинг кичик шу вужудингда
Қайиқ ҳам бор, денгиз ҳам бор, шамоллар ҳам бор.
Денгиз рангли кўзларингда сув қалқар, тушар.
Танинг эса шўр тўлқинда чайқалган қайиқ;
Кўз ёшингни тўсиб турган оҳларинг — шамол.
Шундай бўлгач, ногаҳоний бир тинчлик даркор.
Йўқса танинг ҳалок бўлур тўфонлар ичра.

(Капулетти хонимга.)

Жульеттага айтдингизми қароримизни?

Капулетти хоним

Айтдим, лекин у норози, ташаккур айтди.
Бу тентакни тобут билан никоҳлаш маъқул!

Капулетти

Тушунмайман, тушунмайман гапингга, хотин!
Бу қарорга норизоми? Хоҳламайдими?
Бу нолойиқ тентакка биз шунча иззатли
Бир куёвни топибмиз-у, у қувонмайди?

Жульетта

Қувонмайман, аммо сизга раҳматлар дейман:
Севмаганим манфур бўлса қандай қувонай?
Аммо сизга раҳмат дейман, бу совға учун!

Капулетти

Бу қанақа баҳсбозлик! Нима гап ўзи?
 «Қувонаман!», «Раҳмат дейман!»; «Раҳмат
 демайман!»
 «Қувонмайман!», қизим, бундай гапларни сен қўй!
 Раҳмат дейсан, демайсанми, қувонасанми?
 Бари бекор, пайшанба кун зоти — олингиз,
 Тайёр бўлинг граф билан никоҳ расмига,—
 Ё бўлмаса бутхонага зўрлаб ҳайдайман.
 Йўқол, эзма! Йўқолиб кет, сариқ заифа!
 Йўқол, лақма!

Капулетти хоним

Тфу, ақлдан оздингиз сиз ҳам!

Жульетта

Тиз чўкаман, ялинаман, меҳрибон ота,
 Бир сўзгина айтишимга ижозат беринг!

Капулетти

Яшшамагур, ярамас қиз, шаллақи, овсар!
 Гап фақат бир: ё пайшанба черков борасан,
 Еки менинг кўзларимга кўринма асло!
 Жавоб берма, гап қайтарма! Тийгин тилингни!

(Капулетти хонимга)

Менинг қўлим қичияпти.
 Қизни қаранг-а!
 Тангри бизга фақат битта фарзанд берди деб —
 Хафа бўлиб ҳам ер эдик; энди қарасам —
 Шу бир фарзанд ўзи бизга ортиқча экан.
 Шундай қизнинг бўлишига минг лаънат, лаънат!
 Гўрга кетсин!

Энага

Тангри ўзи сақлагай уни!
Тақсир, қизни шундай сўкиш сизга уят-ку!

Капулетти

Ҳа, донишманд, нега уят! Овозинг ўчир,
Ғийбатларни тўқишга бор кампирларингга!

Энага

Ҳеч ёмон гап айтмадим-ку!

Капулетти

Бўлди, бас, етар!

Энага

Гапириб ҳам бўлмайдими?

Капулетти

Учир нафасинг!

Сиз ароқдан ҳўплаб сотинг сафсатангизни.
Бу ерда жим туринг! Аҳмоқ!

Капулетти хоним

Ҳазабга мишманг!

Иштинент инти... Капулетти

Мен ақлдан (вазжаман) ёраб, ё худо!
Кеча-кундуз, иш маҳали ё ўйин чоғи,
Елғиз бўлсам ёки биронни жасмиларини...
Қайгум фақат: қизни эрга бериб-қайтувинен!
Уйдеп элдир қуйи сирақинггайдиг бекфодаранд иқтинт
Еш, бадавларга арбизилдинде ёқатилсиз ўйин-қод вфсх
Гўзалдоса бўладиган эндўнгидиниқиниқ-қинд үш
Бу-ниш! Темпан, ширқиллайди ўқуйибни жуйислиш
Ойимтилла бир қўғирчоқ, унга тақинмангилқўТ

Гапни қаранг: «Йўғ-е», «ул, бул», «яхши
кўрмайман!»
«Ҳали ёшман», «жуда ёшман», «мени кечиринг!..»
Кечираман сени қачон куёвга тегсанг.
Бўлмаса-чи, сенга нон йўқ, ўзинг топа бер,
Кўзимга ҳам кўринмайсан. Ҳазил эмас. Уйла!
Пайшанба ҳам келиб қолди. Ўзинг ўйлагин:
Сен менки — ўз ошнамга бераман сени;
Гар йўқ десанг — дорга осил, кўчада ўлгин,
Тиланиб юр, худо ҳақи, менга сен ётсан,

Менинг молу давлатимнинг сенга дахли йўқ.
Уйла, ишон — мен бекорга қасам ичмайман!

Кетади.

Жульетта

Оҳ, наҳотки тангрининг ҳеч йўқдир инсофи?
У-ку, менинг мотамимни яхши биледи.—
Оҳ, онажон, сизлар мени ҳайдамангизлар!
Шу никоҳни чўзинг бир ой ё бир ҳафтага;
Йўқ, десангиз менга битта тобут тайёрланг —
Тибальт ётган гўристоннинг дахмаси ичра.

Капулетти хоним

Қўй, гапирма, сўзларингга жавоб бермайман;
Билганингни қила бергин — гапларим тамом.

Кетади.

Жульетта

Қандай қилиб мен бу ишнинг олдини олай?
Эҳ худойим! Эрим ерда, қасамим кўкда.
Агар эрим ерни ташлаб кўкка бормаса,
Агар кўкдан қайтармаса қасамни ерга,
Қасам қандай қилиб ерга қайта олади?
Оҳ, дояжон, мадад бергил! Юпантир мени!

Фалак нега ожизани шунча қийнайди?
Нима дейсан? Ниҳотки сен юпатолмайсан?

Э на га

Юпатаман. Сургун бўлиб кетди Ромео;
Худо ҳақи, қайтиб сизни талаб қилолмас;
Қайтганда ҳам яширинча кела олади.
Шунинг учун ўйлашимча, бошқа чора йўқ!
Шу графга тегмакликка ризо билдинг.
Оҳ, у жуда қоматлари келишган жаноб!
Унга агар таққосласам Ромео — латта.
Қўзи бургут кўзларидай ўйноқи, яшил.
Улай агар, бахт келтирар иккинчи никоҳ,
Иккинчи эр биринчидан афзал бўлгуси.
Энди афзал бўлмаса ҳам, нима қилайик,—
Биринчи эр ўлган ёки ўлган ҳисоби;
Ромео соғ бўлса ҳамки, сизга нафи йўқ.

Ж у л ь е т т а

Шу гапларинг чин қалбданми?

Э на га

Улай агар, ҳамма сўзим дилу жонимдан!

Ж у л ь е т т а

Омин!

Э на га

Нима?

Ж у л ь е т т а

Ҳа, сен мени тоза юпатдинг.
Бориб айтки, мен роҳибнинг олдиға кетдим:
Мен отамга айтган дағал сўзларим учун
Тавба қилиб, худованддан афв сўрайман.

Энага

Худо ҳақи, айтажакман; бу иш ақлдан!

Кетади.

Жульетта

Ҳой лаънати, айёр кампир, зиёнкор иблис!
Мен эримга ичган онтни бузавер, дейиш,
Юз мартаба Ромеони мақтаган тил-ла —
Энди уни ёмонламоқ — мудҳиш бир гуноҳ!
Иўқолиб кет, насиҳатгўй, менга сен ётсан.
Меқ роҳибга бора қолай, топмаса илож.—
Бу дунёни ташлаб кетай мангу, ноилож.

Кетади.

IV ПАРДА

БИРИНЧИ САҲНА

Лаврентий ва Парис кириб келадилар.

Лаврентий

Пайшанбами? Тақсир, муҳлат жуда қисқа-ку!

Парис

Бу — қайнатам Капулетти хоҳиши экан!
У шунақа шошиб турса мен «йўқ» дейманми?

Лаврентий

Келинчакнинг раъйини сиз билмас экансиз,—
Бу — номаъқул! Бу ҳол менга сира ёқмайди.

Парис

У Тибальтга аза тутиб доим йиғлайди,
Ишқ ҳақида мен у билан кам сўзлашганман:
Ишқ тангриси жилмаймади йиғи уйида.
Қиз отаси ўйлайдики, агар тўхтовсиз —
Қиз берилиб турса ғамга бу хатарлидир;
Шунинг учун шошилтириб юрибди тўйини;
Ният шуки — кўз ёшининг сели тўхтасин,
Кўз ёшларки оқаётир ёлғизлик ичра;
Кўз ёшларин тўхтатади улфат, жамият.
Шошилишнинг важҳи энди сизга аниқми?

† Парис ҳалитдан ўзини Капулеттига куёв деб ҳисоблайди.

Лаврентий

(ўзича)

Ҳа, агарда кечикишнинг важҳин билмасам!
(Қаттиқ.)

Қаранг: ана, биз томонга келар бека қиз!—

Жульетта кириб келади.

Парис

Сизни кўрмоқ менга бахтдир, менинг рафиқам!

Жульетта

Қачон сизга хотин бўлсам, шундай дегайсиз.

Парис

Севикли ёр, пайшанбада шундай бўлади.

Жульетта

Пешонага ёзилгани бўлади.

Лаврентий

Рост гап.

Парис

Сиз бу ерга тавба учун келгансиз, дейман?

Жульетта

Тавба қилиб, сўнгра сизга иқроп бўламан.

Парис

Пирингизга айтинг, мени севганингизни.

Жульетта

Балки, уни севганимни сизга айтарман.

П а р и с

Унга тагин айтинг: мени севганингизни!

Ж у л ь е т т а

Сизга бўлган ҳисларимни ростакам айтсам,
Юзингизга эмас, сиртдан айтганим маъқул.

П а р и с

Кўз ёшлари жамолингни сўлдирар, эсиз!

Ж у л ь е т т а

Кўз ёшлари ҳеч нимами сўлдирган эмас,
Ийғламасдан илгариеқ шундай хунук-дим.

П а р и с

Ийғлашингдан кўра шундай ўйлашинг балки,
Жамолинга кўпроқ зиён етказар, афсус.

Ж у л ь е т т а

Айтганларим тухмат эмас, асл ҳақиқат,
Мен ўз чеҳрам тўғрисида сўзладим сизга.

П а р и с

У — меники, сен бекорга бўҳтон қиласан!

Ж у л ь е т т а

Шояд бу рост, у айтгандай меники эмас,
Қани, энди сиз бўшмисиз, авлиё пирим?
Ёки намозшом пайтида келайин тагин?

Л а в р е н т и й

Уйчан қизим, мен тайёрман хизматингизга!

(Парисга.)

Кечирасиз, бизнинг хилват суҳбатимиз бор.

П а р и с

Мен тақвони ҳеч бузмайман, худо сақласин!
 Пайшанба кун уйғотаман сизни, Жульетта.
 Энди хайр, сиз покиза бўсамни олинг!

Кетади.

Ж у л ь е т т а

Эшикни ёп, энди йиғла мен билан бирга:
 На умид бор, на мадад бор ва на бир чора!

Л а в р е н т и й

Хабардорман, о, Жульетта, фалокатингдан;
 Менинг ақлим бу гапларни қамрашдан ожиз,
 Эшитдимки, пайшанбада тўйнинг бўлгуси;
 Ҳамда уни кечиктириш ҳеч мумкин эмас.

Ж у л ь е т т а

Эшитганинг тўғрисида гапирмай тур-чи;
 Айтгин, қандай қутулайин тўй балосидан.
 Бу мушкулдан ожиз эса сенинг ҳикматинг,
 Сен ҳикматли чора дегил — шу қароримни,—
 Десанг бўлди; ана, пичоқ менга нажоткор.
 Сен қўлларни бирлаштирдинг, тангри — дилларни.
 Севганимга теккан қўлим, башарти, яна
 Бошқасига никоҳ учун қўл қўяр бўлса,
 Эки менинг содиқ қалбим хиёнат қилса,
 Шу пичоғим ҳар икковин этгуси ҳалок.
 Кекса умринг, сенинг узоқ билган-кўрганинг,
 Менга ҳозир бера қолсин доно маслаҳат!..
 Йўқса дардим билан менинг қозим — шу пичоқ.
 На кексалик, на ҳунарлар қилолмагани —
 Менга ижро қилгусидир шу қонли пичоқ,—
 Бу балодан мени фақат қутқазур пичоқ!
 Қисқа гапир — менинг битта ниятим: ўлим!
 Фақат табиб сўзларини тинглайди кўнглим.

Л а в р е н т и й

Тингла, қизим, пайқаб олдим умид шарпасин,
 Бизга хатар бўлиб қолган тўй ташвишидай —
 Яна ўзга бир ташвишни кечирмоқ керак.
 Сен графга тегмайин деб, тўй бўлмасин деб —
 Ҳатто ўзинг — ўзгинангни ўлдирмоққа шай,—
 Демак сохта ўлимга ҳам рози бўлгайсан —
 Токи сенга ўлим қадар манфур туйилган —
 Шундай разил никоҳдан ҳам қутулажаксан.
 Сен унасанг, сенга сирли дори бераман.

Ж у л ь е т т а

Оҳ, Парисга бир дам хотин бўлишдан кўра
 У минора тепасидан сакрашни буюр.
 Ёки мени тунда қама ўликхонага —
 У хонада қирсиллайди ўлик суяги,
 У хонада тўла сарғиш бош косалари;
 Ёки менга амр этгин, қабрга кирай,
 Ўлик билан бирга ётай кафан остида.
 Бу сўзлардан қалтирайман, аммо бехатар,
 Ўйлаб турмай қилар эдим бунинг ҳаммасин,
 Токи, тоза хотин бўлай эрим олдида.

Л а в р е н т и й

Бўлмаса, кел — сўзимни уқ; ҳозир уйга бор;
 Қувноқ кўрин, тўйга билдир розилигингни,
 Эртага-ку чоршанба кун. Ёлғиз ўзинг ёт,
 Энагангни бўлак уйга чиқариб юбор;
 Тўшагингга кирганингда бу шишани ол,
 Дорусини шимир, битта қатра қолдирмай.
 Кўп ўтмайин аллақандай ланж, ухлатувчан —
 Бир совуқлик ёйилади томирларингга.
 Ҳатто тўхтар юрагингинг тепувлари ҳам,
 Тирикликдан дарак бермас нафас, иссиқлик,
 Гунча лабинг ва юзларинг гулдай сўлади.

Киприкларинг жипслашади ўликникидай:
 Гўё ўчиб кетганидай ҳаётнинг нури,
 Уша чоғда вужудинг ҳам қотиб қолади —
 Ўликларнинг жасадидай карахт ва совуқ,—
 Шу даҳшатли сохта ўлим қиёфасида —
 Ухламоқнинг муҳлатидир қирқ икки соат,
 Кўз очишинг шод уйқудан тургандай бўлур.
 Аммо қачон, уйғотгали сенинг куёвинг
 Келганида ўлик каби ётарсан бежон.
 Жасадингни ясантириб эл одатича
 Сени очиқ бир тобутда олиб борарлар,
 Капулетти уруғидан ҳамма марҳумлар
 Ётган маълум сағанага қўярлар сени.
 Келганида сенинг учун уйғониш пайти.—
 Ромео ҳам хатни олиб етиб келади.
 Икков бирга кутажакмиз уйғонишингни;
 Уша кеча Мантуяга элтар у сени,
 Қутуларсан, шу йўсинда шармандалиқдан;
 Башартики, на енгилтак ҳавою ҳавас,
 На аёллар қўрқоқлиги енгмаса сени.

Жульетта

Бер, бер менга! Қўрқоқликдан оғиз ҳам очмай

Лаврентий

Ма, олиб бор, бахтиёр бўл, иродали бўл,
 Мен ҳам дарҳол Ромеога хабар қилгали
 Бир роҳибни Мантуяга жўнатгум ҳозир.

Жульетта

Менга куч бер, эҳ муҳаббат: бунда нажот бор.—
 Яхши қол, эй менинг отам! *(Кстадилар.)*

ИККИНЧИ САҲНА

Капулетти уйида.

Капулетти, унинг хотини, энага ва икки
хизматкор кириб келадилар.

Капулетти

Бу рўйхатда ёзилганнинг барини айтгин.

Биринчи хизматкор кетади.

(2-хизматкорга)

Пигирмата эпчил ошпаз ёллаб келасан.

2-хизматкор

Мен сизга тақсир, ёмон ошпазларни олиб
келмайман,

Даставвал қарайман: улар бармоқларини
ялайдиларми, йўқми.

Капулетти

Бу билан нима демоқчи бўласан?

2-хизматкор

Худо ҳақи тақсир, ёмон ошпаз ҳеч қачон бармоқ-
ларини яламайди. Шу сабабли мен ҳам бармоғини яла-
маётганларни ёллайман.

Капулетти

Бор, бор.

Иккинчи хизматкор кетади.

Қўрқаманки, муҳлатида улгуролмасмиз —
Ҳа, айтгандай, жўнадими қизим роҳибга!

Энага

Ҳа, тақсир!

Капулетти

Буниси соз, қизга яхши ўғиғ берар у.
Қақилдоқ қиз, ўлгудай сур, ўжар бир шайтон!

Энага

Ана, хурсанд келаётир, гуноҳдан ариб.

Жульетта кириб келади.

Капулетти

Ҳай, тажанг қиз? Қайда кездинг, сарсон, овора?

Жульетта

Шундай жойга бордимки мен, у ерда мени —
Қилганимга пушаймон ва тавба қилдирди.
Авлиё пир буюрдикки, тиз чўкиб сиздан
Гуноҳимга узр сўрай ҳамда марҳамат.
Ялинаман, афу қилинг! Бундан бу ёққа —
Итоаткор қизингизман.

Капулетти

Тез графга киши бориб хабардор қилсин:
Эртага биз тугунчани тугиб қўямиз.

Жульетта

Бутхонада кўрган эдим ёш графни мен;
Босиб ўтмай камтаринлик чегарасидан,
Унга одат кўтаргудай илтифот қилдим.

Капулетти

Майли энди. Рози бўлдим, тур, бор, кечирдим.
Аллақачон шундай бўлсанг — бўлмас эдими?
Мен графни кўрмоқчиман. Чақириб келинг —
Худо ҳақи, бизнинг роҳиб авлиё ҳам пир,
Шаҳаримиз унга талай-талай миннатдор.

Жульетта

Бирга юргин, энасажон, менинг хонамга:
 Эрта учун менга лозим зебу зийнатни
 Бирга танлаб, кўриб чиқиб, тахлаб қўяйлик.

Капулетти хоним

Ҳали анча муҳлат бор-ку пайшанбагача!

Капулетти

Бор, энага. Биз эртага черков борамиз.

Жульетта, ва энага чиқадилар.

Капулетти хоним

Ҳамма ишни тугал қилиб улгуролмасмиз,
 Тун ҳам кирди.

Капулетти

Сен гапирма! Мен уддалайман!
 Ҳамма ишни мен болайман, воллоҳи, хотин.
 Боргин ҳозир Жульеттага, либослар танла!
 Мени қўйгин; мен бу кеча мижда қоқмайман;
 Энди бу гал, уй бекаси ролини ўйнай.—
 Ҳой, навкарлар! Кетишдими? Хўп, ўзим борай,—
 Эртага: «Сен ҳозир бўл!» деб графга айтай.

Кўнглим анча тинди, шукур, маломат кетди;
 Қайсар қизча тажанглигин қўйди охири!

Кетадилар.

УЧИНЧИ САҲНА

Жульеттанинг хонаси.

Жульетта ҳам энага кириб келадилар.

Жульетта

Ҳа, бу кўйлак — зебо либос.— Энди, энага,
 Мени бугун ёлғиз қолдир, илтимосим шу!

Худованддан шафқат тилаб, шафоат тилаб,
 Кўп қилишим керак бугун дуо ва ниёз,
 Биласан-ку, андеша ва гуноҳим талай.

Капулетти хоним кириб келади.

Капулетти хоним

Сизлар бунда бандмисизлар! Ёрдам керакми?

Жульетта

Йўқ, онажон; биз эртага тўйнинг базмига —
 Керак бўлган буюмларни саралаб олдик.
 Энди мени ёлғиз қўйинг, илтимосим шу.
 Дояни ҳам бирга олиб кетсангиз маъқул:
 Кутилмаган ишлар чиқиб қолиши мумкин

Капулетти хоним

Хўп, бўлмаса, хайрли тун, ором ол, қизим!

Капулетти хоним ва энага чиқиб кетадилар

Жульетта

Видолашдик! Учрашувни худо билади.
 Томиримни бурамоқда совуқ бир даҳшат.
 У ҳаётнинг иссиғини музлатаяпти.—
 Чақирайин уларни мен: юпантирсинлар.—
 Энагажон!— Йўқ, нимага! Мен ўзим якка
 Бу саҳнада ачинарли ролимни ўйнай.
 Кел, э шиша! Ухлатмаса сендаги дору,
 Мабодо, мен мажбур бўлсам эрга чиқишга?!
 Йўқ, сира йўқ! Бу қўймайди, мана буниси!

(Пичоқни чиқариб қўяди.)

Балки мени ўлдиргани роҳиб макр ила
 Бу шишада заҳар берган. Йўқ, шундай бўлса —
 Шу никоҳнинг уволлари унинг бўйнига:
 Ромеога мени никоҳ қилган ўзи-ку...
 Хавотирман, аммо шундай бўлмаса керак:

У виждонли авлиёдур элнинг кўзида —
 Лекин барвақт уйғонсам-у, аммо ўша чоғ —
 Менга келиб етолмаса азиз Ромео —
 Уз вақтида элтолмаса мени.— Бу даҳшат!
 Уша сассиқ сағанада бўғилиб қолсам,
 Улиб кетсам келмасданоқ азиз Ромеом!
 Мабодо, мен тирик қолсам, ўзга хатар бор;
 Мен ўйлайман, ўлим ҳамда қаро зулматни,
 Мен ўйлайман, сағананинг ваҳимасини,
 У юз йиллаб оиламга гўристон бўлган,
 Қўйилгандир боболарнинг суяги унда..
 Кечагина унга меҳмон келгандир Тибальт,
 Қонли жасад чиримоқда оқ кафан ичра,—
 Дерлар тунда, ўша ерда, маълум соатда —
 Пайдо бўлиб юрар экан мудҳиш арвоҳлар...—
 Агарда мен нолалардан, сассиқ ҳидлардан,
 Одамзодни жинни қилган ваҳималардан
 Уйғонсаму: ўша онда тентираб кетсам!
 Боболарнинг суягини қўғирчоқ қилсам,
 Ечиб олсам у сўйилган Тибальт кафанин,
 Е боболар суягини ҳассадай қўллаб
 Жинниларча янчиб қўйсам бадбахт калламни?!
 Ҳозир менга кўринмоқда Тибальтнинг руҳи,
 У қассос деб Ромеони излаб юрибди.
 Тибальт, тўхта! Ромео боқ, ҳозир бораман,
 Сенинг учун ичяпман!

(Парда орқасидаги ётоққа йиқилади.)

ТУРТИНЧИ САҲНА

Капулетти уйида бир зал.

Капулетти хоним ва энага кириб келадилар.

Капулетти хоним

Калитни ол, очиб келтир ширинлик — ҳалво.

Э на га

Ошхонага керак эмиш хурмо ҳам беҳи.

Ка пу лет ти кириб келади.

Ка пу лет ти

Тезроқ бўлинг! Қичқиришди хўрозлар тагини!
Занг урилди: соатлар ҳам уч бўлиб қолди.
Анжелика¹, санбусани ўзинг қараб тур.
Хасисланма!

Э на га

Эҳ, қатишманг ишимизга сиз!
Бориб ётинг! Бутун туни ухламай чиқиб
Тобсизланиш, касалланиш ҳеч ажаб эмас.

Ка пу лет ти

Ҳечқиси йўқ! Кўп арзимас сабаблар билан
Ухламаган пайтлар бўлган, касал бўлмадим.

Ка пу лет ти хоним

Шундай вақтлар ҳам бор эди: чиқар эдингиз —
Кечалари ов қилгани. Энди қўймайман!

Ка пу лет ти хоним ва э на га кетадилар.

Ка пу лет ти

Ана, ана, қизганишни кўрасизларми?!

Уч-тўртта хизматкор кабоб сихи, ўтин ва
саватларни олиб кирадилар.

Ҳой йигитча, сен нималар олиб келтирдинг?

1-хизматкор

Алланима, ошпаз учун, ўзим билмайман.

¹ Анжелика — Капулеттининг хотиними ёки доями экани номаълум.

Капулетти

Дарров, дарров! *(1-хизматкор кетади.)*

Сен-чи, қуруқ ўтин олиб кел!

Петрдан сўраб билгин, у жойин айтар.

2-хизматкор

Каллам бор-ку, ўзгинам ҳам топиб оларман;

Ўтин сўраб Пётрга ташвиш бермайман.

Капулетти

Майли, майли, шўх йигитсан, кўриб турибман!

Калланг ўзи ўтин бўлгай! *(2-хизматкор кетади.)*

Тонг отиб қолди.

Куёв ҳозир келиб қолар машшоқлар билан,—

Ўзи айтди. Ҳа, чамаси келиб ҳам қолди!

Саҳна орқасидан музика.

Ҳой энага! Хотин! Қани, ҳой-ҳой одамлар!

Энага кириб келади.

Жульеттани бориб уйғот, ясантинглар!

Мен Парис-ла гаплашайин ҳангамалашиб.

Дарров, дарров, шошилингиз, куёв келмоқда!

Бўлинг дейман, дарҳол бўлинг! *(Кетадилар.)*

БЕШИНЧИ САҲНА

Жульеттанинг хонаси.

Энага кириб келади.

Энага

Бека хоним! Жульетта, ҳу! Шунча қаттиқ, а!

Қўзичоғим, хонимгинам! Ҳой уйқучи қиз!

Қани, жоним, ҳой жонгинам, туринг, келинчак!

Бир оғиз ҳам гапирмайди? Тугал бир ҳафта —

Уйқусини ҳозирданоқ олмоқчимин бу?

Кафилманки, Парис энди уқдириб қўяр —

Шу бугундан — кечалари камроқ ухланг, деб,—
 Худо ҳақи шунча қаттиқ ухлабдиларки!..
 Уйғотай-чи... Туриш керак... Бекам, хоним қиз!
 Куёвпочча келиб кўрса ҳали тўшакда
 Тагин сизни чўчитмасин, сескантирмасин!..

(Пардани очади.)

Кийим-бошин кийиб олиб қайта ухлабди?..
 Туринг, туринг, оҳ хоним қиз, уйғонинг, туринг!
 Вой-дод! Вой-дод! Мадад, имдод, Жульетта ўлган!
 Ҳайҳот, нега мен туғилдим фоний дунёда!
 Менга ароқ, оқдоримдан!.. Афандим!! Хоним!..

Капулетти хоним келади.

Капулетти хоним

Нега шунча шовқин-сурон?

Энага

Фалокат, мотам!

Капулетти хоним

Нима бўпти?

Энага

Қандай даҳшат! Узингиз қаранг!

Капулетти хоним

Э воҳ, э воҳ! Болагинам, жону жигарим!
 Уйғон, қара! Йўқ, бўлмаса мен ҳам ўламан!

(Энагага.)

Дод-вой қилгин! Мадад дегин!

Капулетти кириб келади.

Капулетти

Бу уят-ку, куёв келди, Жульетта қани?

Э на га

Ҳайҳот, ўлди, вафот қилди!

Ка пу лет ти хо ним

Шўрлик бахтим! Мусибат кун! У ўлди, ўлди!

Ка пу лет ти

Қани, кўрай! Оҳ, музлабди! Бўлибди тамом!
Қони совиб қотиб қолган аъзою тани;
Шу лаблардан аллақачон жон учиб кетган,
Бевақт аёз қамраб олган нозик чечакдай,—
Қизимни ҳам олиб кетди ноинсоф ажал.

Э на га

Оҳ, қора кун!

Ка пу лет ти хо ним

Оҳ, мусибат, мотамли қазо!

Ка пу лет ти

Уни олиб менга аза келтирган ажал,
Тилимни ҳам боғлаб қўйди — гапиролмайман.

Лаврентий ва Парис музикачилар билан кириб
келади.

Лаврентий

Бутхонага бориш учун келин тайёрми?

Ка пу лет ти

У тайёру ҳеч қайтмаслик шарт-ла, лекин,—
Менинг ўғлим, худди тўйинг арафасида
Ажал сенинг хотинингга ҳамёстиқ бўлди.
Мана бунда, у беҳаё ўлим топтаган
Чечак бунда! Энди менинг куёвим ажал.
Қизим эри, ворисим ҳам ажалдир, ажал.

Мен ҳам бешак ўлажакман, ҳамма нарсамнинг
Мулкимнинг ҳам, умримнинг ҳам вориси — ажал!

П а р и с

Бу эртани интизорда кутдим, беқарор,
Э воҳ, эрта менга берган тамошоси бу!

Капулетти хоним

Оҳ, бадбахт кун, нафратли кун, қабоҳат кундуз!
Замонанинг шу азалий, оғир йўлида —
Шундан бадтар, шундай ёмон соат бўлмаган!
Шу умримнинг ёлғиз гули, бир зурриётим,
Якка-ёлғиз саодатим, менинг севинчим,—
Золим ажал олиб кетди уни ҳам қўймай!

Э на га

Афсус, афсус! Аччиғ, аччиғ, аччиғ кун бўлди!
Умримдаги кунлардан энг бадбахти шу кун!
Нафратли кун! Шўрлик куним, мусибатли кун!
Умрим бўйи шундай қора кун кўрганим йўқ!
Фалокатли, мусибатли, мотамли куним!

П а р и с

Мен алдандим, ёлғиз қолдим, хорландим, ўлдим!
Жирканч ўлим, мени ўзинг алдадинг, ўзинг!
Э жафокор, мени эздинг, поймол қилдинг!
Ишқ — ҳаётдир; ҳаёт ўлса ишқ ҳам ўликдир.

Капулетти

Парчаландим, ўлдирилдим, дилпора бўлдим,
Нега келдинг уйимизга, э бадбахт соат,
Тўйимизни бузганими, ўлдирганими?
Фарзандгинам, шўрлик болам, жигарим, жоним!
Сен ўликсан, сен мурдасан, жонгинам, болам!
Шодлигим ҳам илалабад ўлди сен билан!

Лаврентий

Сизга уят! Довдирашдан мотам чоғида —
 Мадад йўқдир. Гўзал қизга сиз билан бирга —
 Шерик эди фалаклар ҳам; аммо ҳозирда —
 Унга эга бўлиб қолди фалакнинг ўзи.
 Унга у ер маъқулроқдир. Сиз ҳиссангизни
 Сақлаб тура олмадингиз ўлим дастидан,
 Тангри бўлса берди унга абадий ҳаёт.
 Ниятингиз Жульеттани улғайтириш-ди:
 Самовотга кўтаришни хоҳлар эдингиз —
 Ҳозир бўлса у булутдан нарида, баланд —
 Осмонда юрар экан, шунга йиғлайсиз!
 Қизингизни лекин чакки севар экансиз,
 У лаззатдан баҳра олса — аччиғланасиз,
 Эри билан узоқ турган бахтиёр эмас,
 Никоҳ бўлгач, ёшроқ ўлган келинлар хушбахт.
 Кўз ёшларин артиб олинг! Розмарин баргин
 Жасадига сепиб қўйинг, расм бўйича.
 Ясаптириб-безантириб черковга элтинг!
 Фигон-фарёд тугдиради жинни табиат,
 Аммо шундан кулиб турар ақлу фаросат!

Капулетти

Шодлик учун тайёрланган барча нарсалар —
 Хизмат қилгай энди қаро, гамли мақсадга,
 Музикамиз мунгли бўлур марсия каби,
 Худойига айланади тўй зиёфати.
 Машқларимиз мотам куйи, аза бўлғуси,
 Никоҳ учун тайёрланган чечакдасталар —
 Улик келин тобутини кўмади энди,
 Ҳамма нарса тескари бир қиёфа олур.

Лаврентий

Боринг, тақсир! Хоним, сиз ҳам у билан боринг!
 Сиз ҳам боринг граф Парис! Тайёр бўлинглар —

Марҳумани гўрга олиб боргали бирга.
Бу — фалакнинг сизга берган жазоси, холос.
Феълингиздан худонинг ҳам тугабди сабри.

Капулетти, унинг хотини, Парис ва
Лаврентий кетади.

1-созанда

Сурнайларни йиғиштириб ростакам кетишга тўғри
келади.

Энага

Йиғиб олинг, йиғиб олинг, яхши йигитлар. Бу ерда
қанақа мотам юз берганини кўриб турибсизлар!

Кетади.

1-созанда

Шунақа бўлса ҳам, худо ҳақи, ҳақимизни тўлаш
лари керак.

Петр кириб келади.

Петр

Машшоқлар, ҳой машшоқлар! «Юрак қувончи»,
«Юрак қувончи»ни чалинг! Тирик қолишимни хоҳласа-
ларинг «Юрак қувончи»ни чалинглари!

1-созанда

Нега «Юрак қувончи»ни ахир?

Петр

Ҳой машшоқлар! Чунки менинг юрагим, «Юрагим
қувончи»ни ашуласини айтяпти. Менга биронта қувонч-
ли, мунгли куй чалиб берсаларинг кўнглим юпанади.

1-созанда

Сизга ҳеч нарса чалмаймиз. Ҳозир чалиш маҳали эмас!

Петр

Демак, чалмоқни истамайсизлар?

1-созанда

Иўқ!

Петр

Булмаса сизга кўрсатаман.

1-созанда

Нимани кўрсатасиз?

Петр

Пул эмас, албатта, шалалоқ кўрсатаман, шаллақни ашулачилар!

1-созанда

Мен ҳам сени табриклайман; малай!

Петр

Қаллангга малай пичоғини ўқталсам кўрасан. Қалит ҳам керак эмас. «Фа, ре»ларни сизга кўрсатаман! Биласизми?

1-созанда

«Фа-ре»лар билан кўрсатадиган бўлсангиз, нота-ларни билар экансиз-да.

2-созанда

Илтимос қиламиз, пичоғиягизни яшириб, ақлингизни чиқарсангиз.

Петр

Ақлимдан эҳтиёт бўлинглар! Мен темир пичоғимни яшириб, темир ақлим билан сизларни хўп калтаклайман. Сизлар ҳам менга одам нухсаси бўлиб жавоб беринглар:

Жон бўлса ғам дастида,
Ақлим олиш қасдида,
Қўшиқда кумуш куйлар...

Нега «кумуш куйлар», қани тушунтириб берсангизчи, Симон-Тор?

1-созанда

Чунки кумушнинг жаранглаши ширин.

Петр

Яхши айтдинг! Хўш, сиз нима дейсиз, Гуго-Қай?

2-созанда

Шу учун «кумуш куйлар» дейиладики, машшоқларга ашула учун кумуш танга тўлайдилар.

Петр

Бу ҳам яхши! Сиз нима дейсиз, Яков Вақвақ?

3-созанда

Ростини айтсам, айтолмайман!

Петр

Майли, кечирасизлар. Сиз ахир ашулачилар. Шу учун «кумуш куйлар» дейилади-ку, машшоқларга тўлайдиган тилла йўқ.

«Қўшиқда кумуш куйлар,
Кўнгилни хушнуд айлар!»

Кетади.

1-созанда

Бу қанақа сассиқ газанда, а?

2-созанда

Қўявер! Э! Уликни кўмиб бўлиб йиғичилар қайтиб
келишини кутайлик, сўнгра баҳам овқатланамиз. (Ке-
тадилар.)

V ПАРДА

БИРИНЧИ САҲНА

Мантуя. Кўча. Ромео кириб келади.

Ромео

Агар тушда кўрганларим ҳақиқат эса,
 Кўрган тушим хушxabарга йўйилса керак.
 Қалбимда бор севгининг шўх парвардигори,
 Шу кун бўйи аллақандай фавқулodда руҳ —
 Мени кўкда енгилгина учириб юрди.
 Гўё ёрим мени ўлик учратган эмиш,—
 Даҳшатли туш: ўлик бўлиб тушда ўйласанг.—
 Упган эмиш, лабларидан жон кириб танга
 Мен тирилиб император бўлган эмишман.
 Қандай шириң экан севги; ҳатто сояси,—
 Шарпаси ҳам шундай буюк бахт олиб келар!
 Узун этиклар кийган Балтазар кириб келади.

Веронадан дарак бордир! Салом, Балтазар!
 Сен роҳибдан менга бирон хат келтирдингми?
 Хоним қалай? Қандай экан дадамнинг ҳоли?
 Жульетта-чи? У тўғрида сўраяпман мен!
 У соғ бўлса, демак, ҳамма нарса жо-бажо.

Балтазар

У қиз яхши, ҳеч нарса ҳам ёмон бўлмайди.
 Унинг жисми Капулетти сағанасида.
 Руҳи эса фаришталар ичра яшайди.
 Тобутини оиланинг сағанасида

Қўрган ҳамон чопиб келдим сизга айтгали.
Кечирасиз, шум хабарни келтирдим сизга,
Сиз ўзингиз буюргансиз бу вазифани!

Ромео

Бу гап ростми? Ҳақиқатми? Оҳ, золим фалак!
Бу ердаги уйимни топ! Қалам, қоғоз топ.
Отлар ёлла — мен шу кеча жўнаб кетаман.

Балтазар

Ялинаман, бунча шошманг, кўзингиз бежо,
Рангларингиз мусибатдан бермоқда дарак!

Ромео

Янглишасан, жим бўл, менинг айтганимни қил.
Авлиёдан менга бирон хат келтирдингми?

Балтазар

Йўқ, тақсирим!

Ромео

Майли, бориб отларни ёлла.
Мен ҳам дарҳол келажакман.

Балтазар кетади.

Мен сен билан ётажакман бу тун Жульетта!
Йўлдошингман... Изтиробли киши дилига —
Нақадар тез суқуласан ўсаллик, ажаб?!
Доручини хотирладим, яқинда уйи.
У дорулар устасини яқинда кўрдим.
Увадалар ичра эди, йўқсил камбағал.
Кўзларида қашшоқликнинг аччиғ алами.
Дўконида тошбақадан, тимсоҳ, балиқдан
Тулуларни қўйиб қўйган мижозлар учун,

Токчаларда буш қутилар тизими қатор,
 Сопол лаган, катта-кичик шиша идишлар.
 Чириб кетган данаклару узук чилвирлар,
 Ҳабдорилар... Хуллас калом — аянч манзара...
 Мен бу бадбахт гадойликни кўргач дедимки:
 «Бировига даркор бўлса мабодо ажал:—
 Мантуяда шунга жазо — ўлим бўлса ҳам —
 Бу ердаги банда сотар ўша ажални».
 Бу тушунча менинг учун бекор бўлмабди,
 Уша гадой менга сотар заҳарни ҳозир.
 Хотиримда, унинг уйи шу бўлса керак.
 Дўкон бекик, ҳа, айтгандай букун байрам-ку...
 Доруфуруш, ҳой дўкондор!

Д о р и ф у р у ш к е л а д и .

Д о р и ф у р у ш

Ким бу қичқирган?

Р о м е о

Бу ёққа чиқ! Сени жуда йўқсил кўраман,
 Буларни ол, бу ерда бор роса қирқ тилла,
 Бунга эваз менга керак бир мисқол оғу.
 Бир заҳарки томирларга тез заққум элтсин,
 Ҳаётидан безган киши ерга гуп учсин,
 Баданидан нафас кетсин шундай қисталанг —
 Тўп оғзидан портлаб чиққан ўқ-дори каби.

Д о р и ф у р у ш

Бундай дору менда бору... Аммо қонунан —
 Сотган киши Мантуяда ўлимга маҳкум.

Р о м е о

Ўзинг гадо: ўлимдан-чи, шунча қўрқасан!
 Ахир сенинг юзларингда очлик излари,

Кўзларингда муҳтожликнинг, ўлимнинг дарди,
 Яғринингда тиланчилик, қашшоқлик, хорлик.
 Сеинг дўстинг на дунёдир ва на шу қонун;
 Шундай қонун мавжудмикан — сени бойитгай?
 Қонунни буз, ма, буни ол, гадоёликдан чиқ.

Д о р и ф у р у ш

Ризоликни хоҳиш эмас, гадоёлик берур.
 (Заҳарни унга беради.)

Р о м е о

Гадоёликка пул тўлайман, хоҳишга эмас.

Д о р и ф у р у ш

Бу заҳарни бирон суюқ нарсага қўшиб —
 Ундан кейин ичилади; сиздаги мадор —
 Йигирмата кишича ҳам бўлса ўласиз.

Р о м е о

Мана олтин — виждон учун энг ёмон заҳар,
 Бу қабоҳат дунёмизда энг ёмон қотил;
 У бадтардир ман қилинган шу дорудан ҳам.
 Менга заҳар сен сотмадинг, мен сенга сотдим.
 Хайр энди, овқат олиб егин, семиргин. —
 Заҳар эмас, мен йўлимга олганим, малҳам,
 Ёр қабрида сендан лаззат олурман бир дам.

Кетадилар.

ИККИНЧИ САҲНА

Роҳиб Лаврентийнинг кулбаси.
 И о а н н келади.

И о а н н

Ҳой авлиё, роҳиб қардош, биродаримиз!

Л а в р е н т и й кириб келади.

Лаврентий

Биродарим Иоаннинг овозидир бу.—
Мантуядан келасизми? Ромео қандай?
Нима деди? Еки менга мактуб бердимми?

Иоанн

Роҳиблардан биттасини олиб кетгани —
Бу шаҳарда излаб қолдим, у шу шаҳарда
Қасаллардан хабар олиб, боқиб юради.
Тополдим-у, қўрғондаги дарвозабонлар —
«Бу ваболик ҳовлиларга кириб чиққан», деб —
Дарвозани муҳрлади, бизни тўхтатди,
Шундай қилиб Мантуяга бора олмадик.

Лаврентий

Мактубни-чи? Ромеога ким олиб борди?

Иоанн

Юборишга қўл тегмади, менда турибди —
Ҳатто сенга қайтаришга топмадим имкон;
Ёвуз вабо ҳаммани ҳам чўчитган шунча..

Лаврентий

Оҳ, шум толе, Онт ичаман биродарликка,
Ҳазил эмас-ди ўша хатнинг мундарижаси;
Эгасига етмагани кўп ёмон бўлди.
Битта метин топиб дарров кулбага келтир.

Иоанн

Шу соатда келтираман. (*Кетади.*)

Лаврентий

Сағанага ҳозир ўзим бормоғим лозим,
Уйғонади уч соатдан сўнгра Жульетта,—

Ромеога хабар қилолмаганим учун
 Менга чексиз лаънатларни ёғдиради у!
 Майли, яна Мантуяга бир хат ёзаман,
 У келгунча яшираман қизни кулбамда.
 Тириклайин бечора қиз ётар тобутда...

Кетади.

УЧИНЧИ САХНА

Гурстон: у ерда Капулеттилар сағанаси.
 П а р и с. орқасида гуллар ҳам машъал ушлаган маҳрам.

П а р и с

Ҳой йигитча, машъални бер, ўзинг нари тур!
 Энди ўчир, токи бизни ҳеч ким кўрмасин!
 Шу дарахтнинг тагида ёт ва шу кавланган
 Ерга қулоқ қўйиб, жуда зийрак бўлиб ёт:
 Гурстонда ҳар бир қадам эшитилар-ку.
 Бунда тупроқ кўп эшилган, бўш ва қавақдир.
 Нимаки эшитолсанг ҳуштак чалиб қўй,
 Бунга одам келганини билурман шундан.
 Гулларни бер, энди жўна, айтганимдай қил!

Маҳрам (ўзича)

Кўп қўрқаман гурстонда ёлғиз қолишдан;
 Нима қилай, чора йўқдир, баҳарҳол турай.

(Яширинади.)

П а р и с

Чечакларга кўмиб ташлай никоҳ ётоғин!
 Эй гул, тошу тупроқ бўлди тахтиравонинг.
 Сени энди ювайнми гулоблар билан,
 Ёки ўтдай қайноқ бўлган кўз ёш тўкайин?
 Сени яна қайта бошдан гулларга кўмиб,
 Тун қўйнида аччиқ-аччиқ йиғлаб ўпайин!

Маҳрам ҳуштак чалади.

Бола ҳуштак чалди, демак, кимдир келмоқда!
 Бу ерларга етмиш кимнинг мурдор оёғи?
 Қим бузмоқда менинг севги маросимимни?
 Нима? Машъал? Яшир мени, эй тун, бир нафас!

Яширивади.

Ромео ва Балтазар машъал, метин чўкич ва
 бошқаларни олиб келадилар.

Ромео

Чўкични бер, ҳамда ўша темир метинни!
 Бу хатни ол, эрта билан отамга еткиз!
 Машъални бер! Ҳаётингдан безмаган бўлсанг —
 Бунда нима кўрсанг, сезсанг, аралашма ҳеч.
 Тушмоқчиман ўлимларнинг бу маконига,
 Хотинимнинг чеҳрасини кўриш муродим;
 Ундан кейин унинг ўлик бармоқларидан
 Қимматбаҳо узукни ҳам чиқармоқчиман:
 Жуда муҳим бир иш учун у менга даркор.
 Энди жўна. Аммо агар қизиқиб қолсанг —
 Еки пусиб-пойлаб ётсанг, онт ичаманки, —
 Шу ютоққан гўристонда қилиб чилпора
 Танингдаги аъзоларни тўғраб ташлайман.
 Ниятларим ва авзойим гоят ёввойи,
 Бўкирувчи денгизлардан, оч бир қоплондан
 Даҳшатлидир менинг бугун ёвуз ниятим!

Балтазар

Хўп, кетаман, сизга халал бермайман, тақсир!

Ромео

Дўст бўлганинг исбот бўлур шу билан. Ма, ол!
 (Унга пул беради.)
 Яша, дўстим, бахтиёр бўл, жўна, алвидо!

Балтазар

(Ўзича)

Ҳар ҳолда бир яширинай. Иш жуда қалтис!
Қарашлари даҳшат тўла, нияти бузуқ.

(Яширинади.)

Ромео

Эй лаънати, очкўз оғиз, эй ўлим нафси,
Дунёдаги энг нафис бир вужудин ютдинг!
Сенинг чирик жағларингни бир очиб кўрай,
Зўрлаб сенга едирайин янги бир таом!

Сағанани очади.

Парис

Ҳа, бу ўшал Монтекидир, беҳаё сургун!
Жульеттанинг акасини ўлдирган қотил!
Ушани деб йиғлай-йиғлай ўлди Жульетта.
Энди азиз жасадни ҳам ҳақорат қилиб
Хўрлагани келган экан. Тутаман уни!

(Олдига келади.)

Бас қил қабиҳ ишларингни, аблаҳ Монтеки!
Қабрда ҳам ўч излайсан. Ортиқ маҳкумсан.
Сени дарҳол қаматаман, юргин орқамдан —
Ажал бошлаб келмиш сени!

Ромео

Мен ўламан. Шу учун ҳам бу ерга келдим.—
Мени қўйгин. Озор берма, чиқиб кет, бола...
Улганларнинг тақдиридан ҳайиқ, нари бор!
Ялинаман, олижаноб гўдак, илтимос!
Мени янги гуноҳларга бошлама, бор, кет!
Мен ўзимдан кўра сени ортиқ севаман!

Худо ҳақи, менинг қасдим фақат ўзимга.
Тезроқ қочгин ва яшагин, сўнгра айтарсан:
— Девонанинг илтифоти умримга боис.—

П а р и с

Ялинишинг-ёлворишинг менга жирканчдир,
Сени ҳозир қаматаман, сен, жинояткор.

Р о м е о

Менга ифво қилмоқчисан? Ма, бефаҳм бола!

Уришадилар.

М а ҳ р а м

Уришдилар, сақла танграм! Соқчи чақирай.

П а р и с

Яраландим (йиқилади.)

Агар сенда бўлса марҳамат,
Гўрни очиб Жульеттанинг ёнига қўйгин. (Улади.)

Р о м е о

Хўп, қўярман,— қани бунинг юзини кўрай:
Меркуцио қариндоши, граф Парис-ку!
Менга, менинг азиз кишим нима деган-ди?
Гапларини эшитмадим ҳаяжонланиб.
У дедики: Жульеттани граф олмоқчи,
У айтдими ёхуд буни тушимда кўрдим?
Еки ҳозир Жульеттанинг номин эшитиб,
Ақлимдан ҳам озганимми? Қўлингни бергил,
Сен ила мен бир ёзилдик ҳам китобига!
Ҳашаматли гўрга сени қўяман, ўсмир!
Гўр ичида эмас, балки, ёрқин гумбазда.
Жульетта ҳам бу ердадир, мана сағана —
Шу туфайли қанча ёруғ, базмгоҳ каби:
Э, мурда, ёг, сени кўмган киши ҳам мурда!

(Парисни сағанага қўяди.)

Кўп бўлади, одамзодлар ўлмасдан олдин
 Туядилар аллақандай масаррат — шодлик!
 Бу ҳолатга ўлим олди яшин дейдилар.
 Аммо мени бўладими дейилса хурсанд?
 Менинг севгим, э хотиним! Нафасларингдан
 Улим шимиб олган бўлса ҳамки асални,
 Аммо ҳуснинг устида у ҳукмрон эмас.
 Сен ўлимга бўйсунмабсан — ҳуснинг белгиси —
 Лабларингнинг, юзларингнинг гулгунчасидир;
 Тикилмабди ажалларнинг сўлғун байроғи...
 Тибальт, сен ҳам бу ердасан, қонли кафанда!
 Бундан ортиқ сенга қандай ҳурмат қилайки,
 Ешлигингни ҳалок этган шу қўллар билан —
 Чок-чок қилиб парчалайман ёвингни сенинг.
 Кечир, қардош! Мен ўзимни ҳалок қиларман.
 Сен ҳали ҳам нега шунча гўзал, Жульетта?
 Тансиз ўлим сенга ошиқ бўлган, ажабо?
 Е у ориқ, мурдор жаллод зимистонликда
 Уз нафсига эрмак учун сени сақларми?
 Рашк қиламан, шу учун ҳам сен-ла қоламан,
 Энди асло мен кетмайман қора қасрдан.
 Канизларинг бўлган қуртлар билан қоламан.
 Бунда менга бошланади абадий ором.
 Бунда ортиқ ирғитарман ҳорғин бўйнимдан
 Уша машъум юлдузларнинг бўйинтуруғин. —
 Сўнгги марта; кўзлар, боқинг, қўллар, қучоқлан!
 Эй ҳаётнинг эшиклари бўлган лаблар, сиз —
 Улим билан аҳд қилишинг бўса орқали! —
 Сен, қани кел, менинг аччиғ, бадбўй етакчим,
 Умидлардан, ҳаваслардан холи дорғам, кел —
 Қояларга уриб синдир мўрт қайиғимни.
 Севгим учун мен ичаман (*ичади*).

Дорунг зўр экан,

Баракалла, доруфуруш. Улиб ўламан (*ўлади*)

Гуристоннинг бошқа томонидан роҳиб Лаврентий
фонус, чўкич ҳам курак кўтариб кириб келади.

Лаврентий

Сендан мадад, э муқаддас, авлиё Франциск,
Қабрларга кўп қоқилдим.— Бу ердаги ким?

Балтазар

Сизни яхши биладиган бир дўстингиздир!

Лаврентий

Омон бўлинг, меҳрибон дўст, менга айтинг-чи:
Уша кўзсиз бошчаноқлар ва қуртлар учун
Беҳудага ёниб турган машъал кимники?
У ёнмоқда Капулетти сағанасида?

Балтазар

Ҳа, шундайдир азиз пирим, ўша ердаги
Сиз кўп яхши кўрганингиз, менинг афандим.

Лаврентий

Ким экан у?

Балтазар

У — Ромео.

Лаврентий

Кўпдан берими?

Балтазар

Ярим соат бўлиб қолди.

Лаврентий

Юр, сағанага!

Балтазар

Йўқ, бу ердан кет деган-ди, менинг афандим,
Агар пойлаб қолсанг бунда мутлақо, сени —
Улдираман, деган эди.

Лаврентий

Майли, қол, кетдим.

Бирон бало бўлмасин деб қўрқаётибман.

Балтазар

Бу дарахтнинг тагида мен ухлаганимда,
Тушда кўрдим ким биландир уришди хўжам;
Ва ўлдирди рақибини.

Лаврентий

Ким, Ромеоми?

Сағанага яқинлашади.

Э воҳ, э воҳ, бу кимларнинг қонларидирки,
Сағананинг тош зинасин булғаб қўйибди?
Одамзоднинг оромгоҳи, сўнгги манзилга —
Ушбу қонли қиличларни кимлар ташлабди?

Сағанага кириб келади.

Оҳ, Ромео! Қандай сўлғун! Яна ким? Парис!
Қора қонга беланибди! Бу шум қазога
Сабаб бўлди экан қайси ноқулай соат?
Қиз уйғонди.

Жульетта уйғонади.

Жульетта

Оҳ, меҳрибон отагинам! Қани соҳибим?
Мен қаерда бўлишимни яхши биламан.
Мана бунда. Айтинг, қани менинг Ромеом?

Саҳна орқасида шовқин.

Л а в р е н т и й

Ана шовқин! Тургин, қизим, дарҳол кетайлик,
Юқимликлар, мудҳиш тушлар, ўрин уйдан.—
Биздан ҳам зўр худо бузди ниятимизни.
Юр, кетайлик — ўлик эринг ётар кўксингда,
Бу томонда жонсиз Парис. Юр, сени элтай
Монастирга, тарки дунё опаларингда.
Сўрамай юр, кечикасан! Мана — соқчилар.
Юр, Жульетта! Ортиқ бунда қололмайман мен.

Л а в р е н т и й кетади.

Ж у л ь е т т а

Бор, кета бер! Мен бормайман! Буниси нима?
Севгилимнинг қўлида бу қанақа шиша?
Заҳар экан, шундай бевақт ўлимга сабаб.—
Қандай хасис! Узи ичиб ҳамма заҳарни —
Бир қатра ҳам қолдирмабди менга кўмакка.
Лабларидан бир ўпаман, балки ҳали ҳам —
Заҳар бордир дудоқларда, бу сўнгги бўса —
Менга кучу қувват берар ўлим олдидан.

(Ромеони ўпади.)

Ҳали лаблар иссиқ экан.

1 - с о қ ч и

(саҳна орқасидан)

Юр, кўрсат, бола!

Ж у л ь е т т а

Ана шовқин! Жадал бўлай! Эй бахтли пичоқ!
(Ромеонинг пичоғини қинидан чиқаради.)

Менга тезроқ ўлим келтир!

(Узига пичоқ уради.)

Кўксим — ғилофинг!

Ромеонинг жасади устига йиқилиб ўлади.
Париснинг маҳрами билан соқчилар кириб
келади.

Маҳрам

Мана бу ер! Ана, машъал ҳамон ёнмоқда!

1-соқчи

Ҳамма ер қон. Гўристонни тез қараб чиқинг!
Ким учраса суриштирмай қўлларин боғланг!
Бунда граф ўлик ётар, ачинарли ҳол!
Уч кун олдин кўмилганди бунга Жульетта,
Аммо ҳозир тани иссиқ, қон совумаган.
Бекка чопинг! Хабар қилинг Капулеттига!
Ҳаммасини чақиринглар! Монтеккени ҳам!
Тупроқ ботди мусибатга, қонларга тамом,
Аммо бунинг боисини билмаймиз асло:
Биз-ку ҳукм беролмаймиз тергов қилмасдан.

Балтазар ва соқчилардан бир нечтаси
кириб келади.

2-соқчи

Бунда экан Ромеонинг хизматкори ҳам.

1-соқчи

Бек келгунча қочирмайин ушлаб туринглар!

Бир неча соқчи билан Роҳиб Лаврентий
кириб келади.

Роҳиб бунда андишада титраб йиғлайди,
Биз қўлидан курак билан мисрангни олдик.
У бу ерда, гўристондан кетаётганди.

1-соқчи

Шубҳали ҳол. Ушлаб туринг!

Бек ўз яқинлари билан кириб келади.

Бек

Эрталабки уйқумизни ҳаром айлаган —
Қандай қазо юз берибди яна бу ерда?

Капулетти, унинг хотини ва бошқалар кириб
келади.

Нима бўпти? Нимага бу шовқин-суронлар?

Капулетти

Кўчаларда оломон гоҳ: «Ромео» дейди,
Гоҳ бақирар «Жульетта!» деб, гоҳ «Парис!» деб,
Ҳамма сарсон, ёприлган сағанамизга.

Бек

Қандай даҳшат экан бизни қилган безовта?

I - соқчи

Соҳибфармон, бунда Парис ўлик ётибди,
Ромео ҳам, Жульетта ҳам бу ерда бежон.
Эндигина ўлдирилган, танлари иссиқ.

Бек

Излаб топинг, бу шабхуннинг гуноҳкорларин!

I - соқчи

Бу — Ромео хизматкори; ана бу роҳиб.
Сағанани очадиган асбоб-яроғи —
Биз булардан тинтиб топдик.

Капулетти

Хотин, қара, қонлар нечук тўкилар бевақт!
Янглишибди ўша пичоқ, унинг ғилофи
Монтеккининг биқинида бўм-бўш ётибди.
Қин ўрнига Жульеттамнинг бағрига кирмиш!

Капулетти хоним

Шўрлик бошим! Бу кўргилик кекса чоғимда —
Улим мунги чалаётган мотам оҳанги!

Монтекки ва бошқалар кириб келадилар.

Бек

Монтекки, сен ўз уйқунгдан бевақт турибсан,
Боқ, ягона ўғлинг бевақт чўзилиб ётар.

Монтекки

Ҳукмдорим, шу кечаси хотиним ўлди.
Сургундаги фарзандининг ғам-ҳасратидан:
Яна қандай мусибатни кўргим бор экан?

Бек

Боқиб кўргин!

Монтекки

Нодон ўғил! Бу қанақа беэҳтиромлик —
Ўз отангни якка қўйиб гўрга шошибсан!

Бек

Бизлар, тамом, бу таажжуб ишнинг бошини,
Авж пайтини, охирини аниқлагунча —
Сизлар сира шикоятга оғиз очманглар.—
Ундан кейин ўзим бошлиқ фарёдингизни —
Қабргача элтиб борай. Ҳозир-чи, сизлар —
Аламларни ром қилинглари сабру тоқатга.—
Ушланилган одамларни олиб келинглари!

Лаврентий

Бошлиқ менман, гарчи ишда қатнашим андак:
Бу даҳшатли ўлимларнинг пайти, макони —
Гўё менга қарши оғир айбномадир.

Мен бў ерда оқловчиман ҳам қораловчи:
 Ҳам оқлайман ўз-ўзимни, ҳам қоралайман

Бек

Билганингнинг ҳаммасини айтиб бер дарҳол!!

Лаврентий

Гапим қисқа,— зотан умрим ҳам қисқа қолди:
 Ачинарли қиссадан ҳам қисқа муҳлатим.
 Жульеттанинг эри эди ўлик Ромео,
 Унга шаръий хотин эди жонсиз Жульетта.
 Никоҳларин мен ўқидим, худди ўша кун
 Тибальт қатл қилинганди билганингиздай.
 Бу туфайли янги куёв сургунга кетди;
 Тибальт учун эмас эди қизнинг йиғиси.
 Аммо сизлар бу мотамни бостирайин деб —
 Уни қистаб истадингиз графга тегсин.
 Ҳузуримга келди дарров у безовта қиз,
 Ва иккинчи бир никоҳдан қутулмоқ учун —
 Девонавор кўзлар билан мадад сўради,
 Йўқса ўзин ўлдирмоқчи эди кулбада.
 Ушанда мен синаб-синаб тополганимдан —
 Ухлатувчан дору бердим; ўйлаганимдай —
 Дору берди унга худди ўлик тусини.
 Уша чоғда Ромеога бир мактуб ёздим,
 У даҳшатли тунда келиб, мунтазир қизни —
 Жульеттани уйғонганда олиб кетсин деб.
 Юборганим роҳиб эса — Иоанн эди.
 Тасодифан, қўлга тушиб бора олмади;
 Ва бу кеча қайтиб берди мактубни менга.
 Шундан кейин, пойлаб қизнинг уйғониш пайтин —
 Уни олиб тез чиқай деб келдим мазорга.
 То, Ромео бундан хабар топиб келгунча —
 Яширмоқчи эдим уни хонақоҳимда...
 Афсусларки, муҳлатидан зиғирдак олдин —
 Етиб келсам, ётган эди бунда ўликлар —

Шу вафокор Ромео ҳам мўътабар Парис.
 Қиз уйғонгач мен ялиниб илтимос қилдим:
 Дарҳол чиқиб бўйсунгай, деб амри худога.
 Мени шовқин ҳайиқтирди; у эса шошиб,
 Истамади бундан бирга чиқиб кетишни —
 Ва ўзини шунда ҳалок қилган чамаси.
 Мана ҳамма билганим шу. Аммо тўйгача —
 Бўлган барча гапни айтиб бергай энага.
 Модомики, бу мотамга айбдор менман,
 Муҳлатидан олдин олиб қўйинг жонимни,
 Қурбон бўлсин менинг жоним одил қонунга.

Бек

Пири комил, деганлари, сени рост экан.—
 Ромеонинг қароли-чи? У нима дейди?

Балтазар

Ромеога Жульеттанинг ўлганини айтдим;
 Буни билгач Мантуядан отланиб дарҳол,
 Қелиб қолди сағанага — ана шу ерга.
 Бу мактубни отасига тайинлаб берди;
 Сўнгра тушди сағанага, менга буюрди:
 «Жон ўзингга даркор бўлса, бу ердан даф бўл!»

Бек

Сен мактубни менга бергин, ўқиб кўрайин.—
 Соқчиларни айтиб келган маҳрам қаерда?—
 Соҳибингиз нима қилиб бу ерга келган?

Маҳрам

Гулдасталар билан келди хоним қабрига,
 Менга айтди: кутиб тургин; риюя қилдим.

Бирдан кимдир, қўлда машъал, гўрни очмоқчи.
Унга ҳамла қилиб қолди менинг афандим,—
Уша замон соқчиларга қараб югурдим.

Бек

Таъкидлайди роҳиб гапин хатнинг мазмуни,
Ишқ тарихин, бу ўлимнинг саргузаштин ҳам.
Ёзибдики, шаҳардаги бағоят йўқсил —
Доручидан оғу олдим ва ўлмак учун
Сағанага жўнадимки, Жульетта билан
Бир тобутда ўлиб ётай. Мана... Вассалом!
Ҳой, Монтеки, Капулетти, қани ганимлар!
Мана қамчи топилибди нафратингизга:
Гулингизни сўлдирмишдир фалак ишқ билан!
А — мен бўлсам, парво қилмай низоингизга,
Икки яқин қариндошдан айрилдим: ибрат!

Капулетти

Э Монтеки, биродарим, қўлингни бергин;
Бер, у бева Жульеттанинг ҳурмати учун;
Бундан ортиқ хоҳишим йўқ!

Монтеки

Мен бўш келмайман:
Мен олтиндан қизга битта ҳайкал қўйдирай.
Қанча турса Веронамиз Верона бўлиб,
Вафодорлар вафодори қизнинг ҳайкали —
Ҳамма бўлак ҳайкаллардан бебаҳо бўлгай!

Капулетти

Унга қатор бўлиб турар олтин Ромео!
Оҳ, биз шўрлик, кўр хусумат қурбонлари, оҳ!

Бек

Ҳаммангизга тонг келтирди мотамсаро сулҳ,
Ҳатто қалқмоқ истамайди аламли қуёш.
Юринг, ҳали кенгаш қуриб ўйламоқ керак —
Қимга — биздан илтифоту кимларга жазо!
Ромео ва Жульеттанинг қиссасидан ҳам, —
Ғамли қисса кўрган эмас тарихда олам!

Кетадилар.